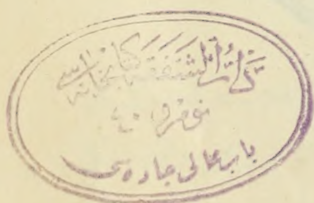

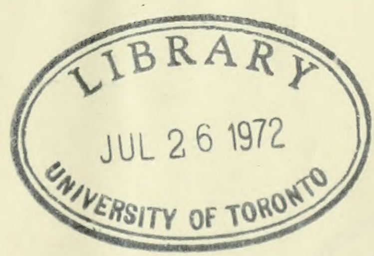
اسلامده خلافت

مؤلفی
اطنه والیسی سابق مصطفی ذهنی

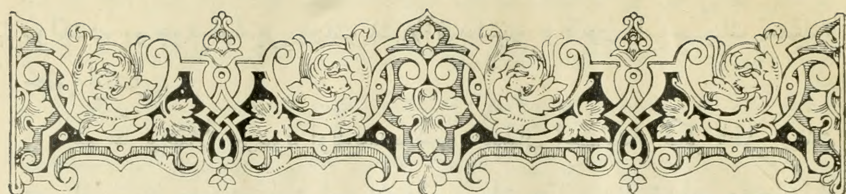

قسطنطنیه
١٣٢٧
مطبعهٔ ابو الضیا

MR. EBUZZIA
CONSTANTINOPLE
1881

LIBRARY
JUL 26 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

عدد : ٣٥

افادهٔ مخصوصه

جنتمكان سلطان عبدالعزيز خانك انخلاعى و مراد خامسك حكومتدن حصول فراغى وشو فراغه ابتنا ايديلان خاقان مخلوع عبدالحميد خانك جلوسنى تعاقب ايدن قانون اساسينك اعلانى زماننه بر نظر رجعى عطف ايتمك بو اثرمزى مطالعه ايچون لازمدر .

طقسان اوچ تاريخنده اعلان اولنان قانون اساسينك تأسيس ايتديكى اصول مشورت اوزمانكى بعض رجال دولتجه و برچوق علماجه استصواب اولنمامش و رسماً اعلاننى متعاقب قانون اساسى عليهنده ادارهٔ كلام ايدن بعض ذوات واشخاص شورايه بورايه نفى وتبعيد ايدلمشيدى .

قانون اساسينك مقبوليت عامه‌يه مظهر اولمسيله برابر عددلرى محدوداولان خلافكيرلرى طرفندن مشروعيته موافقتى تقدير ايدلمديكندن انبعاث ايدن قيل وقالك حائز اهميت اولمديغى مجلس مبعوثانك انعقاديله تبين ايتمش وافكار منورهٔ ملت مشورتك مشروعيتى نقطه‌سنده اجتماع ايلمشيدى .

احمد مدحت افنديننك تحرير ونشر ايتديكى « اس انقلاب » نامنده‌كى اثر قانون اساسينك وانك نتيجهٔ طبيعيه‌سى اولان پارلمنتو اصولنك ترويجى واوزمانكى افكار عموميه‌نك قانونمزه قارشى منع تهيجى مقصدينه مبتنى اولديغى حالده مع التأسف خلافكير اولانلر واستبدادى منافع عموميه‌يى كافل اولان حريته ترجيح ايدنلر ايچنده « پادشاهى » كندى فكرلرينى ترويجه اقناع ايده‌بيله‌جك

ذواتكده موجود اولدیغی پارلمنتونك طاغیدلمسیله و قانون اساسینك تعطیلیله تحقق ایتدی .

شرعاً وعقلاً مردود اولدیغنده شبهه ایدلمیان استبداد فکر باطلی برثلث عصرلق زمان مدیدده امت اسلامیه‌یی ، ملت عثمانیه‌یی شداید وفجایع ایله ازدی . دولت عثمانیه‌یی هیئت اجتماعیه‌یی قاصدی قاوردی . داخلاً وخارجاً تلافیسی پك‌چوق زمانلره محتاج اولان تدنیات عظیمه‌یه سببیت ویردی .

مقصدمز دور استبدادك مضرات بی‌نهایه‌سندن جسم ملته آچدیغی التیام ناپذیر جریحه‌لردن سرای پادشاهی‌یه انتساب ایدن معدود اشخاصك بوملت معظمه باشنه کتیردکلری فلاکتلردن اوتوز میلیون نفوسك اوتوز سنه‌ده مساعیٔ شخصیه‌سی و محصول مساعیسی یالکز برقاچ شخصك منفعتنه منحصر قالمق کبی دنیاده امثالی نامسبوق مناسبتسزلکلردن مؤاخذات شخصیه و عمومیه‌دن بحث ایتمك اولمیوب طقسان اوچ تاریخنده اصول مشورت علیهنده بولنان اشخاصك درمیان ایتدکلری عدم مشروعیت ماده‌سنك و یاخود شمدی‌ده خلاف مأمول بری میدانه چیقوب اویله برادعا و دعوا درمیان ایدرسه او دعوانك حقایق اسلامیه‌یه منافی اولدیغنی شرعاً اثبات ایتمکدر .

طقسان اوچ تاریخنده افکار عمومیهٔ عثمانیه‌نك حائز اکثریت عظیمه اولان قسم اهمی‌ده مشورتك مشروعیتی و آنك دوامی لهنده بولنیوردی . افکار امت دائما موقتاً محروم اولدیغی قانون اساسینك عودتی طلبنده بولنیوردی .

مقربین پادشاهی دخی او افکار عمومیه علیهنده وارقوتی بازویه ویره‌رك استبدادی فعلاً مدافعه‌ده وقانون اساسی کلمه‌سنی تفوه ایدنلری نفی وتغریبده حبس وتوقیفده ، افراد امتی خانمانلری محو ایتمکده اصرار ایدیوردی.

نتیجهٔ استبداد حریت ملته آرزوکش اولانلری متصل بقالامقده ثقلت و شدت اداره قانون اساسی ، حریت کلمه‌لرینی سویلیانلری دکل خاطرندن کچیرنلری ازمکده ایدی .

بو تضییقلر ، بوشدتلر نه افکار امتك مجراسنی، او مجرای حقیقی محو ایده‌میوردی . داخل مملکتده سویلیه‌میانلر اوروپایه ، خارجه فرار ایدوب

اورادن ندای حریتی مملکتك داخلنه اسماع غیرتنده بولنه‌یورلردی (١). تقریباً اون ایکی سنه اول تابعیت دولت علیه‌ده بولنان ارمنی تبعهٔ عثمانیه طرفندن آناطولیده درسعادتده ایچه وقایع اغتشاشیه اظهار اولندی. میدانه چیقاریلان بو اغتشاشات وعلی‌الخصوص مرکز خلافت عظمی اولان پایتخت سلطنت سنیه‌ده‌کی وقایع مکرره ایله افکار عمومیه‌یه ایقاع ایدیلن تشویشات شایان نظر دقت و مستلزم عبرت احوالدن اولوب ارمنیلرك وجوده کتیردکلری بو اغتشاشات ، میدانه چیقاردقلری داخلی اختلالاتدن مقصدلری اوروپانك نظر تنقیدینی ممالك عثمانیه‌یه جلب و دعوت ایتمکدن و قانون اساسینك تکرار تأسیسندن عبارت ایدی .

ارمنیلرك بو فکرینه وعلی‌الخصوص صورت حرکتنه قانون اساسی طلبنده بولنان ژون ترکلر اشتراك و متفقاً حرکت ایتمدکلرندن او زمان ارمنیلرك پلانلری ثمره‌سی ظهور ایتمدی . اوروپانك و علی‌الخصوص انکلتره دولتنك ارمنی وقایعی ، آناطولی و درسعادت اغتشاشاتی وسیله‌سیله سلطنت سنیه‌نك امور داخلیه‌سنه عطف ایتدیکی نظر تنقید و دقت و دیپلوماسیجه کوستردیکی شدت بالنسبه زیاده‌جه ارمنی ساکن اولان ولایات معلومهٔ سته‌ده اصلاحات معلومهٔ مقرره‌نك اجراسی لزومنی اعلانه سبب اولدی .

ولایات سته‌ده تقرر ایدن بو اصلاحات ذاتاً سلطنت سنیه‌جه دها اوللری تدریجاً تقرر ایدوب حتی طبع ونشر ایدلمش و دولتك مجموعهٔ قوانینی اولان دستورلرده درج اولنمش اولدیغی حالده دور سابقده شدتله تعقیب و محافظه ایدیلان تمرکز معاملاته مخالف اولدیغی جهتله موقع تطبیق و اجرایه وضع ایدلمیان برچوق نظامات وتعلیماتك بر قسمندن هم‌ده بر قسم قلیلندن عبارتدر.

ذاتاً مداخلات واقعه‌دن اول اعلان ایدلمش وفقط دور استبدادك کمال قوتله مدافعه ایتدیکی تمرکز معاملات اصولنه مخالف بولنمش اولان اصلاحاتك ارمنی ساکن بولنان یالکز ولایات سته‌ده قسماً قبولیله اوروپانك ارمنی مسئله‌سنده کوستردیکی شدتك اوکی النمشیدی.

(١) مجرد قاچدیغنی وسیلهٔ استفاده ایتمك ویا منفیاً معاش ومأموریت الق ایچون اوروپایه کیدنلر ویاخود حکومت مستبده‌نك حدتنی جلب ایدنلر بوغیرتپروراندن مستثنادرلر.

ارمنی مسئله‌سنده اوروپانك بدایهً کوسترمك ایستدیکی و کوستردیکی شدت پك بیوك ومهم نتایجه سبب اوله‌بیله‌جك درجه‌ده ایکن دولتجه ذاتاً اسکیدن بری تقرر ایتمش بولنان اصلاحاتك قسم اقلیله اکتفا اولنمسی و انك‌ده ولایات سته‌یه حصر وتخصیص قلنمسی قانون اساسی طلبنده بولنان افکار عمومیه‌یه قارشی دور استبدادك بیوك بر موفقیتی عد اولنه‌بیلور . اوقدرکه عصرلردن بری سلطنت سنیهٔ عثمانیه اوروپانك بوقدر نظر مسامحه‌سنه مظهر اولمامشیدی .

ولایات سته‌یه عائد مقررات اصلاحیه اوصره‌ده بالعموم ولایات شاهانه‌یه‌ده تعمیم ایدلمك ایستنلدی و حتی تشکیل نواحی ایچون طشره مأمورلرینه پك چوق اوامر دخی یازلدیسه‌ده نهایت بوقدرجق بر عنایت حریت بخشا دخی استکثار اولنه‌رق اندن‌ده صرف نظر اولندی و اولباب‌ده‌کی مخابرات ابتدائیه واوامر متقدمه نك ثمره‌سی کورنمدی . هیچ برشی یاپلمدی قالدی .

اناطولیده ولایات سته‌ده یاپیلان بو اصلاحات ناقصه روم‌ایلی جهتنده هیچ‌ده تطبیق اولنمیه‌رق اوراجه‌ده روم ، بلغار ، صرب ، اولاح ، عنصرلرینك افکار متخالفه‌سندن وتضاد مسلکلرندن متولد مشکلات سیاسیه اوروپانك مداخلات شدیده‌سنی دعوت ایدرك نهایت « ولایات ثلاثه » نامیله روم ایلیده دخی اناطولیده‌کی ولایات سته‌یه مشابه ومقیاسی دها واسع بر اداره تشکل ایتدی . دها صکره‌لری عماره سنجاغنده‌کی اراضیٔ امیریه اعشاری التزاماتندن وباخصوص خزینهٔ خاصه‌یه عائد حاصلاتدن طولایی عماره سنجاغی عشایرنجه وسوء ادارهٔ عمومیه‌دن ناشی منتفك سنجاغنجه وعراقك سائر محللرنجه کرك بین‌العشایر اجرای انتقام و اغراض ایچون کرك سوء اداره سببیله حکومته قارشی قویمق ایچون عربلرك پیدرپی ظهور ایدن سلاح صدالری حکومت سابقه‌نك صماخ اطلاعنه واصل اولدی .

بغداد ، موصل ، بصره ولایات ثلثه‌سی ایچون‌ده بر اصلاحات تعلیماتی یاپیله‌رق غایت واسع بر مأذونیت ایله عراقه بر وزیر ریاستی تحتنده بر

هیئت کوندرلدی . کرك اناطولیده وروم ایلیده کرك عربستان و کردستانده ادارهٔ سابقه‌دن حاصل اولان خوشنودسزلق اوقدر تعمم ایتدیکه ولایات سته وولایات ثلاثه عنوانیله ارمنیلرك وروم وبلغار اقوامنك ثمرهٔ مطالب شدیده‌سی بولنان اصلاحات نظر عمومیده کافی کورنمیوردی وکورنمدی . هله اصلاحات عراقیه ماده‌سی باشلامدن مقام صدارتك بغداد و بصره والیلریله اصلاحات مأموری اراسنده تأسیس ایتدیکی و سببیت ویردیکی اختلافات اثریله جنین صلاح مادر اداره‌دن طوغمه‌دن وفات ایتدی .

ولایات سته وولایات ثلاثه‌ده‌کی اصلاحاتك تقرریله اولبابده‌کی غوائل بر درجه‌یه قدر نتیجه‌پذیر اولمش ودها طوغریسی قانون اساسی طلبی رماد سکون تحتنده کزلنان آتش کبی علودن عاری کبی کورنمش ایسه‌ده طلب محق حریت افکار امتدن برکون بیله دور قالمامشدر . ونهایت حمد اولسون بیك اوچیوز یکرمی درت سنه‌سی تموزینك اوتجی کونی جمله‌جه معلوم اولدیغی صورتله بر ثلث عصردن بری اکثریت عظیمهٔ ملت طرفندن آرزو وطلب اولندیغی وجهله حریت عمومیه استحصال قلنمشدر .

طقسان اوچ تاریخنده نشر اولنان قانون اساسی علیهنده بولنان فکرلر بوکون یاکلیاً نابود و مفقود ویاخود پك محدود بر درجه‌ده ایسه‌ده هرحالده قانون اساسینك واصول مشورت و مشروطیتك احکام جلیلهٔ اسلامیه‌یه موافق ومطابق اولدیغنی شرعاً ونقلاً اثبات ایتمك بقای حریت عثمانیه ایچون اهم والزم اولدیغندن و حکومت عثمانیه خلافت اسلامیه مقامنه قائم بولندیغندن بوقضیهٔ مهمه‌نك واضح وغیر قابل‌الاعتراض برصورتله اثبات ایدلمسی وجودیله مفتخر اولدیغم دیانت جلیلهٔ اسلامیه وافرادندن بولنمقله مباهات ایتدیکم تابعیت عثمانیه سوقیله تنسیب اولنه‌رق « اسلامده خلافت » نامیله شو رساله‌یی تحریر ایتدم . ومن الله التوفیق

اسلامده خلافت

...

مبحث

۱

بسم الله الرحمن الرحيم

بعد اداى ماوجب علينا

حكومتلرك تأسسى وجايب عقليه‌دن‌ميدر وجايب شرعيه‌دنميدر ؟

بر هيئت اجتماعيه‌نك مركب اولديغى افرادك كنـدى ارەلرندەكى حقوق بين‌الافرادينى و او هيئت اجتماعيه‌نك دول و ملل خارجيه ايله وقوعى طبيعى اولان هرنوع مناسباتنى محافظه ايتمسى وبالخاصه افراد هيئتك يكديكرى حقوقنه تجاوز و شو واسطه ايله هيئت اجتماعيه‌يى راحتسز ايده‌مامسيچون عقلاً حكومتك وجوبى غير قابل‌الانكاردر .

حكومت و تشكيل حكومته متعلق اولان حقوق سياسيه موجود اولمز ايسه افراد ملتدن قدرتى ، كوجى يتيشانلرك كوجسز ، قدرتسز اولانلره تجاوزلرى غالبلرك ؛ مغلوبلرك حقوق شخصيه ومشروعه‌لرينى اخذ و غصب ايتملرى طبيعيدر .

افراددن كوجى قدرتى مساعد اولانلر مادونلرينى بالتجاوز اضرار ايتدكلرى كبى انلردن زياده قدرتى بولنانلرده بولنه‌بيله‌جكندن بو غالبلرده دها قوتليلر طرفندن مغلوب و متضرر ايدلملرى امر جلى اولديغندن حكومت وحكومتك لوازم طبيعيه وضروريه‌سندن بولنان حقوق سياسيه موجود اولمز

ایسه هیئت اجتماعیه‌نك اداره‌سی دائرهٔ انتظامدن چیقار عدل و حق یرینه حقوق بین‌الافرادده « الحکم لمن غلب » قاعدهٔ مضره‌سی قائم اولور . جور وظلم ایله انتظام نوع بشر « هرج ومرج » برحاله کلور .

بوقاریشیقلقلره محل قالمامق ، افراد ملتك وهیئت اجتماعیه‌دن هر برینك حال وشانه ووسع واقتدارینه کوره حقوق شخصیه‌سنه مالك اوله‌بیلمك اوزره حکومتك و حقوق سیاسیه‌نك وجوب وجودینی هرعقل سلیم اعتراف ایلر بوکا مبنی حکومتك وجودی واجبات عقلیه‌دندر .

مسکن نوع بشر اولان کرهٔ ارضك هانکی کوشه‌سنه سوق نظر تدقیق اولنسه ، خلقت آدمدن بوکونه قدر دنیانك هرهانکی زمانی تأمل وتعمیق ایله تتبع ایدلسه حکومتك موجبات عقلیه‌دن اولدیغنی اثبات ایده‌جك احوالك وجودی درحال هیاکل سیاسیه‌سیله ، هیأت عظیمهٔ اجتماعیه‌سیله برابر مشاهده اولنور . بو وجوب عقلی انکاری هیچ بر زمان قابل اوله‌میان حقایق محضه‌دندر .

حکومتك وجایب عقلیه‌دن اولدیغی رأینده بولنان عقلا اسباب مبحوثه‌یی واحاصل هم عدالت دائره‌سنده حفظ حقوق بین الافرادی همده هیئت اجتماعیه‌نك خارجه قارشی حفظ حقوق عامه‌سی مطلقا حکومته محتاج اولدیغندن شو محافظه خدمت مهمه‌سنده‌کی وجوبی بوبابده‌کی رأی ومطالعه‌لرینك صحتنه حجت ودلیل اتخاذ ایتمشلردر .

فی‌الحقیقه شو حجتلرك صحتنه ، قوتنه هیچ بر صاحب عقلك اعتراض ایتمسی امکانی‌ده یوقدر . دیانت جلیلهٔ اسلامیه‌ده ایسه حکومت یالکز وجایب عقلیه دائره‌سی کبی بالنسبه محدود بر محیطده قالمیوب اولبابده‌کی وجایب عقلیه‌یی بالتوسیع وجایب شرعیه دائرهٔ منجیه‌سنه ادخال ایتمشدر . یعنی حکومت اساساً وجایب عقلیه‌دن اولمقله برابر وجایب شرعیه‌دن بولندیغی‌ده دیانت مقدسهٔ احمدیه طرفندن کمال اهمیتله قبول وتصدیق بیورلمشدر . بوکا مبنیدرکه دین اسلامده خلافت الك مهم بر امر دینی اوله‌رق وجوده کلمشدر .

ملت اسلامیه‌نك كرك حقوق بين‌الافرادى كرك خارجه قارشى حقوق عامه‌سى اك موافق وناچيز اولان مفردات جزئيه‌سندن معظمات كليه‌سنه قدر شرعاً تقدير وتبيين وحقوق ادارهٔ داخليه و حقوق سياست خارجيه وضيح وصريح بر صورتله تعيين اولنديغندن دين‌مبين احمديجه، عالم اسلاميتجه حكومت وجايب شرعيه‌نك اك مهم بر ركنى اولمق اوزره ميدانه كلمشدر.

ديانت جليلهٔ اسلاميه نوع بشرجه شمدى‌يه قدر مشاهده اولنان كافهٔ ترقيات مدنيه اعتباريله معقول و مستحسن كوريلان و بوندن صكره‌ده مدنيت نه‌قدر ترقى ايدرسه ايتسون كائناتك دوامنه قدر ازمنهٔ مختلفهٔ مستقبله‌ده معقول و مستحسن كورنمسى ممكن اولان بالجمله احوال وخصوصات اداره وسياسيه‌يى جامع و شامل اولمسنه و بين‌البشر حكومتك وجودندن مقصود اولان بنى نوعمزى حسن اداره ايچون اك نافع واك الزم اصول وقوانين مدنيه‌يى حائز بولنمسنه مبنى وجايب شرعيه‌دن بولنان حكومت وخلافت اسلاميه‌نك اك معقول بر حكومت اولديغى وحتى حقايق اداره‌سنه دقايق سياسيه‌سنه كسب وقوفدن صكره نابجا عنادلر مناسبتسز اصرارلر اولمزسه بوحقيقتك غير مسلم كافهٔ اقوام ومللى طرفندن دخى تصديق اولنه‌جغى مسلمدر.

حاصلى حكومت بين‌العقلا هر نه‌قدر وجايب عقليه‌دن ايسه‌ده دين مبين مصطفويجه وجايب شرعيه‌دندر. بو دين عالى اهم امور دنيويه‌دن اولان حكومت مسئله‌سنده دخى بالجمله معقولاتى شمول تام ايله محيط اولدقدن بشقه حكومت اسلاميه‌جه اجرا و انفاذى فريضه‌دن اولان بر چوق حقوق الهيه‌نك ايفاسنى‌ده ضامن ومتكفلدر.

اساساً حكومتك وجايب عقليه‌دن اولمسى خصوصنه قصر مطالعه ايدلسه‌بيله بويله بر حكومت معقوله حقوق بين‌الافرادى وحقوق جمعيتى حسن محافظه مقصد عاليسنه مبتنيدر. افرادك يكديكرى حقوقنه رعايتى حقوق سياسيه‌جه وقانون حق و عدل نظرنجه تحت مجبوريت و دائرهٔ ضرورتده اولديغى هركس اعتراف ايده‌بيلور. حقوق سياسيهٔ بشريه‌يه رعايتك وجوبى قدر وبلكه آندن

بك چوق زياده اولەرق نوع بشری خلق وايجاد ونعمت حياتيه وعد واحصاسی قابل اولميان نعم عاليه ومتنوعهٔ سائره ايله قرين اسعاد ايدن جناب واجب الوجودك حقوق خالقيت و ربوبيتنەده رعايت وحرمت دخی مجبوريت تحتندەدر . بزم شو رسالەمز مجرد خلافتك دين اسلامده صورت تأسسی مادەسندن باحث اولديغنه وخلافت و حكومت اسلاميەنك وظايفی جملەسندن اولان تبعهٔ مسلمەيی عباداته سوق ايتمك قضيەسی رسالەمزك مسلك وموضوعی خارجنده طوتلديغنه دينی عبادات وديانات امورينه متعلق خصوصاتی كتب فقهيەيه بالحواله رسالەمزده يالكز خلافته وخلافتك دخی يالكز صورت تأسسنه و مشورتك مشروعيتنه دائر ايضاحات لازمه درج اولنەجقدر .

خلافتك امور مهمهٔ دينيەمزدن بولنديغی حكمتنه مبنيدركه ديانت عليهٔ اسلاميه « حكومتی » خلافت وامامت لقب مستوجب المفخرتيله توسيم ومسلم وغير مسلم كافهٔ افراد ملتی خلافت و حكومت اسلاميەنك تحت رأيت عدل وانصافنده جمع وتطمين ايلمشدر.

حكومت اسلاميەده خليفەيه يعنی مشروعاً مقام خلافتده بولنان ذواته اطاعت وجايب شرعيەدندر. چونكەدين مبين احمدی داخلاً حقوق بين الافراد ايچون خارجاً حقوق عموميهٔ ملت ايچون مفرداتی تعداده لزوم اولميان لايعد ولايحصا قوانين و اصول عادلەيی امر و وضع وبو اوامر شرعيه و دينيەنك اجراسنده مقام معلای خلافت و امامته توديع ايتمشدر . قوهٔ تشريعيه وقوهٔ اجرائيەنك اس الاساسی اشته بو قضيهٔ مهمه تشكيل ايدەبيلور .

امامت وخلافت اسلاميەنك صدر اسلامده وبرنجی خليفه بولنان صديق اكبر زماننده تأسسی مشورته واجماع امته مستند اولديغنه وبو جهتله احكام قطعيهٔ دينيەدن بولنديغنه شبهه اولمديغندن بو جهتی ديناً وشرعاً توضيح ايدەلم:

(*) ديانت اسلاميه حقوقده مساوات كاملەيی امر ايتمكله برابر مسلمانلری غير مسلملرك حقوقنی محافظەيه دخی يك شدتله مأمور ايتمش اولديغی احكام دينيەمزك تتبعنه عنايت ايدنلرجه معلوم ومبرهندر .

فخر عالم صلی الله علیه وسلم افندمز هیچ بر کیمسه‌یی تعیین اسم ایله رسماً تخلیف ایتمامشلر ایسه‌ده بك چوق حکم سیاسیه‌یه مبتنی اولان بو عدم تصریح خلافتك امور مهمهٔ دینیه‌دن اولدیغنه مانع دکلدر .

مبنای دیانت جلیلهٔ اسلامیه بلااستثنا عموم موحدینك معلومی اولدیغی وجه ایله ذرت اصل واساسه مستنددر .

برنجیسی کتابدر . کتاب کلام‌الله اولان فرقان عظیم‌الشاندر .

ایکنجیسی سنتدر . سنت سنیه فخر کائنات علیه افضل‌التحیات افندمز حضرتلرینك صورت قطعیه‌ده ثابت اولان اقوال و افعال قدسیه و علویهٔ رسالتپناهیلریدر .

اوچنجیسی اجماع امتدر . اجماع امت مؤسس دیانت و واضع شریعت احمدیه اولان خاتم‌النبیین علیه صلاة‌الملك‌المعین افندمز حضرتلرینك شرف صحبت ورؤیتده مظهریتله کامران اولمق بختیارلغنده بولنان اصحاب کرام رضی‌الله تعالی عنهم حضراتنك کتاب و سنتدن استخراج ایتدکلری احکامه کوره مسائل دینیه‌ده وقوع بولان اجماعلریدر .

دردنجیسی قیاس فقهادر . قیاس فقها کتاب و سنته و اجماع امته مستند اولان مسائل و مواد دینیه وشرعیه‌نك مقیاس اتخاذیله او مواد و مسائله مماثل خصوصات فرعیه‌نك اصللرینه بالارجاع استنباط احکام اولنمسیدر .

تأسس خلافت فی‌الحقیقه بروجه مشروح « بن فلان ذاتی خلیفه ایتدم » صورتنده صراحت جلیلهٔ نبویه‌یه اقتران ایتمامش ایسه‌ده شو عدم تصریح اسم و شخصه عائد اولوب خلافتك لزوم و وجوب وجودینه تعلقی اولمدیغندن امر خلافت وامامت اساس اربعهٔ دینیدن ایکنجیسی بولنان اقوال سنیهٔ رسالتپناهی و اوچنجیسی اولان اجماع امتله حاصل اولمش وفضلای اسلام دخی حضرت صدیقك خلافتی ماده‌سنی قرأندن صراحةً استخراج ایتمش اولدقلرندن امر خلافت اساس اربعهٔ دینیدن برنجیسی اولان قرآن ایله‌ده مؤید بولنمش وبناءً برین «خلافت» دینمزك اساسلرندن الك مهمی بولنانلره ابتداءً تشکل ایتمشدر .

مقتدای کافهٔ مرسلین خاتم النبیین افندمز حضرتلرینك زمان سعادت نشان نبوتپناهیلری قرین اختتام وروح پر فتوح رسالتپناهیلری عازم کلشنسرای علیین اولدیغی زمان او نبیٔ محترم اورسول مکرم افندمزك اصحاب کرام معالی اتساملری تدفین وجود سعادتلرندن مقدم خلیفه وامام نصبی مسئله‌سیله اشتغال ایتدکلری معلومدر .

تدفین قدسیت قرین حضرت نبوی‌یه تقدیم اولنمسندن مستبان اوله‌جغی وجهله اسلامده تأسیس حکومت وتعیین خلافت اجماع امتله هردرلو وجایب وفرایض دینیه‌یه تقدیم اولنمش وحتی وفات جلیل نبوی بتون اصحاب کرامی مبهوت ایتمش وعادتا سرسملتمش اولدیغی بر زمانده صدیق اکبر قیام ایده‌رك بین الاصحاب ایراد ایتدیکی نطقده

« ایها الناس من کان یعبد محمداً فان محمداً قدمات و من کان یعبد الله فان‌اه حی لایموت لابد لهذا الامر (۱) من یقوم به فانظروا وهاتوا رأیکم » دیدیلر .

بو نطقك مأل عالیسی

« ای ناس ! محمده عبادت ایدنلر وار ایسه محقق بیلسونلرکه محمد وفات ایتدی . جناب حقه عبادت ایدنلر بیلسونلرکه جناب واجب الوجود حی ولایموتدر . امر خلافتی اداره ایده‌جك برذاتك نصب وتعیینی لابددر مسئله‌یی نظر عمیق ایله تدقیق ایدیکز رأیکزی میدانه قویکز . »

حضرت صدیقك شو نطقی فخر عالمك وفاتندن صکره اسلامده حکومت وخلافته دائر الك اول سویلنمش اولان بر نطقدر . مباحث عظیمهٔ خلافت وامامتده برنجی سوز ایشته بودر . قارئین کرام دقت ایدرلرکه بو نطقده خلیفه وامام نصبی ایچون منصب عالیٔ خلافت و امامتده مقتدای اقدم وبرنجی خلیفهٔ

(۱) امر خلافتدر.

مؤمنين اولان حضرت صديق اعظم ادارهٔ امور حكومت وتدوير شؤن خلافت شويله طورسون بالذات نصب وتعيين خليفه ايچون امتى انتخاب اصولنه و ايفاى وظيفهٔ مشورته دعوت بيورمشلردر .

بتون اصحاب كزين حضرت صديق طرفندن او مدهش زمانده وقوع بولان بو افادات و ايضاحاتك صوابه اقترانني اعتراف وتصديق ايلديلركه حكومت و خلافتك وجايب شرعيه‌دن اولديغى وشؤن اسلامك مشورته مربوط بولنديغى بو اجماع امتله رهين رتبهٔ ثبوتدر. يالكز شو فقره حكومت اسلاميه‌ده وجوب مشورتى قطعى بر صورتله اثباته كافى اولديغى وارستهٔ احتجاج ودلائل سائره ابرازينه غير محتاج ايسه‌ده بز رساله‌مزده بوبابده دلائل كثيرهٔ شرعيه‌يى پى‌درپى ايضاح ايدرز .

حكومتك وجايب شرعيه‌دن و مشورته تابع اموردن اولمسى عالم اسلامده تأسس ايدن امامت و خلافتك بروجه محرر اجماع امته و شو اجماع امتك دخى سماع وتواترله « عصراً بعد عصرٍ » اهل سنت وجماعت نزدنده ثبوتنه مبنيدر .

شارع شريعت احمديه مؤسس ديانت علويهٔ اسلاميه اولان نورهدايت وماحىٔ ضلالت صلى الله عليه وسلم افندمز حضرتلرى حدود شرعيه‌نك اقامه‌سنى حدود وسنور اسلاميه‌نك محافظه‌سنى تجهيز جيوش وجنود ايله اجراى جهاد اولنمسنى و بيضهٔ اسلامك (١) حفظ و صيانتنى و الحاصل وجايب دينيه‌نك و حقوق سياسيه‌نك وحقوق بين الافرادك استكمال اسباب حصولنى امر وفرمان بيوردقلرى جهتله بو اوامرك انفاذ احكام منيفه‌سى مطلقا تأسيس حكومت وخلافته متوقف

(١) بيضهٔ اسلام جادهٔ شريعت ديمكدر . شريعتك اصل معناسى يولدر ، طريقدر يك چوق مستعمل و اينسلك اولان يوللرده نباتات و سائره تنبت ايده‌ميه‌جكندن اوكبى جاده‌لر دائما بم بياض كورينور وطريق اولديغى اكلاشيلور فقها و علماى اسلامك ديانت جليلهٔ احمديه بيضهٔ اسلام ديملرى شريعت محمديه‌نك و طريق حقك آچيق وظاهر يوللر جاده‌لر كبى بم بياض كورنمكده اولديغنه اشارتدر. انا طولى‌ده شوسه ياپيلان (°) جاده‌لرده سياحت ايدنلر الك اوزاق يرلردن شوسه‌لرى كوردكلرى كبى طريق هدايتى كورمك آرزوسنده بولنانلرده دين احمدى‌يى اول صورتله عيان بيان كوره بيلورلر .

(°) مع التأسف پك آز ياپيلمشدر .

اولمسی‌ده حکومتك و خلافتك امور معظمهٔ دینیه‌دن اولدیغی مثبتدر . حکومت و خلافتك تأسسی ملت اسلامیه ایچون عد واحصاسی غیرممکن اولان منافع عظیمه‌یی جالب وبنه حد وانتهاسی غیر معین بولنان مضرات و مهالك جسیمه‌یی دافع و سالب اولمسیله حکومت اسلامیه‌نك اساسی مشورته مستند اولان خلافت اولدیغی اظهردر .

مبحث

٢

حکومتلرك صورت تشکلی ــ خلافت اسلامیه‌نك صورت تأسسی

الك عادی والك بسیط اولان حکومت ، حکومت پدرانه‌در . الك اوفق بر قبیله و عشیرت ریاستندن درجات و مراتب مختلفه ومتنوعه‌یی شامل اولان حکومات مشروطه‌یه والك مستبد و استبداد ایله الك قوی‌الشکیمه بر درجه‌یه واصل اولان حکومتلره وارنجه‌یه قدر کرهٔ ارض اوزرنده تشکل ایتمش بولنان حکومتلرك همان عمومی غالبك مغلوبی نتیجهٔ قهر واطاعتی التنه المق صورتیله تأسس ایتمش اولدقلرنده شبهه ایدیله‌من . واقعا نوع بشر ایچون بر هیئت اجتماعیه ایچون بر حکومتك وجودی عقلاً واجبدر . اختلاف ادیان ومذاهبله برابر کافهٔ ملل واقوام بو وجوب عقلی‌یی تصدیق و اعترافه بالضرور مجبوردر. شو قدرکه ملل و اقوام غیر مسلمه‌ده « کیم حاکم اولسون کیم محکوم اولسون کیملر تابع کیملر متبوع طانلسون » مسئله‌سی میدانه چیقنجه درحال او مسئله‌یه توأم اولمق اوزره « الحکم لمن غلب » و « غالب مغلوبك متبوعیدر » اصولی‌ده اورته‌یه کلمشدر . نوع بشرده حالا اردی ارەسی کسیلمین بونجه محاربات ، بونجه مقاتلات هپ « تابع کیم اولسون متبوع کیم بولنسون » مسئله‌سندن تولد ایتمش ودائماده » الحکم لمن غلب قاعده‌سی هر اصوله هرحقوقه مع‌التأسف غالب مطلق اولمشدر .

دنیاده تشکل ایدن حکومتلرك همان عمومی بروجه محرر بر وجیبهٔ عقلیه اولمق اوزره تأسس ایتمش اولدیغندن حکومتی و جایب عقلیه‌دن بیلمش اولان او کبی مملکتلرده « بو صنف خلق حاکم اولسون و شو صنف افراد محکوم اولسون » دیه عادلانه ویا بر اساس محقه مستند مقررات

دائره‌سنده تشکیل حکومت ممکن اولمیوب « الحکم لمن غلب » قانون لایتغیرینه توفیقاً قوی و غالب اولانلر حاکمیتی اجرا و حکومتلرینی تأسیس ایتمشلر ومغلوب وضعیف بولنانلر بالاضطرار آنلرك ربقهٔ اطاعتی آلتنه کیرمشلردر .

نهایت اشبو « الحکم لمن غلب » قاعده‌سنه تطبیقاً تشکل ایدن حکومتلرك اربابی افراد محکومه‌یی و تبعه‌یی اطاعت جبریه بویندیروغی آلتنده اداره ایتمك اوزره ادارهً وسیاسهً وقوعه کتیردکلری معاملات و حرکاتك انصاف و عقله وباخصوص عدل وحقه اقتران ایده‌مامسندن متولد منازعات و حاکم ایله محکوم آره‌سنده وقوع بولان محاربات ومقاتلات کرهٔ ارضك بعض قطعه‌لرنده واز جمله اوروپاده محکوملرك استحصال حقوق حاکمیتنه باعث اولمش و شو صورت حکومات مشروطه و جمهوریه‌نك تشکل و تأسسنه وملل و اقوام محکومه‌نك اولوجهله حقوق حکومت ملیه و قومیه‌لرینه اشتراك ایله منافع عمومیه‌لرینك تأمین ایدلمسنه وبواشتراکدن الیوم اوروپاده و اوروپا خارجنده بعض محللرده پارلمنتو دنیلان اداره‌نك و حاکمیت ملیه‌نك ظهورینه سببیت ویرمشدر .

بو حکومتلردن جمهوریت قسمی اولانلری کلیاً حکومت عوام دیمك اولوب مشروطاً اداره اولنان حکومتلر دخی کاه کافهٔ عوامدن وکاه عوام وخواصدن متشکل حکومات مشترکه‌دن عبارتدر .

پارلمنتو اصولنك ادارهً و سیاسهً بعض مضراتی وشایان مؤاخذه وتنقید حالاتی وپارلمنتولرك منسوب اولدقلری دولتلر و ملتلرجه موجب شین اوله‌جق بك چوق رذالتلری وارسه‌ده دنیاده هر ایش نسبیدر . و شمدیکی حالده بو اصول اداره‌نك ادارهٔ مستبده‌یه نظراً فوائدی حددن افزوندر . اساساً بو بحث اثرمزك صددی خارجنده بولندیغندن بوبابده دها زیاده تدقیقات و تعمیقاته لزوم کورمیز .

مع مافیه شوراسنی‌ده بیاندن کندیمزی آلامیزکه اوروپاده حکومات مشروطه اصولنك ممالك شرقیه‌یه نظراً دها قدملی اولمسی اورالرجه حکومات مطلقه‌یی تقیید ایده‌جك احکامك بسبتون معدوم بولنمسندن وهیئت حکومتك

بو اطلاق و عدم تقیددن بالاستفاده صنوف تبعه‌یی تحمل ایده‌یه‌جك بر درجه‌یه کتیرمسندن ایلری کلمشدر . کرچه شرقده دخی حکومات مستبده کیف مایشاء حرکت واطلاق عنان شدت ایتمشلرسه‌ده اهالیٔ اسلامیه بویان اولدقلری کرداب جهالته رغماً میدانده اولیای اموری و حکمدارانی ضبط ایده‌جك بر عدالت شرعیه موجود اولدیغنی فرض ایتمشلر و بوکده کووه‌نه‌رك مدت مدیده دوچار اولدقلری فلاکتلرك اشخاص معدودهٔ مستبده‌نك حیاتلریله قائم اولدیغنی بیلدکارینه مبنی حقلرینی آرایه‌مامشلردر. غربده بو امید اولمینجه همان سلاح عصیانه صارلمق مجبوریتی حاصل اولمش شرقده ایسه احکام شرعیه کبی برمانع استبدادك وجودی بو مجبوریتی دها کج احساس ایتدیرمشدر .

فی‌الحقیقه پارلمنتولر نه صورتله نه سببه مبنی تأسس ایتمشدر یوقاروده بیان اولندیغی وجه ایله بر مملکتی ، بر ملتی حکومت غالبه و مستبده‌سی التنده ازمش و ارادهٔ کیفیه‌سندن بشقه بر قید دینی و شرعی ویاخود — افرادك انضمام رأینه مبتنی — بر قید قانونی ایله مقید بولنمامش اولان بر حکومتك ادارهٔ غیرعادله‌سنی مصلحتلرینه ، منفعتلرینه ، محافظهٔ حقوق افرادیه‌لرینه موافق کورمیانلر حکومتك او استبدادینی منع ایتمك اسبابنی تحصیل و تکمیل وارباب حکومت طرفندن تأیید وتشدید نفوذ و سیاست نقطهٔ نظرنجه تأسیس ایدلمش اولان اصول ونظاماتی تغییر ویا تعدیل طلبیله وبو طلب یولده قانلر دوکه‌که نهایت اوروپا حکومات مستبده‌سی حکومات مشروطه‌یه منقلب و پارلمنتو اصولی ادارهٔ کیفیه و مطلقه‌یه غالب اولمشدر .

ملل و اقوام غربیه‌نك افراد وعوامی طرفندن وقوع بولان بوادعالردن میلیونلرجه قان دوکمکدن مقصد هیئت اجتماعیه‌نك مدارادارهٔسی بولنان حقوق سیاسیه‌ده عموم افرادملتك رأی وتنسیبیله اصول وقوانین مقتضیه وعادله تأسیس اولنمسی وحکومتك‌ده ادارهٔ کیفیه‌سنه تابع اولمیه‌رق او اصول و قوانینه تابعیت مجبوریتنده بولندیرلمسیدر یعنی حکومتك حقوق سیاسیه و حکمرانیسی اهالی

طرفندن بخش ایدلمش بر حقدن عبارت اولمق اوزره دائرهٔ محدوده ومعینه ایچنده قالمسیدر .

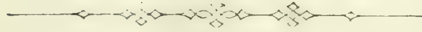
ایضاحات محررهدن مستبان اولهجغی وجهله واقعا پارلمنتو اصولی بو مقصدی تمامیله استحصال ایدهمامش ایسهده هرحالده مهم بردرجهده قسماً حاصل اولدیغنه یعنی حکومات مستبدهنك ادارهٔ کیفیه و مضرهسنی ختامه ایردردیکنه شبهه یوقدر .

اوت ، بو مقصد تمامیله حاصل اولهمامشدر . حد ذاتندهده حصولی امکانسزدر. چونکه برملتك برهیئت اجتماعیه افرادینك کاملاً رأینی مطالعهسنی بر نقطهیه جمع ایتمك ومجمع آراء عمومیه بولنان او نقطهیه استناداً قانون یاپمق البته امکان خارجندهدر . حتی جمهوریتله اداره اولنان حکومتلرکه بعض حکومات مشروطه کبی اولمیوب صرف حکومت عوامدن عبارتدر انلرده بیله تمامیله افکار وآراء عمومیهیه توفیقاً قانون یاپیلهمامقده ونهایت تنظیم قوانین وظیفه و صلاحیتی آراء عمومیه ایله منتخب ومنصوب اولان پارلمنتویه تودیع مجبوریتی کورنمکدهدر .

پارلمنتو اصولی شو حالده نه نتیجهیی انتاج ایتمشدر برحکومت طرفندن برمجلس مخصوصه ویاخود اشخاص معینه رأینه توفیقاً حقوق سیاسیه وادارهیه متعلق تنظیم قلنان اصول و قواعدك ونظامات مرعیهنك پارلمنتو اصولی جاری بولنان ممالکده اوحقك پارلمنتو دینلان برقاچ یوز شخصه تودیعندن بشقه برشی یاپلمامشدر .

مسئلهیی عقلاً موازنه ایدهلم ، معقولاته تطبیقاً براز محاکمهیه چکهلم : بر حکومت مستبدهنك اراده و ادارهٔ کیفیهسنی محوایتمك و استبدادینی قرمق اوحکومت طرفندن تنظیم نظامات درایت و اهلیتیله معروف اولان و هرکسجه حال وشانی کسب تمیز ایدن یتمش سکسان ذاتك مثلا بر شورای دولتك ویا برمجلس مخصوصك فطانت وکفایتنه حواله تودیع اولنمشیکن پارلمنتو اصولنك جاری بولندیغی مملکتلرده اشبو یتمش سکسان ذاتك تکثیر عددندن و مجلس

مبعوثان نامیله درت بش یوزه ابلاغندن بشقه برشی دکلدر . حالبوکه دین اسلامده خلافت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك امت اسلامیه اوزرنده اجراسنه مأمور اولدقلری حقوق الهیه وحقوق سیاسیهٔ بشریه‌نك قوانین الهیه دائره‌سنده انفاذی ایچون تأسس ایتمش بر مأموریت مقدسه ومعظمه اولدیغندن وعظمتیله برابر اساسی دخی مشورته مستند بولندیغندن بزجه مشورتی تأسیس مقتضیات دینیه‌مزدندر . اوروپالیلرك کبی یالکز معقولاتدن ایلری کلمه برشی دکلدر .

مبحث

۳

خلافت و امامت اسلامیه بدایةً نه صورتله تأسس ایتمش و نه‌سببه مبنی دیانت جلیلهٔ اسلامیه‌نك اركان مهمه‌سی جمله‌سندن بولنمشدر ؟

دین مبین احمدینك بنای قدسیت انتماسی برنجی مبحثده بیان اولندیغی وجهله كتاب و سنت و اجماع امت و قیاس فقهادن عبارت اولمق اوزره درت ركن واساسه مبتنیدر .

مقصدمز دیانت جلیلهٔ اسلامیه‌نك بناسی اولان شو درت اساسه متعلق ایضاحات مفصله اعطاسیله فقهه دائر بر رساله تنظیمی اولمیوب خلافت وامامتك اشبو درت اساسدن هانكیسنه مستند اولدیغنی و اك اول خلافت و امامتك نه‌صورتله تأسس ایتدیكنی وبودین علوینك اوخلافت وامامته نه‌نظرله باقدیغنی توضیحدر .

امامت وخلافت اسلامیه اركان اربعهٔ دینیه‌نك ایكنجیسی بولنان سنت سنیه ایله واوچنجیسی بولنان اجماع امتله‌تأسس ایتمش ومعلوم اولدیغی‌وجهله سنت‌سنیه احكام جلیلهٔ قرآنیه‌یی و اجماع امت دنیلان اقوال اصحاب كرام‌ده سنت سنیه‌یی مفسر اولدیغندن حضرت فرقان عظیم الشاندن وسنت سنیهٔ نبویه‌دن استنباطاً ودلالةً حاصل اولان اجماع امتك بو حكمی تأیید ایلمش اولدیغندن بورالری موضحاً ومدللاً اثبات اولنه‌جقدر .

« الیوم اكملت لكم دینكم » آیت كریمه‌سی منطوق منیفنه كوره فرقان عظیم‌الشان دیانتی‌وفخر كائنات علیه اكمل‌التحیات افندمز حضرتلری‌ده‌امر الهی دائره‌سنده تمامیله وحقیله وظیفهٔ مقدسهٔ نبوت ورسالتی اكمال ایتدكدن صكره سبب خلقت عالم او رسول مكرم و محترم افندمز حضرتلرینك عازم كلشنسرای علیین اولدقلری زمان اصحاب كرام ذوی‌الاحترامك اولجه اشارت اولندیغی

وجهله ايلك اجراآت عاليه‌لری بالمشاوره امت ايچون امام وخليفه نصب وتعيينی خصوصندن عبارت بولنمش وشو مسئلهٔ مهمهٔ دينيه معاملات سائرهٔ دينيه‌نك جمله‌سنه ترجيح وتقديم قلنمشدر.

خاتمهٔ شرفنامهٔ رسالت افندمز حضرتلری عازم كلزار عقبا اولدقلری كون مدينهٔ منوره‌ده اصحاب كرامدن طائفهٔ انصارفضيلت شعار « بنی‌ساعده سقيفه‌سنده » اجتماع و رؤسای انصاردن خسته اولديغی حالده « سعد بن عباده » رضی‌الله تعالی عنه حضرتلرينی مقام خلافته اجلاس ايچون اورايه احضار ايتديلر.

حضرت سعد بن عباده اوقدر مهم ونازك بر زمانده اوموقعده امر خلافته دائر شو نطقی ايراد ايتدی :

حضرت سعدك نطقی

جناب حقه حمد وثنادن صكره « ای معشر انصار سزده اولان سابقهٔ اسلاميت وفضيلت اقوام عربك هيچ برنده يوقدر . فخر رسل صلی‌الله عليه وسلم افندمز حضرتلری مكهٔ مكرمه‌ده بونجه سنه كندی قوم وعشيرتی آره‌سنده قالديلر . خلقی اسلاميته دين حقه دعوت بيورديلر . بومدتده وقوع بولان دعوت جليلهٔ رسالتپناهيلری ثمره‌سيله كندی قومندن كندی عشيرتندن پك آز آدملر نبوتنی تصديق ايله اسلاميتی قبول ايلديلر نبوتنی تصديق اسلاميتی قبول ايدن بومؤمنلر بو مسلمانلر اوقدر آز ايديلركه عليه‌الصلاة والسلام افندمز حضرتلرينی تقويه‌يه دين مكرمنی تعزيزه موفق اوله‌مادقدن بشقه عليهنده وقوع بولان تجاوزات وتعدياتی‌بيله دفعه غير كافی وغير مقتدر ايديلر . وقتا كه جناب ذوالجلال لطف سبحانيسيله سزك [١] اوج اعلای فضيلته صعودكزی مراد ايتدی . فضيلت وكرامتی سزه سوق واحسان ايتمسيله وحدانيت الهيه‌يه رسالت جليلهٔ نبويه‌يه ايمان وحبيب خدايی اصحاب كرامنی تقويه و كندوسنی و دين مبين احمديسنی اعزازه همت و امر جهاده صرف جل مقدرتله شوكت

[١] انصارك

اسلامیه‌یی اعلا و اعلان ایتدیکز . دشمنلری علیهنده الک شدتلی مهاجمات ومحارباتده بولندیکز بردرجه‌ده‌که عربلر کاملاً طوعاً وکرهاً امرجلیل الهی‌یه مطیع ومنقاد والک اوزاقده بولنانلر دخی اثرجهاد ومحارباتکز اولمق اوزره ویرکو وجزیه ویرمکله قرین افتخار واسعاد اولدیلر . سزك سیف صارمکزله بتون عربلر نبیٔ ذیشانه باش اکدیلر . بوجمله ایله برابر خاتم‌النبیین علیه صلاة رب‌المعین افندمز حضرتلری‌ده سزدن راضی وخوشنود اولدیغی حالده بوکون سزی ترك ایدرك عالم عقبایه رحلت بیوردیلر . بناءً علیه امر امامت وخلافته سزك بشقه‌لردن احق اولدیغکزده شبهه اولمدیغندن استبداد ایله خلافتی کندوکزه حصر وتخصیص ایدیکز . خلافتك سزدن بشقه کیمسه‌یه عائد اوله‌میه‌جغنی بیله‌یکز . »

انصار کرامك عمومی حضرت سعدك بوفکر وقولی قرین اصابت وافادات واقعه‌سنی نظر دقته آلمق بادیٔ حسن موفقیت اولدیغندن و خلافت وامامتك کندوسنه توجیهی لازم بولندیغندن بحث ایله اولوجهله اجرای ایجابی مقتضی بولندیغنه دائر جواب ویردیلر .

بووقعه فاروق اعظم امام عمر رضی‌الله تعالی عنه حضرتلرینه اخبار اولنور اولنمز سعادتخانهٔ جناب نبویده بولنان ابوبکرصدیق رضی‌الله‌تعالی‌عنه حضرتلرینه کلمریچون خبر کوندردی . حضرت صدیق « مشغول‌اولدیغی » جوابنی‌ویرمکله کاوب حضرت فاروق‌ایله ملاقاته شتاب ایتدی .

حدوث وظهور ایدن برمسئله‌دن طولایی بهمه‌حال حضورلری وملاقاتلری لازم ولابد اولدیغی متضمن فاروق اعظم طرفندن کوندریلن ایکنجی خبر اوزرینه حضرت صدیق سعادتخانهٔ قدسیت آشیانهٔ جناب پیغمبریدن چیقدیلر وامام عمر حضرتلریله کوریشوب انصار کرامك نصب امام وخلیفه حقنده‌کی مذاکره وقرارلرنی اوکرندیلر . درحال یانلرنده امین‌الامه حضرت ابی عبیده رضی‌الله‌تعالی عنه اولدیغی حالده سقیفهٔ بنی ساعده‌یه کتدیلر .

اوراده اجتماع ایتمش وسعدبن عباده حضرتلرینه بیعتی همان همان

قرارلشدیرمش اولان انصار کرامه قارشو حضرت صدیق ترجمه‌سی زیرده مندرج نطقی ایراد وبیان ایلدی .

حضرت صدیقك نطقلری ترجمه‌سی

جناب حقه حمد وثنادن صکره «خالق الکائنات بزدن [۱] بر پیغمبر ذیشان بعث وارسال بیوردی . عبادالله جناب حقی طانیمدقلری وذات واجب الوجود یرینه طاشدن اغاجدن معمول ومصنوع مختلف و متنوع الهلره طاپندقلری حالده انلری وحدانیت وعبادت الهیه‌یه دعوت ایچون اونبیء ذیشان محترمی اوماحیء کفر وضلالی مأمور ایتدی . حضرت فخر رسالت وظیفهٔ مقدسهٔ نبوت ورسالتلری ایجابنجه خلقی توحید باری‌یه و عبادت جناب کبریایه دعوت ایلدیسه‌ده ابا واجدادینك دینی ترك ایتمکدن ، دیانت جلیلهٔ اسلامیه وجدیده‌یی قبولدن عبارت اولان بودعوته اجابتی قوم عرب پك زیاده استعظام و مخالفته واکا کوره مقاومته زیاده‌سیله جد واقدام ایتدیلر. حبیب خدا داعیء طریق هدا اولان نبیء امیء عربی صلی الله علیه وسلم افندمزك دعوت قدسیه‌سنه قارشو حق جلیل نبوتپناهیلرنده اذا وجفایه ونبوت و رسالتلرنی تکذیبه اجتسار ایدنلره مقابل نبوت ورسالتنی تصدیقه وکندوسنی تقویه واقداره ودیانته قارشو کلان شدتی صبر ومتانتله دفع وتحمله جناب حق مهاجرین اولینی تخصیص ایلدی . نبوت و رسالتنی الك اول تصدیق وهر درلو اذا وجفایه صبر وتحمل ایدن اشبو مهاجرین اولینك قلت نفوس وعددلریله برابر بتون عالمك کندولرینه قارشو وقوع بولان مخالفتلرندن متوحش وخائف اولمدیلر. قلت عددلرینه رغماً کمال صبر و متانتله بتون معاندینه وکفاره قارشو مقابله‌ده بولندیلر . ارض اوزرنده الك اول جناب حقه عبادت ایدنلر ایشته بو مهاجرین اولیندر . وحدانیت الهیه‌یه نبوت رسالتپناهی‌یه اول باول ایمان ایدنلر ینه آنلردر . علیه الصلاة والسلام افندمز حضرتلرینك الك اولکی معاونلری. محبلری آنلردر.

---

[۱] مهاجریندن ، قریشدن اهل مکه‌دن دیمکدر .

انلر رسول اکرم افندمزك کندی عشیرتیدر . بناءً علیه مؤسس دین مبین اولان فخر کائنات افندمزدن صکره خلافت وامامته احق الناس شبهه‌سز ینه آنلردر . ظالم اولمیانلر بوخصوصده آنلرله منازعه چیقاره‌مزلر . ای معشر انصار سزه گلنجه : سزك دینده فضلکز ، اسلامده سابقه‌کز هیچ بروجهله انکار اولنه‌مز . حق سبحانه وتعالی حضرتلری دیننه رسول اکرمنه نصرت ایتمك اوزره سزی مأمور وعلیه الصلاة افندمزك هجرتی ایچون مملکتکز اولان مدینه‌یی انتخاب ایتمسیله هجرت جلیله‌ٔ نبویه ایله سزی مفتخر ومسرور ایتدی. نبیٔ مکرم سزه هجرت ایلدی . مهاجرین اولیندن صکره سزك قدر ومنزلتکزه یتیشه‌جك کیمسه یوقدر . بناءً علیه بز امرا ، سز وزراسکز هیچ برمصلحتده مشورتکزه [١] مراجعتدن گیری قالنمیه‌جقدر . رأیکز منضم اولمادقجه هیچ برایش گوریله‌میه‌جکدر . »

حضرت صدیقك بونطقنه مقابل انصار کرامدن « حباب بن المنذر بن جموح » رضی الله تعالی عنه قیام ایدوب وجه آتی اوزره ایراد نطق ایلدی .

« ای معشر انصار ! کندی امرکزه مالك اولکز . چونکه خلق [٢] سزك سایهٔ نباهتکزده‌درلر هیچ بر کیمسه رأیکز خلافنده حرکته جرأتیاب اوله‌مز . سزك رأیکزدن چیقامز . سز عزت وکثرت عدد و شوکتله برابر صاحب بأس وشدتسکز . خلق سزك ایده‌جککز معامله‌یه ویره‌جککز قراره ناظر و منتظردرلر . اراکزده رأیکزده ظهور اختلاف مصلحتکزجه مستوجب وهن وفساد اولور . بونلر [٣] سزك خلافت و امامتکزی

[١] بك واضح وغیر قابل التأویل بر صورتله گوریله‌بورکه حضرت صدیق خلافتك مهاجرین کرامه تخصیصی ایچون انصار کرامه قارشو ایراد ایتمش اولدیغی شو نطق مهمده دخی هیچ برمصلحتك مشورتسز گورنمیه‌جکنی مؤسسات اقناعیه‌دن اولمق اوزره بیان وتصریح بیورمشلردر . آرتق خلافت اسلامیه‌نك مخالف مشورت اولدیغنه دائر هیچ بر کیمسه‌نك برسوز سویلیکه حق قالورمی ؟

[٢] خلقدن مقصد مهاجرینمدر .

[٣] بواشارتدن مقصد ینه مهاجرینمدر .

مطلقا قبول ایتمدکلری تقدیرده بزدن برامیر انلردن برامیر [١] انتخاب وتعیین اولنسون » حباب بن المنذر حضرتلرینك صوك افادەسنه حضرت فاروق جواب ویردیلر .

حضرت فاروقك جوابی

« هیهات ایکی امیر قطعا اجتماع ایدەمز . قوم عرب ایسه علیه الصلاة والسلام افندمز حضرتلرینك سزدن بولنمامسی و عشیرتکزه منسوب اولمامسی جهتله امارتکزی قبول ایلیەمز . »

بوندن صکره حضرت حباب ایله حضرت فاروق اراسنده شدتلی وموجب نزاع بعض سوزلر تعاطی اولندی . او صرەده امین الامه لقب عالیسیله مفتخر اولان ابو عبیده رضی الله تعالی عنه حضرتلری « ای معشر انصار اك اول دین مبین احمدی‌یه وفخر رسل افندمز حضرتلرینه نصرت ایدن سز اولدیکز اك اول تغییر نصرته ینه سز سبب اولمیکز . » اخطارینی درمیان ایدنجه رؤسای انصاردن « بشیر بن سعد » رضی الله تعالی عنه حضرتلری قیام وشو صورتله افادهٔ مرام ایلدی .

« ای معشر انصار مشرکین ایله جهادده ارباب فضیلت ودین مبین احمدی‌ده اصحاب مسابقت بزم عشیرتمز اولدیغنده شبهه یوغیسەده دینده‌کی مسابقتمزدن امرجهادده صرف ایتدیکمز قدرتدن مقصدمز و ارزو و ارادەمز جلب رضای باریدن و پیغمبر افندمزه اطاعتدن عبارتدر . مرادمز کندی نفسمز ایچون بر سعی و کوشش اولمامسیله نائل اولدیغمز بو خدمت و فضیلتی خلق اوزرنده استعلایه و طلب دنیایه وسیله اتخاذ ایتمکه حقمز یوقدر . بیلورسکزکه رسالتپناه افندمز حضرتلری قریشدندر . بناءً علیه امر خلافت و امامته انك قوم نجیبی

[١] امر خلافت ایچون مهاجرین وانصار کرام اراسنده سقیفهٔ بنی ساعدەده جریان ایدن « منا امیر و منکم » قول مشهوری « حباب بن المنذره حضرتلرینك ایشته بو خطبه بلیغه‌سنده‌کی شو افاده در » افادهٔ واقعه اصحاب کرامجه رد اولندیغنه وبو ردك اجماع امته اقتران ایتدیکنه مبنی اسلامده ایکی خلیفه نك وجودینه عدم جواز قاعدهٔ عظیمه‌سی تأسس ایتمشدر .

ائرلرینه احق وارجحدر انلرله امرخلافت ایچون منازعه ایتمکدن جنابحق
ی محافظه بیورسون. اللهدن خوف ایدیکز مهاجرین ایله منازعه ایتمیکز. »
حضرت بشیرك شو قول حاسمی فرصت عد ایدن حضرت صدیق یمین
یسارنده جالس اولان حضرت فاروقی و ابو عبیده‌یی حاضرونه ارائه ایده‌رك
ونلردن برینه بیعت ایتملرینی بیان وافاده ایتدیسه‌ده حضرت عمر وعبیده متفقاً
و مدافعه‌ده بولندیلر .

مشارالیهمانك بیاناتی

« سز افضل مهاجرین اولدیغکز و دین اسلامك افضل اموری بولنان
ازده رسول اکرم صلی‌الله‌علیه‌وسلم افندمز حضرتلرینك خلیفه‌سی بولندیغکز
حالده وجود عالیلریله قبول امامت و خلافت بزم ایچون امکانسز اولدیغندن
زه بیعت ایتمکلکمز ضمننده الکزی اوزادیکز . »
حضرت ابو عبیده و حضرت فاروق طرفلرندن وقوعه کلن شو افاده
مدافعه‌یی متعاقب همان حضرت صدیقه بیعت ایتمك ایچونده طوراندیلر ایسه‌ده
شیر رضی‌الله‌تعالی‌عنه حضرتلری انلردن اول طورانه‌رق ومشارالیهمایه مسابقت
یده‌رك اك اول اجرای بیعته موفق اولمش و اندن صکره دیکرلری طرفندن
یعت اولنمشدر .
بشیر بن سعدك حضرت صدیقه بیعت خصوصنده وقوع بولان مسابقتندن
نفعال ایدن مشارالیه حباب بن المنذر افادهٔ آتیه ایله بشیره عتاب ایتدی .
حباب — عمی‌زاده‌کز سعد بن عباده حضرتلرینك امارتنه حسد ایتدیکك
یچون حضرت صدیقه بیعت ایتدك .
بشیر بن سعد — الله بیلورکه اویله دکلدر. مهاجرینك حق صریحی اولان
مر خلافتده کندیلریله منازعه‌یی مکروه کوردیکم ایچون بیعت ایتدم .
معلوم ارباب سیردرکه انصار کرام قبل‌الاسلام یکدیکریله مخالف ومحارب
ولان (اوس) و (خزرج) قبیله‌سندن مرکب اولوب خزرجیلرك سعد بن

عبـاده حضرتلرینی امارت و خلافته نصب و تعیین ایتمك خصوصنده‌کی طلب
واصرارینی وبشـیر بن سـعدك ابو بکر صدیقه بیعتنی مشاهده ایدن « اوس »
قبیله‌سی رؤساسی « اسید بن خضیر رضی‌الله تعـالی عنه حضرتلری دخی داخل
اولدیغی حالده « خلافت و امامت بر کره خزرج عشیرتنه انتقال ایدرسـه بز
قارشـو دائمـا ادعای فضیلت و رجحان ایده‌جکلرنده و ارتق بزه امر خلافت
و امارتدن قطعـا حصه ویرمیه‌جکلرنده شبهه اولمدیغندن همان حضرت صدیق
اجرای بیعت اولنمسی لازم کله‌جکنی » یکدیکرینه سویلدیلر .

اوسلیلرك وبا خصوص رؤساسندن بولنـان حضرت اسـید بن خضیرك
بو افاده‌یی تعقیباً وقوع بولان بیعتلری خزرجلیلرك سعدبن عباده حضرتلرین
بیعت ایتمك خصوصنده‌کی قرارلرینی بتون بتون اخلال ایتمسیله طرف طرف
حضرت صدیقه بیعت اولندی . امرمهم بیعت همان اوراده واول صورتله قرین
ختام اولدی .

حضرت سعدبن‌عباده اوراده حضرت‌صدیقه بیعت ایتمیه‌رك خانه‌سنه‌کیتدی
حضرت سـعدك بر مدت بیعتدن تأخری جهتله اجرای بیعت ایتمسی لزومنـ
دائر کندوسـنه وقوع بولان امر واخطاره « علیهکزده اوقلرمی تمامیله صرف
و استعمال ایتمدکجه وسیف و سنانمی قانلریکزله بویامدقجه اهل و عشیرتمله بکا
اطاعت ایدنلرله برابر سزکله محاربه ایلمدکجه بیعت ایده‌مم » جوابنی ویردی .

حضرت سعدبن عباده‌نك غایت موقت بر انفعـال اثری بولنان شـو افاد
تهدیدکارانه‌سنه مبنی بیعته اجبـاری لزومی حضرت فاروق طرفنـدن درمیان
اولندیسه‌ده بیعت ایتمامك خصوصنده‌کی اصرارینه نظراً قتل اولنمادقجه اطاعت
ایتمیه‌جکی وعشیرتندن ، اقرباسندن بر چوق ذوات قتل ایدلمکسزین کندوسنك
قتلی ده ممکن اوله‌میه‌جغی ویالکز بر شخصك عدم بیعتی حضرت صدیقك خلافتنه امامتنه
ایراث تأثیر وخلل ایده‌میه‌جکی جهتله شمدیلك حالیله ترك اولنمسی منـاسب
ومصلحته موافق اوله‌جغی ینه بشیربن سعد حضرتلری افاده ایتمسیله موجبنجه
بوقضیه‌ده بین‌الاصحاب منازعه چیقارلمامش وسعدبن عباده حضرتلری‌حالیله ترك

ولنمشدر. سقیفهٔ بنی‌ساعده دنیلن موقعده حضرت صدیقه بیعت اولنمزدن مقدم
جریان ایدن مذاکراتده انصار کرامك جمله‌سی ویاخود بعضیلری مهاجرینه
یعت اولنمق لازم کاسه بیله امام علی رضی‌الله تعالی عنه حضرتلرندن بشقه‌سنه
یعت ایتمیه‌جکلرینی افاده ایتمش اولدقلری بوبابده‌کی روایات موثوقهٔ تاریخیه
جمله‌سندندر .

حضرت حیدر کرار ایله بنی‌هاشم وعشرهٔ مبشره‌دن زبیر وطلحه رضی‌الله
عالی عنهما حضراتی‌ده جناب صدیقه بیعت ایتمك امرنده تأخر ایتدیلر . حتی
بیر حضرتلری امام علی افندمز حضرتلرینه بیعت اولنمدقچه قلنجنی قینه
وقیه‌جغنی مقام تهدیدده افاده ایتمسنه مبنی الندن آلنوب پاره پاره اولنجه‌یه
در طاشلره اورلمسنه حضرت فاروق اعظم طرفندن امر ویرلمشدر .

برروایته کوره سقیفهٔ بنی ساعده‌ده وقوع بولان بیعتی متعاقب امام عمر
ندمز بیعتدن تأخر ایدن ذوات مشارالیهم‌حضراتی نزدینه کیدوب کندولرینی
ناع و جلب ایتمش وجمله‌سی طرفندن همان بیعت اولنمشدر .

دیکر برروایته کوره امام علی‌افندمز حضرتلری ابوبکر صدیق‌حضرتلرینه
یعت اولندیغنی استخبار ایتمکله برابر کیجه‌لك البسه‌سیله همان قوشه‌رق بیعته
سارعت بیورمشلر واوراده البسه‌لرینی کیمشلردر .

اشبوذوات واشخاص معلومه ومعدوده‌نك کیفیت وزمان بیعتلری ماده‌سنده
دیکرینه بردرجه‌یه قدر مباین کوریلان بوروایتلر ایلروده ایضاح اولنه‌جق
قیقات ایله بربرینه توفیق اولنه‌جقدر .

حضرت صدیقه ایدیلان بیعت خصوصنده ابوسفیان بن حرب رضی‌الله
عالی عنه حضرتلرینك کتب سیر و تاریخده محرر اولان سوزلری شایان
کاردر .

حضرت صدیقه بیعت اولنور اولنمز ابوسفیان حضرتلری شو صورتله
ارهٔ کلام ایتمشدر :

ابوسفیان : ای آل عبد مناف اورته‌لغی استیلا ایتمش برتوز برغبار

کوره‌یورم‌که اوتوزی . اوغباری انجق قن ایله ییقامق محو ایتمك ممکن اوله‌بیلور.
ابوبکری مقـام خلافته نه ایچون اقامه ایتدیکز . ذلیل وضعیف اولان علی
وعباس نره‌ده‌درلر . امرامامت و خلافت قریش ایچنده اك ضعیف برشخصده
نه‌سببه مبنی تقرر ایده‌یور . «امام علی‌یه خطاباً» النی اوزات سکا بیعت‌ایده‌یم.
ارزو ایدرسه‌کز مدینه‌یی آتلو وپیاده ایله طولدیره‌یم :

حضرت علی رضی‌الله تعالی عنه: الله بیلورکه بو سوزکله مراد ومقصدك نار
فتنه‌یی ایقاد ایتمکدر . اسلام ایچون خیر یرینه شر ایسته‌مکدر. سنك نصیحتکه
احتیاجمز یوقدر .

حضرت حیدر کرار ابی سفیان حضرتلرینك افادات واقعه‌سنی و تکلیفنی
بوصورتله رد وجرح بیورمشلردر . صورت وکیفیت جریانی ایضاح اولندیغی
وجهله ابوبکر صدیق حضرتلرینك اجماع امتله امامت وخـلافته نصب وتعیین
اولنمسی خلافت وامامت اسـلامیه‌یی تأسیس ایتمش وخـلافت وامامتك عهداً
« یعنی ولی عهد انتخاب ونصبیله » بر خلیفه‌دن دیکر خلیفه‌یه انتقـالی‌ده ینـه
حضرت صدیقك امام عمر افندمز حضرتلرینه ولایت عهدی تفویض ایتملرندن
وبوتفویض وتوجیه اصحاب کرام معالی اتسـامك هیچ بری طرفندن برکونه
اعتراض سرد و اتیان اولنمامسندن ناشی خلیفه وامامك ایستدیکی ذاتی شرایط
لازمهٔ شرعیه‌یی حائز اولدیغی حالده عهداً تخلیف ایتمسی‌ده اولوجهله اجماع امته
اقتران ایلمشدر . حضرت صـدیقك خلافتی‌ده حضرت فاروق اعظمی تخلیف
ایتمسی‌ده تأسس خلافت ماده‌سیچون اجماع امتك اس‌الاسـاسی اولدیغنه مبنی
بوایکی جهت بشقه بشقه تدقیق واولبـابده‌کی منقولات صحیحه وروایات موثوقه
تعمیق اولنه‌جقدر .

خلافت حضرت صدیقه دائر بورایه قدر ویریلان معلومات مجمـله روایات
موثوقهٔ تاریخیه‌دن عبارت اولوب حال‌بوکه بومسئله یوقاروده بیان اولندیغی وجهله
خلافت اسلامیه‌نك اس‌الاساسی وامامتك مبنای مصون‌الاندراسی اولمسیله کیفیت
وصورت وقوعی فقها وعلمای اسـلامیه طرفندن لزومی قدر تدقیق و تعمیق

اولنمش واحکام دینیه وعقائد اسلامیه صرهسنه داخل اولمش بر مسئلهٔ عظیمه ومهمه اولدیغندن فقها وعلمانك نتیجهٔ تتبعات وتدقیقات فوق‌العاده‌سی بولنان ایضاحاتی‌ده مفصلاً بیان و توضیح ایتمك مقتضیدر .

خلافت حضرت صدیقك صحت وحقیتنی اثبات ایدن دلایل نقلیه و عقلیه

عموماً مسلمانلرجه معلومدرکه فرقان عظیم‌الشاندن صکره اك صحیح اولمق اوزره مجمع علیه اولان کتاب ائمهٔ حدیثدن حضرت شیخ « بخاری » وحضرت « مسلم » طرفلرندن جمع و تصنیف اولنمش اولان « صحیحین بخاری و مسلم » کتابلریدر .

بو ایکی کتاب شریفك ایکیسنده دخی مسطور اولدیغی وجهله خلیفهٔ ثانی حضرت فاروق اعظم خلافتلری زماننده فریضهٔ حجی بالایفا مدینهٔ منوره‌یه عودتلرنده حضرت صدیقك خلافتنه وصورت وقوعنه دائر پك زیاده مشهور اولان خطبه‌سنی ایراد ایتمشدر .

صدیق اکبر حضرتلرینك امامت و خلافتلرینه متعلق ایضاحاتی متضمن فاروق اعظم طرفندن ایراد اولنان بوخطبهٔ مشهوره‌نك احتوا ایتدیکی فقراتدن « وقدکنت زورت مقالةً » عباره‌سی کتب اعتقادیه‌مزده کلام نفسی‌یه دلیل اتخاذ اولنمسیله و بناءً علیه متواتر اولان مذکور خطبه‌نك اهمیت فوق‌العاده‌سی درکار بولنمسیله ترجمه‌سی ذیلاً درج اولنور :

حضرت فاروقك نطقی مألی

عمر وفات ایدرسه فلان ذاته بیعت ایده‌جکی سزدن بری طرفندن افاده وبیان اولندیغی خبر آلدم . ابی‌بکر حضرتلرینه فجأةً بیعت اولندیغنه هیچ

بر کیمسه آلدانمسون. واقعا مشارالیه حضرتلرینه بلا تدبیر بغتةً (۱) بیعت اولندی. فقط جناب حق ملحوظ اولان شردن ، مضرتدن او بیعت ایله هیئت اسلامیه‌مزی محافظه ووقایه ایلدی. بوکون آرا کزده حضرت ابی بکر صدیق کبی عمومك کندوسنه سرفرو ایتمکه مجبور اوله‌جغی برذات یوقدر. روح پر فتوح حضرت رسالتپناهی عازم کلشنسرای علیین اولدیغی زمان خلیفهٔ مشارالیه حضرتلری ملتك اك خیرلی ذواتندن ایدی. حضرت علی وزبیر رضی‌اه تعالی عنهما برابرلرنده بولنان ذوات ایله کریمهٔ مکرمهٔ نبیء ذیشان فاطمهٔ علیة‌الشان رضی‌اه تعالی عنها حضرتلرینك سعادتخانه‌لرنده بزدن تخلف ایتدیلر. مهاجرین کرام ایسه حضرت صدیقك یاننه طوپلاندیلر . اخوانمز اولان انصار کرامك جمعیتنه کتمك لزومنی صدیق اکبره افاده و تکلیف ایتدم . برابرجه یانلرینه کیتدك یولده صلحادن ایکی ذاته تصادف ایتدك. بو ایکی ذات انصار کرام حضراتنك کندی آرالرنده ویردکلری قراری بزه آکلاتدیلر . و « ای معشر مهاجرین نره‌یه کیدیبورسکز » دیدیلر . انصار کرام قارداشلریمز یاننه کیده‌جکمزی بوایکی ذاته خبر ویردك. بونلر « یوق اورایه کیتمیکز ، آنلره تقرب ایتمیکز . ای معشر مهاجرین کندی ایشکزی کندیکز تسویه ایدیکز» جوابیله بزی کتمکدن منع ایتمك ایستدیلر. بن مطلق کیتملی‌یز دیدیکمدن یوله دوام ایتدك. وقتا که سقیفهٔ بنی ساعده‌یه واردق. انصار کرام حضراتنك اوراده مجتمع اولدقلرینی کوردك. جمعیتك ایچنده اوزانمش اورتولمش برینی کوردیکمدن بونك کیم اولدیغنی صوردم. سعد بن عباده حضرتلری اولدیغنی سویلدیلر. اوزانمسنك ، اورتولمسنك سببنی سؤال ایتدیکمده خسته اولدیغی جوابنی ویردیلر. بوسؤال وجوابی ومجلسده قعودمزی متعاقب خطیبلری قیام ایتدی. بوخطیب جناب حقه لایق وجه ایله حمدوثنا ایتدکدن صکره شو وجهله افادهٔ مرامده بولندی . « اما بعد بز اللهك انصاری ، اسلامك عسکری‌یز. ای معشر مهاجرین سز دخی بزم ایلرو کلانلریمزدن بیوکلریمزدن سکز . فقط سزدن

(۱) مسئلهٔ بیعت اویله بر ایکی ادمك رأینه وابسته اوله‌میه‌جغنی آکلاتمقدر.

بر قوم برجماعت بزه استعلا و ترفع وبزی دوچار خسران ایتمك ایسترسکز. امر خلافتی کندوکز درعهده ایدرك بزی محروم براقمق آرزوسنده‌سکز استبداد ایدوب امامت‌ماده‌سنی کندوکزه حصر ایده‌جکسکز » دیدی.

خطیبلرینك بو نطقی قرین ختام اولنجه بکندیکم بر مقاله‌یی تصور وتصمیم ایتمش بولندیغمدن حضرت صدیقك وجودیله حضوریله برابر اوسوزلری بیان وایراد ایچون دیزانمق ایستدم. حالبوکه مشار الیه حضرتلری بندن زیاده حلیم و وقور اولدیغندن بردرجه‌یه قدر کندولرینه مدارا ورعایت ایدردم. افادهٔ مرامه مباشرت ایتمك ایستدیکم زمان حضرت صدیق بنی منع ایتدی. صبر ایتمکلکمی امر ایلدی. کندوسنی کوجندیرمك ایسته‌مدیکمدن اختیار سکوت ایتدم. کندولری سوزه باشلادیلر بندن اعلم ایدیلر. حقیقةً بنم تصور وتصمیم ایتدیکم سوزلردن. برینی ترك ایتمیه‌رك کافه‌سنی بیان ویاخود آندن ایسنی افضلنی بالبداهه ایراد و اتیان ایتدی. اندن صکره « سز تفصیل و ایراد ایلدیککز محاسن وفضایله وافعال خیریه‌یه حقیقةً مالکسکز وآنلره اهلسکز فقط عربلر امر خلافتی قریش ایچون بیلورلر. بشقه‌لریچون طانیمزلر. چونکه قریشیلر نسباً ومملکةً عربلرك وسطنده بولنیورلر. » بنم و ابوعبیدة بن الجراح حضرتلرینك اللریمزه یاپشه‌رق بو ایکی ذاتدن برینی خلیفه وامام نصب ایتمك اوزره تعیین وتقریر ایتدم. هانکیسنی آرزو ایدرسه‌کز اکا بیعت ایدیکز. » بیوردیلر. حضرت صدیقك افادات وایضاحات واقعه‌سندن یالکز بو جملهٔ اخیره کوجمه کیتدی. زیرا عندمده بوینمی اورمق حیاتمه اول صورتله خاتمه چکمك حضرت صدیقك وجودیله برابر امامت وخلافته نصب وتعیین اولنمقدن احسن و اهون ایدی. حضرت صدیقك افاداتی ختام بولدقدن وبکا ویاخود ابوعبیده حضرتلرینه بیعتی انصار کرامه تکلیف ایتدکدن صکره انصاردن بر ذات [۱] (بنم رأی و تدبیرم مسئله‌یی حسم ایدر. ای معشر قریش بزدن برامیر سزدن برامیر نصب اولنسون) دیدی. حبابك شو افاده‌سنی

[۱] یعنی حباب بن المنذر

متعاقب سوز چوغالدی . هر طرفدن بر سس ، بر صدا مرتفع اولدی .
مذاکرات ومقالات او مرتبه کسب شدت ایتدیکه ظهور اختلافدن جداً
قورقدم . بناء علیه حضرت صدیقه خطاباً « یا ابا بکر النی ویر سکا بیعت
ایده‌یم » دیدم مشارالیه حضرتلری ده النی اوزاتدی بن بیعت ایتدم . اوراده‌کی
مهاجرین دخی بیعت ایتدیلر . آندن صکره انصار کرام حضراتی‌ده بیعت
ایلدیلر . واللهی ایچنده بولندیغمز امور و خصوصاتده حضرت صدیقه
ایتدیکمز بیعت قدر موافق مصلحت بر ایش کورمامشزدر . بیعت ایتمکسزین
انصار کرامدن مفارقت ایتمش اولیدق بزدن صکره بر بیعت احداث ایتملری
قویاً ملحوظ ایدی . اوحالده رضا وموافقتمز اولمقسزین کندیلرینه بیعت
مجبوریتنده و یاخود خلافلرینی التزام ایله فسادك ظهوری کبی بر فلاکت
قارشوسنده بولنمقدن خوف ایتدك . »

بیعت حضرت صدیقه دائر اولان حضرت فاروقك اشبو خطبه‌لری اوقدر
متواتردرکه بالجمله سیر و تواریخه درج اولنمش اولدقدن بشقه « قدکنت زورت
مقالةً » فقره‌سی‌ده کتب اعتقادیه‌ده کلام نفسی‌یه دلیل اتخاذ اولنمسیله خطبهٔ
مبحوثه مسائل اعتقادیه‌یه داخل اولمش واك مهم مسائل دینیه واعتقادیه‌دن
اولان کلام نفسی ماده‌سنده نظرِ دقت واعتباره آلنمشدر .

رواة حدیثدن نسائی وابویعلی وحاکم حضراتنك اجلهٔ اصحابدن ابن‌مسعود
رضی‌الله تعالی عنه حضرتلرندن تصحیح ایتدکلری روایته کوره مفخر کائنات
افندمز حضرتلرینك وفات عالیٔ نبوتپناهیلرنده انصار کرام « منا امیر ومنکم
امیر » دیدیلر . عمربن الخطاب حضرتلری یانلرینه کیده‌رك « ای معشر انصار
بیلمزمیسکزکه علیه‌الصلاة والسلام افندمز حضرتلری حال حیاتنده خلقه نماز
قیلدیرمق وامامت ایتمك ایچون حضرت صدیقی مأمور بیوردیلر . سبب خلقت
عالم افندمزك نماز ایچون کافهٔ مسلمینه تقدیم بیوردقلری مشار الیه حضرتلرینه
هانکیکز تقدم ایتمکی روا کوره‌جکسکز . » دیدی فاروق اعظمك بوافاده‌سنه
جواباً انصار کرام حضرت صدیقه تقدم ایتمکدن استعاذه ایتدیلر .

رواة حدیثدن ابن سعد وحاکم و بیهقی حضراتنك ابی سعید الخدری رضی‌الله تعالی عنه حضرتلرندن استخراج ایتدکلری روایت دخی شودر :

« سعدبن عباده رضی‌الله تعالی عنه حضرتلرینك خانه‌لرنده‌کی صفه‌ده [۱] اجتماع ایدن انصار کرام حضراتنك خطیبلری حضرت صدیق و فاروق اعظم دخی حاضر بولندقلری حالده قیام ایدوب نطقلر ایراد ایتدیلر . بو خطیبلردن بری دیدی‌که « ای معشر مهاجرین علیه افضل الصلاة افندمز حضرتلری بر مصلحته برمأموریته سزدن برینی تعیین بیوردقلری زمان بزدن‌ده برینی ترفیق بیورمقده ایدیلر . بناءً علیه امرخلافته بری بزدن دیکری سزدن اولمق اوزره ایکی ذاتك تعیینی لازمدر . بوخطیبك شو افاده‌سندن صکره انصار کرامك خطباسی بوفکر ومطالعه‌یی ترویج ضمننده متعاقباً ایراد نطق ایلدیلر . او اثناده زید بن ثابت [۲] رضی الله تعالی عنه حضرتلری قیام ایده‌رك بو یولده ادارهٔ کلام ایتدی .

« بیلورسکزکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری مهاجریندن ایدیلر . خلیفه‌لری‌ده مهاجریندن اوله‌جقدر . فخر رسالت افندمزك انصاری ایدك شمدی‌ده خلیفه‌سنك انصاری اولمقلغمز مقتضیدر » بو افاده‌یی متعاقب حضرت صدیقك النی طوته‌رق « ایشته بو ذات خلیفه‌کز ، امامکزدر . » دیدی .

حضرت زیدك شو افاده و معامله‌سنی متعاقب حضرت فاروق درحال و مهاجرین کرام انی تعقیباً بیعته مسارعت ایتدیلر . انصار دخی انلره پیرو اولدیلر .

بیعتی متعاقب حضرت صدیق اکبر منبره چیقارق حاضر اولان اصحاب کزین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضراتنه کوز کزدردی . زبیربن عوام حضرتلرینی کورمدکلرندن مشارالیهی ایستدیلر وکندولریله شو محاوره‌ده بولندیلر :

[۱] سقیفهٔ بنی ساعده‌در .

[۲] اجلهٔ انصار کرامدندر .

حضرت صديق . يازبير رسول اكرم صلى الله عليه وسلم افندمز حضرتلرينك تيزه زادەسى وحواريسىيم ديديكزده شق عصاى مسلمينىمى اررزو ايتديكز ؟

حضرت زبير . اى خليفهٔ رسول الله لوم وسرزنش يوقدر .

زبير حضرتلرى بو جوابى متعاقب همان قيام ايدوب حضرت صديقه بيعت دخى ايتدى .

بوندن صكره حضرت صديق ينه اصحاب كرام حضراتنه عطف نظر دقت ايدوب امام على رضى الله تعالى عنه حضرتلرينى كورمدكلرندن مشاراليه حضرتلرينىده ايستديلر . تشريفلرنده انكله محاورهٔ آتيەده بولنديلر .

حضرت صديق . ديديكزكه رسول اكرم صلى الله عليه وسلم افندمز حضرتلرينك عمى زادەسىيم . كريمهٔ مكرمەلرينك زوجىيم ، نبىء محترمك دامادىيم . شق عصاى مسلمين ايتمكمى ايستديكز ؟

حضرت ابوتراب . ياخليفهٔ رسول الله لوم وسرزنش يوقدر .

جوابنى ويرمكله برابر درحال بيعته مسارعت دخى بيوريلر .

رواة حديثدن ابن اسحاق جناب زهريدن اوده انس رضى الله تعالى عنه حضرتلرندن وقوع بولان روايت دخى شو وجهلەدر :

سقيفهٔ بنىساعدەده بيعت اولنديغنك ايكنجى كونى حضرت صديق برخطبه اوقومق ايچون منبره صعود ايتدى . كندولرى ايراد خطبه ايتمزدن مقدم حضرت فاروق اعظم قيام ايدوب افادات آتيەده بولندى :

حضرت فاروقك بياناتى

جناب حقه حمد وثنا ايتدكدن صكره « حق جل وعلا حضرتلرى امريكزى [۱]

---

[۱] امر خلافتى

احسنکز اولان حضرت صديقه تفويض بيوردیلر. حضرت صديق جمله‌کزك احسنيدر ، افضليدر . رسول اكرم صلی‌الله عليه وسلم افندمز حضرتلرينك غارده رفيقى ، صاحبيدر . ثانى اثنين اولدقلرى معلومدر . قالقكز كندوسنه مبايعت ايديكز »

فاروق اعظمك بياناتى اوزرينه سقيفهٔ بنى ساعده‌ده واقع اولان بيعتدن بشقه خلق طرفندن حضرت صديقه تكرار بيعت عموميه اجرا اولندى .

اشبو بيعت عامه‌دن صكره حضرت صديقك ايراد ايتدكلرى خطبه عيناً شودر:

جناب حقه حمد وثنادن صكره

اما بعد ايها الناس فانى قد وليت عليكم ولست بخيركم فأن احسنت فأعينونى وان اسأت فقومونى الصدق امانة والكذب خيانة والضعيف فيكم قوى عندى اريح عليه حقه انشاءالله والقوى فيكم ضعيف اخذ الحق منه انشاءالله لايدع قوم الجهاد فى سبيل الله الا ضربهم الله بالذل ولاتشيع الفاحشة فى قوم قط الا عمهم الله بالبلاء اطيعونى ماطعت الله ورسوله فاذا عصيت الله ورسوله فلا طاعة لى عليكم قوموا الى صلاتكم يرحمكم الله »

بو خطبه‌نك مألى

« ايها الناس سزدن ايى اولمديغم حالده امر اداره‌كز عهده‌مه توديع اولندى. ايلك ايدرسه‌م بكا معاونت ايديكز كوتيلك ايدرسه‌م بنى طوغرولديكز . طوغريلق امانت يالانجيلق خيانتدر . ضعيف اولانلريكز انشاءالله تعالى حقنى استيفا ايدنجه‌يه قدر نزدمده قويدرلر . قوى اولانلريكزى كندوسندن اخذ واستيفاى حق ايدنجه‌يه قدر نظرمده ضعيفدرلر . فى سبيل الله جهادى ترك ايدن هيچ برقوم يوقدركه حق تعالى حضرتلرى انلرى تذليل ايتمسون ارالرنده فواحشك شايع اولديغى هيچ برقوم يوقدركه حق تعالى حضرتلرى انلره بلايى تعميم ايلمسون. بن اللهه ورسولنه عصيان ايدرسه‌م اطاعت اولنمق استحقاقندن

محروم اولەجغمدن بكا اطاعت [١] ایتمیكز . نمازه قالقكز اللهك رحمتنه نائل اولكز . »

موسی بن عقبەنك « مغازی » نام كتابنده یازدیغی وجناب حاكمكده عشرهٔ مبشرەدن عبدالرحمن بن عوف رضی الله تعالی عنه حضرتلرندن تصحیح ایتدیكی روایتە كوره ابوبكر صدیق حضرتلری شو خطبەیی ایراد بیورمشلردر :

عبدالرحمن حضرتلرینك روایت ایتدكلری خطبهٔ حضرت صدیقده بودر :

والله ماكنت حریصـاً علی الامارة یوماً ولالیلةً ولاكنت راغباً فیهـا ولاسألتهـا الله فی سر ولاعلانیة ولكنی اشفقت من الفتنة ومالی فی الامارة من راحةٍ لقد قلدت امرا عظیماً مالی به من طاقه ولاید الابتقویة الله »

بو خطبەنك مآلی

« الله علیمدركه بن نه بر كون نه بر كیجه امارته حریص اولمدم. خلافته هیچ بر وقت رغبت ایتمدم . نه سراً نه علناً هیچ برزمان امامت وخلافته مظهریتمی حق سبحانه وتعالی حضرتلرندن تمنی واسـتدعا ایلمدم . خلافت وامامتی قبول ایدیشیم فتنه ظهور ایتمسی خوفندن منبعثدر . امارة وخلافتده حضور و راحتم یوقدر . عهدمه بر امر عظیم تفویض اولنمشـدركه جناب حق بنی تقویه ایتمز ایسه بو بار ثقیل خلافته تحمل و طاقتم غیر مساعدر . »

حضرت صدیقك بو خطبەلری امام علی وزبیر بن عوام رضی الله تعالی عنهما حضراتنك امر خلافت مادەسنده وسقیفهٔ بنی ساعدەده وقوعه كلن مشـورتده بولندیرلمدقلرندن بحث ایله درمیان ایتدكلری بر عتابه مقابلەدر .

حضرت صدیقك بو افادهٔ اعتذاریەلرینه جواباً مشارالیهما امام علی وزبیر بن عوام رضی الله تعالی عنهما بروجه آتی جواب ویردیلر :

---

[١] امر اولوالامره اطاعتك لزوم و وجوبی اوامرك امرالهی ورسالتپناهی یه موافقتی شرطنه متوقفدر « لاطاعة فی معصیة الله » قاعدهٔ كلیهٔ سیاسیه ودینیەمزدندر .

حضرت علی وزبیر. امر خلافت وبیعت ماده‌سنده مشورتدن تأخیر اولندیغمز ایچون منفعل اولدق. یوقسه بز حضرت صدیقی خلافت وامامت ایچون خلقك احق اولمق اوزره طانورز. شرفنی، خیرینی بیلورز. صاحب غاردر. رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری حال حیاتلرنده مسلمانلره نماز قیلدیرمغه کندوسنی مأمور بیوردیلر.

ابن سعدك ابراهیم التیمی جنابلرندن استخراج ایتدیکی روایتدر:

وفات جلیل حضرت نبویده امام عمر رضی الله تعالی عنه حضرتلری ابوعبیده بن الجراح حضرتلرینه کله‌رك «لسان معجز بیان حضرت رسالتپناهیدن شرفصدور ایتدیکی وجهله بو امتك امینی اولدیغندن بحثله کندوسنه بیعت ایده‌جکنی» افاده ایتدی. حضرت ابوعبیده فاروق اعظمك تکلیف واقعنه بو جوابی ویردی:

«دائرهٔ ناجیهٔ اسلامیه‌یه دخول ایتدیکك کوندن بری سندن بویله برضعف رأی وتدبیر کورمامشیدم. ثانیٔ اثنین اولان حضرت صدیق اکبر موجود ایکن بکا نصل بیعت ایده‌بیلورسك.»

امین الامه حضرت ابوعبیده‌نك شو انصافلرینه امت محمدیه حقنده‌کی بو شفقتلرینه دقت اولنورسه علویتك حقیقی اصحاب کرامده نه درجه‌لرده متجلی اولدیغی تبین ایدر.

ینه ابن سعدك استخراجنه کوره خلافت امامت واشبو بیعت ماده‌سنده حضرت صدیق ایله حضرت فاروق آراسنده شو محاوره جریان ایتمشدر:

حضرت صدیق. عمره خطاباً. النی اوزات سکا بیعت ایده‌یم.

حضرت فاروق. سن بندن افضلسك.

حضرت صدیق. سن بندن اقواسك.

ارالرنده بو سوزلر مکرراً جریان ایتدیکندن نهایت حضرت فاروق «سنك کثرت فضلکله برابر بنمده قوتم سکا معاون اوله‌جقدر. دیمسیله حضرت صدیقه بیعت ایتمشدر.

حضرت احمدك استخراجنه کوره صدیق اکبر رضی الله تعالی عنه حضرتلری

سقیفهٔ بنی ساعده‌ده انصار کرامه قارشو ایراد خطبه ایتدیکی زمان انصارك شان علویتنی مبین اولمق اوزره شرفنازل اولان آیات جلیلهٔ قرآنیه‌دن دینه نصرت وفضیلتلرینی متضمن ومبشر اوله‌رق لسان معجز بیان حضرت رسالتپناهیدن شرفصدور ایدن احادیث سنیه‌دن برینی ترك ایتمکسزین کافه‌سنی برر برر ذکر واتیان بیوردیلر. وبو افاداتنه زیرده‌کی ایکی حدیث جلیلی اخطار و بیان ایله سوزلرینه ختام ویردیلر .

افاده‌نك بری :

«لقد علمتم ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال «لوسلك الناس وادیاً وسلکت الانصار وادیاً سلکت وادی الانصار . »

بو افاده‌نك مألی

محقق بیلورسکزکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری « بتون خلق بر دره‌یه، بر طریقه وانصار دخی دیکر بر دره‌یه ، دیکر برطریقه سالك اولسه‌لر بن انصارك سالك اولدقلری دره‌یه ، طریقه سالك اولورم بیوردیلر .

ایکنجی افاده :

ولقد علمت یاسعد ان رسول الله صلی الله علیه وسلم قال وانت قاعد « قریش ولاة هذا الامر فبرالناس تبع لبرهم وفاجرهم تبع لفاجرهم »

مألی

« ای سعد مجلس جلیل نبویده حاضر بولندیغك ایچون باخصوص سن محقق بیلورسك‌که فخر کائنات افندمز حضرتلری « قریش امر خلافتك

صاحيدرلر . خلقك ايسى انلرك ايسنه فاجرىده فاجرلرينه تابعدرلر »
بيوردى . حضرت صديق طرفندن ايراد اولنان صوك افادهده‌كى حديث جليل
نبوى سعد بن عباده حضرتلرى طرفندن تصديق اولنمسيله « بز وزرا سز
امراسكز » ديدى .

بو روايت اثبات ايده‌يوركه حضرت سعد بن عباده‌نك وفاتنه قدر حضرت
صديقه بيعت ايتمديكنه دائر اولان « عبدالبرك » روايتى ضعيفدر .

حضرت احمدك استخراج ايتديكى روايته كوره حضرت صديق اكبر كندوسنه
تفويض اولنان امر خلافت و بيعتى قبول ايتملرى معاذالله تعالى ارتدادى موجب
اوله‌بيله‌جك بر فتنه‌نك حدوث و ظهورندن خوف ايتديكندن منبعث اولديغى
مقام اعتذارده بيان و تذكار بيورمشلردر . ابن اسحاقدن و سائرلرندن وقوع
بولان روايته كوره برذات ايله حضرت صديق ارا سنده قبول خلافت ايتديكنه
دائر بويله بر محاوره جريان ايتمشدر .

سائل اولان ذات . ايكى شخص اوزرنده بيله قبول امارت ايچون بنى منع
ايتمشيدك . نه كبى بر مجبوريتله عمومك امر ارادهسنى درعهده ايتدك ؟

حضرت صديق . ولايت و خلافتى قبول ايتمكدن بشقه بر چاره بوله‌مدم .
چونكه نبىء مكرم صلى الله عليه وسلم افندمزك امتى دوچار تفرقه اولمسندن قورقدم .

ينه حضرت احمدك استخراجنه كوره ابا بكر صديق رضى الله تعالى عنه
حضرتلرى مقام جليل خلافته جلوسلرندن بر آى صكره « الصلاة جامعة » [١]
عبارهسيله و مناديلر واسطه‌سيله خلقى مسجد شريفه جلب و دعوت بيورديلر
و خلقه قارشو شو خطبه‌يى اوقوديلر :

ايها الناس و ددت ان هذا كفانيه غيرى ولئن اخذتمونى بسنة نبيكم ماطيقها
ان كان لمعصوماً من الشيطان وان كان ينزل عليه الوحى من السماء :

---

[١] صدر اسلامده خلفا و امراى اسلام خلقى طوپلامق ايچون « الصلاة جامعة »
ديه ندا ايتديرلردى . حضرت صديقك بو معامله‌سى ذكر اولنان اصولك مبدئيدر .

خطبه‌نك مألی

« ای ناس امر خلافتك عهدمه تفویض اولنمامسنی و بر بشقه ذات طرفندن اداره اولنمسنی ارزو ایدردم . پیغمبر ذیشانمز رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلرینك سنت سنیهٔ رسالتپناهیلری کبی بندن معامله بکلرسه‌کز انك یاپدیغی کبی بندن ایش انتظارنده بولنورسه‌کز بن بوکا طاقتیاب و متحمل اوله‌مم . فخر کائنات افندمزك کرك شر شیطاندن معصوم اولملرندن وکرك کوکدن کندولرینه وحی الهی نازل اولمسندن ناشی بالطبع بن انك کبی اوله‌مم . »
ابن سعدك روایتنه کوره حضرت صدیقك اشبو خطبه‌لری بروجه آتیدر :

« اما بعد فأنی قد ولیت هذالامر وانا له کاره والله لوددت ان بعضکم کفانیه الا وانکم ان کلفتمونی ان اعمل فیکم بمثل عمل رسول الله صلی الله علیه وسلم لم اقم به کان رسول الله صلی الله علیه وسلم عبداً کرمه الله بالوحی وعصمه به الا وانما انا بشر ولست بخیر من احدکم فراعونی فأذا رأیتمونی استقمت فأتبعونی واذا رأیتمونی زغت فقومونی واعلموا ان لی شیطاناً یغرینی فأذا رأیتمونی غضبت فاجتنبونی »

مألی

« بن امر خلافت و امامته تعیین اولندم ایسه‌ده بو وظیفهٔ مهمه‌نك عهدمه تفویضندن ممنون و خوشنود دکل ایدم . واللهی سزدن بری طرفندن درعهده اولنورسه قورتلقلغمی ارزوایدرم . بیلکز که علیه الصلاة السلام حضرتلرینك اجرا‌آت و اعمالی کبی بکا اجرای معاملات و اعمال تکلیفنده بولنورسه‌کز اول صورتله ایفای وظائفه مقتدر اوله‌مم . چونکه رسول اکرم صلی الله علیه وسلم

افندمز حضرتلری جناب ذوالجلالك وحی سبحانیسیله تکریم اولنمش ومعصوم بولنمش اولان بر عبد ایدی . بیلکزکه بن بشرم و سزك هیچ بریکزدن ایی دکلم . بناءً علیه بکا رعایت ایدیکز . طریق مستقیمده حرکت و معامله ایتدیکمی کوررسه‌کز بکا تابع اولکز او طریق مستقیمدن تمایل و انحراف ایتدیکمی مشاهده ایدرسه‌کز بنی طریق مستقیمه اعاده و ارجاع ایلیکز . ینه بیلیکزکه بنم ده بر شیطانم واردر . غضبناك اولدیغمی کوردیککز حالده بندن اجتناب ایتملیسکز . »

حضرت صدیقك بو خطبه‌لرینی ینه ابن سعد ایله حضرت خطیب بروجه زیر روایت ایتمشلردر :

« اما بعد فأنی قدولیت امرکم ولست بخیرکم و لکنه نزل القرآن و سن النبی صلی الله علیه وسلم السنن فعلمنا فاعلموا ایها الناس ان الکیس الکیس التقی والعجز العجز الفجور وان اقواکم عندی الضعیف حتی آخذله بحقه وان اضعفکم عندی القوی حتی آخذ منه الحق ایها الناس انما انا متبع ولست بمبتدع فأذا احسنت فأعینونی واذ انازغت فقومونی »

مآلی

« اما بعد ارزو ایتمدیکم و خوشنود اولمادیغم حالده امر خلافت عهده‌مه تفویض اولندی . فقط فرقان عظیم الشان نازل اولدی و فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلری سنن سنیهٔ نبوتپناهیلرینی تقریر وا کمال بیوردی . بونلری بزده بیلدك اوکرندك . ای ناس بیلکزکه اك زیاده عقل وذکا تقوادر . اك زیاده عجز و افتقار فحش و فجوردر . حقنی استیفا و ایفا ایدنجه‌یه قدر اك قوی اولان شخصکز عندمده اك زیاده ضعیفدر . ای ناس بن متبوعم مبتدع دکلم . ایلك ایدرسه‌م بکا معاونت واتباع ، طریق استقامتدن عدول و انحراف ایلرسه‌م بنی طریق مستقیمه ارجاع ایدیکز »

بوقاروده بيان و توضيح اولنان روايتلر حضرت صديقك انعقاد خلافت وامامتى خصوصنده اجماع امتك حاصل اولديغنى واصحاب كرام رضى الله تعالى عليهم اجمعين طرفندن مشار اليهك خلافتنده اتفاق اولنديغنى اثباته مدار اولور . شو حالده انصار كرام طرفندن اولجه بيعت اولنمسنه قرار ويريلان سعد بن عباده رضى الله تعالى عنه حضرتلرينك بيعت حضرت صديقدن تخلف ايتدكلرى حقنده اولان روايت تاريخيه ضعيف قالور .

حضرت صديقك بيعتنده حصول اجماع امتى تأييد وتصريح ايدن رواياتدن بريده جناب حاكمك « ابن مسعود » رضى الله تعالى عنه حضرتلرندن استخراج و تصحيح ايتديكى روايتدر .

حضرت ابن مسعودك روايتى عيناً بودر

« ماراه المسلمون حسناً عندالله حسن ومارآه المسلمون سيئاً فهو عندالله سيىء وقد رأى الصحابة جميعاً ان يستخلف ابوبكر »

مآلى

مسلمانلرك ايى كوردكلرى شى جناب حق نزدنده دخى اييدر . مؤمنلرك كوتى كوردكلرى حال نزد جليل سبحانيده دخى كوتيدر . محقق اصحاب كرامك جملهسى حضرت صديقك استخلافنى تنسيب ايتديلر . »

ابن مسعود رضى الله تعالى عنه حضرتلرى اصحاب كرامك اكابرندن فقهاسندن الك ايلرى كلانلرندن بر ذات عالى صفاتدر جميع اصحابك خلافت حضرت صديقى تنسيب ايتدكلرينى مخبر اولان بو روايت صحيحهلرى حضرت ابوبكر صديقك خلافت و امامتنه اجماع امت حاصل اولديغنه دليل قطعيدر .

زمانمزدن اصحاب كرامك زماننه قدر عطف اولنهجق بر نظر رجعى

شو روایات موثوقه و صحیحه یه کوره اثبات ایدرکه بالجمله اهل سنت و جماعت « عصراً بعدعصر » حضرت صدیقك خلافته احق اولدیغنه و علی التحقیق خلیفه بولندیغنه اجماع ایتمشلردر .

بواجماع یالکز اهل سنت وجماعت‌ده منحصر دکلدر . جمیع معتزله واکثر فرق سائرهٔ اسلامیه دخی اهل سنت و جماعتك شو اجماعنه مشترك بولنمشلردر .

عصراً بعدعصر وقوعی محقق اولان بو اجماع واتفاق امت حضرت صدیقك خلافته احق والیق و خلیفهٔ بالحق اولدیغنه دلیل اعظمدر . بونکله برابر اهلیت و احقیت واقعه‌لری نفس الامرده دخی اظهر اولمسیله حد ذاتنده دلایله ده غیر محتاجدر .

عصر صحابه‌ده حضرت صدیقك مقام مقدس خلافته نصب وتعیین اولندیغی خبرینك بعض مواقعه بالغ و واصل اوله‌مدیغی و او کبی خبر خلافتی واصل و بالغ اولمیان محللرده کی خلقك کندوسنه بیعت ایتملری و اظهار مخالفت ایلملری محتمل بولندیغی حقنده وقوع بولان بعض اعتراضاته قطعیاً محل و امکان تصوری قابل اوله‌ماز . امر بیعت و خلافتی بدایتندن نهایتنه قدر مشاهده ایتمش اولان بعض اصحاب کرام طرفندن اجماع امتك حصولنه دائر اخبارات و روایات صحیحه و مؤکده‌لری میدانده اولمسه « نه‌قدر ضعیف اولورسه اولسون » بلکه شو اعتراضه اوفه‌جق بر میدان آچیلوردی . حال بوکه وقعه‌یی بدایتندن نهایتنه قدر مشاهدةً بیان و تشریح ایدن اصحاب کرام حصول اجماع امتی ده تبیین وتصریح ایتمشلردر .

از جمله « ابن مسعود » رضی الله تعالی عنه حضرتلری کبی اجلهٔ اصحاب کرامدن بر ذات عالی قدرك حصول اجماع امته دائر تحقق ایدن یوقاروکی روایت و اخبارلری میدانده بولندیغندن بو احتمالات موهومه‌یه ذره قدر میدان قالمیه‌جغی بدیهیدر .

اعاظم علمای دین علیهم رضوان الله تعالی اجمعین حضراتنك خلافت وامامت حضرت صدیقه دائر اولان تتبعات و تحقیقات عمیقه و فوق العاده‌لری اجماع امتی غایت صریح و وضیح بر صورتله ساحهٔ ثبوته چیقارملری سببسز ، حکمتسزده دکلدر .

بو مادەیه علمای اسلام طرفندن بو درجەدە وقوع بولان اقدام و اهتمام جهت افراطی التزام ایدن بعض فرق اسلامیەنك امام علی کرم الله وجهه حضرتلرینك حضرت صدیقدن افضل اولدیغنه و حق خلافت کندولرینه عائد وراجع اولوب حضرت صدیق طرفندن عادتا غصب « معاذاه تعالی » اولندیغنه دائر اولان افکار و ملاحظات غیر صائبەلری علمای امتك اشبو تدقیقات فوق‌العادەسنه واسع میدانلر آچمش ومسئلەنك بو درجەلرەقدر تعمیق وتحقیقنه ایشته بو اسباب دینیه [۱] و مذهبیه موجب اولمشدر .

« دار قطنی و ابن عساکر و ذهبی و سائرلری مثللو محدثیندن بر جماعتك استخراج و تصحیح ایتدکلری روایته کوره حیدر کرار کرم‌الله وجهه حضرتلرینك خلافتلری زماننده مشهور ومعروف اولان وقعهٔ (جمل) ی انتاج ایدن مسئله ایچون بصرەیی تشریفلری اثناده حضورنده بولنان جماعت مسلمیندن ایکی شخص قیام ایدرك خلافته دائر حضرت ابو ترابدن بر سؤال ایراد ایتدیلر . بونلرك سؤالیله امام علی افندمز طرفندن ویریلان جواب حضرت صدیقك صحت خلافته دلیل اعظم اولدیغندن عیناً ایراد اولنور .

ایکی شخصك سؤالی

« اخبرنا عن سیرك هذاالذی سرت فیه لتستولی علی‌الامراء و علی‌الامة تضرب بعضهم ببعض اعهد من رسول‌الله صلی‌الله علیه وسلم عهد الیك فحدثنا فانت الموثوق به و المأمون علی ماسمعت . »

مفادی

امرای امته و امته مستولی اولمق اوزره بورایی تشریفکز و امتك بر

[۱] دین و مذهب وسیلەسیله میدانه چیقان خلاف و نزاع سیاست و حکومت اولدیغنده شبهه یوقدر .

قسمنی دیکر بر قسمی علیهنده استعمال ایدوب محاربه ایتمکز و ایتدیرمکز فخر کائنات علیه افضل الصلاة افندمز حضرتلری طرفندن سکا وقوع بولان بر عهده مستندمیدر ؟ بونی افاده و اخبار ایت . زیرا سن رسالتپناه افندمز حضرتلرندن استماع ایتدیکك سوزی بیان و اخبارده حائز امنیت و وثوقسك . »

امام علی افندمز حضرتلرینك بو سؤاله ویردیکاری جواب

« اما ان یکون عندی عهد من النبی صلی الله علیه وسلم عهد الی فی ذلك فلا والله لئن کنت اول من صدقه فلا اکون اول من کذب علیه ولوکان عندی منه عهد فی ذلك ما ترکت اخا [۱] بنی تیم بن مره و عمر بن الخطاب یثوبان علی منبره ولقاتلتهما بیدی ولولم اجد الا بردتی هذه ولکن رسول الله صلی الله علیه وسلم لم یقتل قتلاً ولم یمت فجاةً مکث فی مرضه ایاماً و لیالی یأتیه المؤذن « او بلال » یؤذنه بالصلاة فیأمر ابابکر فیصلی بالناس وهو یری مکانی ثم یأتیه المؤذن فیؤذنه بالصلاة فیأمر ابابکر فیصلی بالناس وهوه یری مکانی ولقد ارادت امرأة [۲] من نسائه تصرفه عن ابی بکر فابی وغضب وقال انتن صواحب یوسف مروا ابابکر فلیصل بالناس فلما قبض رسول الله صلی الله علیه وسلم نظرنا فی امورنا فاخترنا لدنیانا مارضیه رسول الله صلی الله علیه وسلم لدیننا وکانت الصلاة عظم الاسلام وقوام الدین فبایعنا ابابکر رضی الله عنه عنه وکان لذلك اهلا لم یختلف علیه منا اثنان »

دیکر بر روایتده ابوتراب حضرتلری اشبو جواب عالیء حیدریلرینك صوك فقره‌سنه افادات وبیانات آتیه‌یی دخی علاوه بیورمشلردر :

« فاقام بین اظهرنا الکلمة واحدة والامر واحد لایختلف منا اثنان »

[۱] حضرت صدیقدر .

[۲] حضرت عائشهٔ صدیقه‌در .

دیكر برروایته كوره حضرت شاه ولایتك بوجواب عالیٔ علویت وحقانیت پروریلرینك فقرات اخیره‌سی بروجه آتی نقل اولنمشدر .

« فاخترنا لدنیانا من اختاره صلی الله علیه و سلم لدیننا فأدیت الی ابا بكر حقه وعرفت له طاعته واغزت معه فی جنوده وكنت آخذ اذا اعطانی واغزوا اذا اغزانی واضرب بین یدیه الحدود بسوطی فلما قبض ولاها عمر فاخذها بسنة صاحبه وما یعرف من امره فبایعنا عمر لم یختلف علیه منا اثنان فأدیت له حقه و عرفت طاعته وغزوت معه فی جیوشه وكنت اخذاذا اعطانی واغروا اذا اغزانی واضرب بین یدیه الحدود بسوطی فلما قبض تذكرت فی نفسی قرابتی و سابقتی وفضلی وانا اظن ان لایعدل بی ولكن خشی ان لایعمل الخلیفة بعده شیئاً الا لحقه فی قبره فاخرج منه نفسه وولده ولوكانت محاباة لآثر ولده بها ویری بها لرهط ان احدهم وظننت ان لایعدلوا بی فاخذ عبدالرحمن بن عوف مواثیق علی ان نسمع ونطیع لمن ولاه الله امرنا ثم بایع عثمان فنظرت فاذا طاعتی قد سبقت بیعتی واذاً میثاقی قداخذ لغیری فبایعنا عثمان فأدیت له حقه وعرفت له طاعته وغزوت معه فی جیوشه وكنت اخذ اذا اعطانی و اغزوا اذاغزانی و اضرب بین یدیه الحدود بسوطی فلما اصیب نظرت فاذالخلیفتان اللذان اخذاها بعهد رسول الله صلی الله علیه وسلم الیهما بالصلاة قدمضیا وهذا الذی قد اخذله میثاقی قداصیب فبایعنی اهل الحرمین واهل هذین المصرین « یعنی الكوفة والبصرة » فوثب فیها من لیس مثلی ولا قرابته كقرابتی ولاعلمه كعلمی ولا سابقته كسابقتی وكنت احق بها منه « یعنی معاویه »

حضرت شاه ولایتك شو خطبهٔ جوابیه‌لری مآلی

رسول اكرم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری طرفندن بكا احسان اولنمش بر عهد یوقدر . بر عهد جلیل نبوی‌یی حائز دكلم . فخر كائنات افندمز حضرتلرینك رسالت و نبوت جلیله‌لرینی الك اول بن تصدیق ایتمش اولدیغم

حالده خلافت و امامت حقنده بکا عهدی اولدیغنه دائر نام عالئ نبوتپناهیلرینه
اك اول اختیار کذب ایده‌م . اکر صاحب شریعت خاتمۀ شرفنامۀ رسالت
افندمز حضرتلری طرفندن خلافت وامامت ایچون بکا بر عهد عالی احسان
اولنمش اولسیدی نه حضرت صدیقك و نه‌ده عمربن الخطابك منبر جلیل نبوی‌یه
آتلملرینه اورایه چیقملرینه وخلافت وامامتی استیلا ایتملرینه قطعیاً میدان ویرمز
ایدم . بکا معاونت ایده‌جك فرد واحد بولنه‌مدیغی و شو اوزرمده‌کی
« نمازلقدن » بشقه یدمده بر شی بولنمدیغی حالده بیله اللرمله مشار الیهما ایله
محاربه ومقاتله ایدرك بکا اولان عهد جلیل حضرت نبوی‌یی انفاذ واجرایه
چالیشوردم .

فقط رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری قتل اولنمدیلر،
فجأةً وفات ایتمدیلر ، بر چوق کونلر کیجه‌لر خسته اولدقلری حالده اسیر
فراش قالدیلر .او خسته‌لکلری او مرضلری زماننده مؤذن یاخود « بلال »
حضور عالئ نبوتپناهی‌یه کلوب نماز قلدیرمق ایچون استیذانده بولنیوردی .
مؤذنك استیذانه جواباً مفخر رسالت ایفای وظیفۀ امامت ایچون حضرت
صدیقه امر ویره‌یوردی. حضرت صدیق بو امر جلیل رسالتپناهی‌یه امتثالا
ایفای وظیفۀ امامت ایدر و خلقه نماز قلدیریوردی . حضر صدیقه تودیع
امامت بیوردقلری زمان بن غائب دکل ایدم. اوراده حاضر اولدیغمی خاتم النبیین
افندمز حضرتلری ده کوریورلردی . صکره ینه مؤذن کلور و ذات جلیل
نبوتپناهیلرندن استیذانده بولنوردی علیه اکمل الصلاة افندمز حضرتلری ینه
صدیقك شو وظیفۀ مهمۀ دینیه‌یی ایفا ایتملری لزومنی تکرار امرو فرمان
بیورمقده ایدیلر . بو اوامر مکرره اثناسنده بن ینه حاضر ایدم . بو استیذانلر
مکرراً ویریلن بو امرلر زماننده بنم حاضر اولدیغمی ده علیه الصلاة والسلام
افندمز حضرتلری کورمکده ایدیلر . حتی ازواج طاهرات نبویه‌دن بری (۱)
شو وظیفۀ وکالت و امامتك حضرت صدیقدن تحویل و انصرافنی ایسته‌مشیکن

(۱) حضرت عایشه‌در .

فخر رسل افندمز حضرتلری بو تکلیفی رد ایله برابر غضبناك اوله‌رق مشار الیهایه منفعل اولدی« انتن صواحب یوسف » خطاب عتاب آمیزیله انفعال عالی نبوتپناهیلرینی اعلان و بیان وینه « ابا بکر خلقه نماز قلدیرسون » دیه اولبابده‌کی ارادهٔ قاطعهٔ رسالتپناهلرینی تأکیداً امروفرمان بیوردیلر . روح پر فتوح نبوتپناهیلری عازم کلشن‌سرای علیین اولدقدن صکره امور اداره‌مزی تودیع ایده‌جك ذاتی انتخاب ایتمك اوزره مسئله‌یی تدقیق ایتدك فخر کائنات افندمز حضرتلری طرفندن دینمز ایچون اختیار اولنان حضرت صدیقی امور دنیویه‌مز ایچون انتخاب و اختیار ایلدك . چونکه نماز دینك قوامی و ارکان اسلامیه‌نك اعظمیدر . بناء علیه حضرت صدیقه بیعت ایتدك فی الحقیقه مشار الیه حضرتلری خلافته اهل ایدی. بزدن ایکی آدم بیله مشار الیه حضرتلرینك خلافت و بیعتنه مخالفت ایدن اولمدی . ارامزده ایفای وظائف خلافت ایتدیکی مدتجه اسلامیتك کلمه‌سی واحد امری متفرد ایدی . امت ایچنده تشتت واختلاف یوغیدی . بن حضرت صدیقك خلافتنی بیلدم و طاعتنی ایفا ایتدم . خلافتنده جنود منصوره‌سیله جهاده کتدم . بکا ویردیکی احسانی آلوردم . جهاده سوق و اعزام ایتدیکی تقدیرده امرینه اتباعاً غزایه عزیمت ایدردم . کندی الیله دکنکمله امرینه توفیقاً حضورنده تجلیدی لازم کلنلره حدود شرعیه‌یی ضرباً اجراده بولنوردم .

حضرت صدیق! وفاتنده امرخلافتی حضرت عمره تفویض ایتدی. حضرت عمر دخی خلافتنده رفیقنك . صاحبنك (۱) طریقنه . سنتنه توفیق معامله وحرکت ایلدی . حضرت فاروقه دخی بیعت ایتدك . ارامزده انك خلافتنده مخالفت ایدن ایکی آدم بولنه‌مدی . بن آنك ده حق خلافتنی ادا و طاعتنی ایفا ایتدم . زماننده جنود منصوره‌سیله جهاده کتدم. بکا ویردیکنی آلوردم جهاده سوق و اعزام ایتدیکی تقدیرده غزایه عزیمت ایدردم . کندی الیله دکنکمله

(۱) حضرت صدیق .

امرینه توفیقاً تجلیدی لازم کلنلره حضورنده حدود شرعیه‌یی ضرب و اجرا ایدردم .

حضرت فاروقك وفاتنده علیه اکمل الصلاة افندمز حضرتلرینه اولان قرابتمی ، اسلامیتده‌کی سابقه‌می ، فضیلتمی دوشوندم. حضرت فاروقك خلافتی بندن بشقه کیمسه‌یه عهد و تفویض ایتمیه‌جکنی ظن ایتدم . مشارالیه حضرتلری عهداً تعیین ایده‌جکی خلیفه‌نك کافهٔ اعمال و حرکاتندن متولد مسؤلیتك کندوسنه عائد اوله‌جغندن و تخلیف ایده‌جکی ذاتك بالجمله معاملاتنك قبرنده کندوسنه الحاق ایده‌جکندن خوف و خشیته دوچار اوله‌رق بعدالوفات کندی نفسنی ، ذاتنی خلافت و امامته متعلق امور و احوالدن محافظه و وقایه ایتمك فکرینه تبعاً بکا خلافتی عهد و تفویض ایتمدی . بو فکر و ملاحظه‌یه مبنی کندی اوغلنی بیله تخلیف ایلمدی. اگر حضرت فاروق کندوسندن صکره خلیفه اوله‌جق ذاتی محبت و التزام طریقیله انتخاب و تعیین ایتمش اولسیدی کندی اوغلنی نصب ایتمسی لازم کلیردی . حال بو که کندی نفسنی ، ذاتنی کندوسندن صکره‌کی خلیفه اعمالندن مسؤل ایتدیرمامك ایچون نه بکا نه ده اوغلنه تفویض ولایت عهد ایتمیه‌رك ارالرنده برینی انتخاب ایتمك اوزره رؤسای قومدن بر قاچ ذاته تودیع امر خلافت و مشورت ایتدی. او ذاتلردن بری ده بن ایدم . ذوات مشار الیهمك دخی خلافتی بندن بشقه‌سنه توجیه ایتمیه‌جکلری ظننده بولندم . عبدالرحمن بن عوف رضی‌الله تعالی عنه حضرتلری جناب حق طرفندن امر خلافت کیمه نصیب ایدلمش ایسه اکا اطاعت اولنمسی حقنده وعد و میثاقزی استحصال ونهایت حضرت عثمانه بیعت ایتمکله وظیفه‌سنی اکمال ایتدی. او زمان مصلحته و جریان حاله نظر ایتدم . کوردم که حضرت عثمانه اطاعتم بیعتمی سبقت ایتمش و بنم میثاقم بشقه‌سیچون استحصال قلنمشدر . بنا برین حضرت عثمانه بیعت ایتدك . بن حضرت عثمانك دخی حق خلافتنی ادا و اطاعتنی ایفا ایتدم . رفاقتنده جنود منصوره‌سیله برابر جهاده کتدم بکا ویردیکنی آلور و جهاده سوق و اعزام ایتدیکی زمان غزایه عزیمت ایدردم .

کندی الله د کنکمله امر ینه توفیقاً تجلیدی لازم کلنلر حقنده حضورنده حدود شرعیه‌یی ضرباً اجرا ایلردم . وقتا که حضرت ذی‌النورین مصاب اولدیلر ایشی تدقیق ایتدم . باقدم که رسول اکرم صلی الله علیه و سلم افندمز حضرتلرینك عهد جلیل نبویلریله مقام خلافته جالس اولان اولکی ایکی خلیفه [۱] ارتحال ایتمشلردر . کندوسیچون میثاق اخذ و استحصال اولنان حضرت عثمان دخی مصاب اولمشدر . اهل حرمین ایله کوفه و بصره اهالیسی‌ده بکا بیعت ایتدیلر . اندن صکره بری میدانه آتلدی . استحصال خلافت ایچون هجوم ایتدی که بو ذات بنم کبی دکلدر . نه قرابتی ، نه علمی نه‌ده اسلامده سابقه‌سی بنم قرابتم علمم ، سابقه‌م درجه‌سنده بولنه‌میور . بناءً علیه خلافت و امامته بن اندن احق ایدم . [۲]

ینه « دارقطنی وابن عسا کروذهبی وسائرلرینك واسحاق بن راهویه » نك طرق سائرهٔ رواتدن استخراج ایتدکلرینه کوره بصره‌ده امام علی رضی الله تعالی عنه حضرتلرینه « بورایی تشریفکز بر عهد جلیل نبوی‌یه‌می یوقسه کندی رأیکزه‌می مستنددر . » دیه وقوع بولان برسؤاله جواباً عهد عالیء حضرت رسالتپناهی ایله کلیوب کندی رأی عالیلریله حرکت بیوردقلرینی ایراد ایتمشلردر .

رواة حدیثدن « امام ذهبی » حضرتلری اشبو روایتك بیان اولنان طرق مختلفه‌سی یکدیکرینی تقویه ایدن طریقلر اولدیغنی سویله‌مشدر .

ائمهٔ حدیثك ممتازی اولان امام احمد حضرتلرینك استخراج ایتدیکی روایته کوره « وقعهٔ جمل‌ده » حضرت کرار رضی الله تعالی عنه طرفندن شو صورتله ایراد نطق اولنمشدر .

[۱] « بو ایکی خلیفه‌دن مقصد حضرت صدیق وفاروق اولوب مشار الیهما حضراتنك خلافتلرینی عهد جلیل حضرت نبوی اولمق اوزره بیان و تصریح بیورملری حضرت صدیقك نماز قلدیرمسی حقنده‌کی امر و فرمان عالیء نبوی‌یه اشارتدر . حضرت فاروقك خلافتی ده عهد حضرت صدیقه مستند اولدیغندن بوده اولکی اصلك فرعیدر »

[۲] بو ذات معاویه حضرتلریدر .

نطق عالئ حیدری

« لم یعهدالینا رسول‌الله صلی‌الله علیه‌وسلم عهداً فأخذبه فی‌الامارة ولکن شیئی رأیناه من قبل انفسنا »

مألی

« خلافت وامارت مسئله‌سنده فخرکائنات‌افندمز حضرتلرینک مدارحرکت اوله‌جق بزه بر عهد عالئ نبویلری یوقدر . کندی رأیمزله حرکت ایدییورز »

امام احمد حضرتلرینک استخراج ایتدکلری بونطق سامئ جناب حیدری « هروی ودارقطنی » طرفلرندن دخی مع زیادة استخراج اولنمشدر .

امام ذهبی طرفندن روایت اولندیغی وطرق عدیده ایله امام‌علی کرم‌الله‌وجهه حضرتلرینه ایصال روایت قلندیغی‌وجهله خلیفهٔ مشارالیه حضرتلری فخررسل افندمز حضرتلرندن خلافته دائر حدیث شریف آتی‌یی‌ده نقل و روایت بیورمشلردر :

« عن‌علی رضی‌الله‌تعالی عنه قال ـ قیل یارسول‌الله من نؤمر فقال تؤمروا ابابکر تجدوه اميناً زاهداً فی‌الدنیا راغباً الی‌الاخرة وان تؤمروا عمرتجدوه قویاً امیناً لایخاف لومة لائم و ان تؤمروا علیاً ولا اراکم فاعلین تجدوه هادیا مهدیا یأخذ بکم الطریق‌المستقیم [۱] . »

امام علی افندمز حضرتلرندن روایت اولنان بوحدیث شریفک مأل عالیسی « امارته کیمی تعیین ایتملری لزومی علیه الصلاة و السلام افندمز حضرتلرندن صورلدی . جواب عالئ رسالتپناهیلری شو صورتله ظهور ایتدی . « ابابکر صدیقی امارته تعیین ایدرسه‌کز کندوسنی امین دنیایه قارشو زاهد و آخرته راغب بولورسکز . عمری خلافته تنسیب ایدرسه‌کز قوی وامین اولمقله برابر لوم

[۱] امام‌عمرافندمزده حضرت‌کرارحقنده عینیله ارادهٔ جلیلهٔ نبویه‌یه موافق برصورتده بیان مطالعه ایتمش اولدقلری موضعنده بیان اولنه‌جقدر .

لائمدن خائف اولمادیغنی اکلارسکز کوررسکز . علی‌یی امامته نصب و تعیین ایلدیککز حالده « بونی یاپه‌جغکزی مأمول ایتمیورم» هادی ومهدی اوله‌رق سزی طریق مستقیمه سوق ایده‌جکنی کوررسکز »

رواة حدیثدن جناب « بزار » دخی راویلری رجالی موثوق اولمق اوزره بو حدیث شریفی روایت ایتمشدر . جناب بیهقی دخی اول صورتله روایت ایتمشدر .

راویسی بالذات کندولری اولدیغی حالده بو حدیث شریف امام علی رضی‌الله تعالی عنه حضرتلرینك خلافتنه نصب و تعیننه دائر نص جلیل نبوی اولدیغنه دلیل قطعیدر .

محدثیندن جناب بزار وامام احمد وامام ذهبی وانلرکبی بر جماعت امام علی افندمز حضرتلرندن روایت ایتدکلری افادۀ آتیه دخی حضرت ابوترابك خلافتنه وباخصوص خلفای ثلاثه‌ متقدمه‌یه حق رجحان و تقدمنه دائر بر نص نبوی ویاعهد جلیل رسالتپناهی اولمدیغنی ینه صورت قطعیه‌ده مثبت اولمسیله عیناً درج ایدیلور :

حضرت کرارك وفاتی اثناده مقام عالیٔ خلافت ایچون برینی تخلیف ایتمسی لزومی کندولرینه عرض وافاده اولندقده شو جوابی ویرمشلردر « یوق ، بن سزك ایچون تعیین خلیفه ایتمم علیه الصلاة والسلام افندمز حضرتلری خلیفه نصب وتعیین ایتمکسزین سزی نصل ترك ایتدیلرسه بن دخی اثر جلیل نبوی‌یه اقتفاءً تعیین خلیفه ایتمم و اول صورتله سزی ترك ایدرم »

راویلری رجالی صحیح اولمق اوزره جناب « بزار » طرفندن استخراج اولنان بو جواب عالیٔ حیدری عبارۀ آتیه ایله‌ده وارد اولمشدر :

« ما استخلف رسول‌الله صلی الله علیه وسلم فاستخلف علیکم »

مآل عالیسی

فخر رسالت افندمز حضرتلری خلیفه نصب وتعیین بیورمدیلرکه بن سزك

ایچـون خلیفه و امام نصب وتعیین ایده‌یم . » امام عـلی افندمز حضرتلرندن ائمهٔ حدیثك استخراج ایتدكلری بالاده تحریر اولنان روایت دار قطنی طرفندن دخی استخراج اولنمش و طرق روایتك بعضیسنده علاوهٔ آتیه بولنمشدر :

دار قطنینك استخراج ایتـدیكی روایتـه نظراً عبارهٔ علیهٔ حضرت كرار بویله‌در :

« دخلنا علی رسول‌الله صلی‌الله علیه و سلم فقلنا یارسول‌الله استخلف علینا قال لا ان یعلم‌الله فیکم خیراً یول علیکم خیرکم فعلم‌الله فینا خیراً فولی علینا ابابکر»

مآل منیفی

« علیه اکمل‌التحیات افندمز حضرتلرینك حضورعالیٔ نبوتپناهیلرینه داخل اولدق بزم ایچـون بر خلیفه نصب و تعیین ایتمـلرینی عرض و افاده ایتـدك بیوردیلركه بن سزك ایچـون خلیفه نصب وتعیین ایتمم . جناب حق سزده خیر اولدیغنی بیلورسه خیرلی اولان بریكزی سزه خلیفـه ایده‌جكدر « فی‌الحقیقـه جناب حق بزده خیر اولدیغنی بیلدیكی ایچون حضرت صدیقی بزم ایچون خلیفه نصب وتعیین ایتدی » .

بوروایتـله ثابتدركه فخر كائنات علیه اكمل‌الصـلاة افندمز حضرتلری طرفندن تصریح وتعیین اسم ایله صورت صریحه و قطعیه‌ده خلیفه نصب و تعیین اولنمامش و بالخـاصه ذات عالیٔ حیدریلرینـه خلافت و امامت عهد و تفویض بیورلمامشدر .

امام بیهقی امام زعفرانیدن اوده امام شافعی رضی‌الله تعالی عنه حضرتلرندن بوروایتی نقل ایتمشلردر .

امام شافعی حضرتلرینك بیانلری

« اجمع الناس علی خلافة ابا بکر وذلك انه اضطرب الناس بعد رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم فلم یجدوا تحت ادیم السماء خیراً من ابی بکر فولوه رقابهم »

مآلی

ارتحال جلیل نبویدن صکره خلق دوچار اضطراب اولدیلر . بوقبهٔ دنیا فام سما تحتنده حضرت ابابکر صدیقدن ایسنی بوله‌مدقلرندن مشار الیه حضرتلرینك خلافتنه اجماع ورقبهٔ تابعیتلرینی ید اقتدارینه تسلیم وایداع ایتدیلر .

اسدالسنه ! معاویه بن قره‌دن بونی روایت ایده‌یور .

« رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلرینك اصحاب کرام معالی انتسابی حضرت صدیقك خلافتنده شك و اشتباهلری یوغیدی و آنی خلیفهٔ رسول اللهدن بشقه برتعبیرایله تسمیه ایتمزلردی . اصحاب کرام باجمعهم خطایه ویاخود ضلالته مؤدی ــ معاذالله تعالی ــ برنقطه‌ده اجتماع ایتمیه‌جکلری‌ده محققت قطعیه‌دندر . بوندن بشقه ذاتاً امت اسلامیه اوچ ذاتدن برینك صحت وحقیت خلافتنه اجتماع ایتمشلردی . ذوات ثلاثهٔ مشار الیهم حضراتی ابابکر صدیق امام علی ، عم رسول اکرم عباس بن عبدالمطلب رضی الله تعالی عنهم حضراتیدرلر . حضرت صدیقك جالس مقام خلافت اولمسیله دیکر ایکی ذات عالی‌ده کندوسنه بیعت ایتدیلر وخلافت ایچون حضرت صدیق ایله منازعه چیقارمدیلر . ایشته بوعدم منازعه و مخالفت حضرت صدیقك خلافتنجه‌کی اجماع امتی اتمام واکمال ایتدیکنده شبهه براقمامشدر . زیرا حضرت صدیقك

خلافت و امامتی حق وصوابه مبتنی اولمسه مشار الیهما علی وعباس رضی‌الله‌تعالی عنهما حضراتی طرفندن صدیق اکبره قارشو منازعه چیقارلمسی محاربه ایدلمسی لزومی درکار ایدی . »

« امام‌علی افندمز حضرتلری حضرت معاویه‌ایله منازعه‌ومحاربه ایتدیکی کبی حضرت صدیق‌ایله‌ده منازعه و محاربه ایتمسی لازم کاوردی بوجمله ایله برابر معاویه‌نك شوکت و قدرتی و تبعه‌سنك کثرت و وفرتی و قبیله‌سنك وقع وحیثیتی ایسه حضرت صدیقدن زیاده ایدی . حضرت حیدر کراره قارشو معاویه‌نك دعوای خلافت ایتمسی حقسز اولدیغی جهتله امام مرتضی‌انك نه شوکتنه وقدرتنه ونه‌ده تبعه وعسکرینك وفرت وکثرتنه مبالات ایتمیه‌رك وقبیله‌سنه ووقع وحیثیتنه اهمیت ویرمیه‌رك احقاق حق مقصدیله محاربه و منازعه‌یه ابتدار و حقی سیف‌ایله مدافعه و محافظه‌یه اجتسار ایتمش ایکن حضرت صدیقه قارشو منازعه چیقارمامالری ومحاربه ایتمامالری مجرد ومطلق خلافتنك صحتنه وحقیتنه اولان اعتقاد واجتهادندن منبعثدر . بشقه بر سببه حملی غیر قابلدر . ذاتاً حیدر کرار بو حقیت وصحتی بروجه محرر یالکیز فعلاً اعترافِ ایتمکله قالمیوب قولاً دخی مکرراً علی ملاءالناس تصدیق وبیان بیورمشلردر »

« علی‌الخصوص عم‌رسول اکرم عباس‌بن‌عبدالمطلب حضرتلری برادر زادهٔ عالیلری بولنان امام علی افندمز حضرتلرینه بیعت ایده‌جکنی افاده و بیان وقبول بیعتی تکلیف واتیان ایتدیکی حالده حضرت حیدر عم مکرملرینك تکلیفنی قبول ایتمدکلری‌ده محققدر . بعض طوایفك اعتقاد ایتدکلری وجهله حضرت علینك امامت و خلافتنه دائر برنص جلیل رسالتپناهی و یاخود برعهد عالیٔ نبوی موجود اولسیدی عم مکرملرینك تکلیف ایتدیکی بیعتی تأخر وتردد ایتمکسزین قبول ایتملری مقتضی ایدی . حضرت کرارك شجاعت خارقه وبسالت فوق‌العادهٔ مسلمه‌لریله برابر عشرهٔ مبشره‌دن زبیر بن عوام رضی‌الله تعالی عنه حضرتلریله بتون بنی‌هاشم وبعض اصحاب کرام دخی امامت وخلافتنی ارزو ایدنلردن وشو مقصدینه خدمت ایتمك اوزره حاضر ومهیا بولنانلردن

ایدیلر . بونلردن بشـقه سقیفۀ نبیٔ ساعده‌ده حضرت صدیقه بیعت اولندیغی زمان جریان ایدن مباحثات شدیده‌دن و اولبابده‌کی کفتکودن مستبان اولدیغی وجهله انصار کرام دخی بدایةً حضرت صدیقه بیعت ایتمکی ارزو ایتمیورلردی وحتی امامت وخلافت مهـاجرینه تخصیص قلنورسه امام علی افنـدمزه بیعت اولنمسی بحثی‌ده مذاکرات واقعه جمله‌سـندن ایدی . شوحالده حضرت کرار حقه بناءً دعوای خلافتـله منازعه ایتمش اولسـیدی انصار کرامی‌ده معـاون بوله‌جغنده شبهه یوغیدی . بشقه بردلیلده انصار کرام حضراتنك قوتی امام‌علی افندمزك قوت وشوکتنه نسبتله دها قلیل ایکن حضرت صدیقدن وحتی بالجمله مهاجرین کرامدن خوف وخشیت ایتمیـه‌رك ادعای خلافت ایتدیلر و نهـایت « منا امیر ومنکم امیر » دعواسنده اصرار ایلدیلر »

«انصار کرام‌دعوادن‌خوف وخشیت ایتمدکلری‌حالده حضرت‌علینك توضیح اولنان اسباب قویه ایله برابر خوف وخشیت ایتمسی غیر متصور اولدیغندن امام علی افندمزك حضرت صدیقه قارشو منازعه چیقارمیوب محاربه ایتمیوبده بیعت ایلمسی حقه اتباعدن منبعث اولدیغنده ذره‌قدر اشتباه ایدیله‌مز . »

امام علی ، زبیر بن عوام ، عباس بن عبدالمطلب ، طلحه رضی‌الله تعـالی عنهم حضراتنـك بعض امور و خصـوصدن طولایی حضرت صـدیقه بیعت ایتمکده برمدت تأخر ایتمـلری دخی خلافت وامامته حاصل اولان اجماع امتی اخلاله قطعا سبب اوله‌میه‌جقدر .

ذوات مشـار الیهم حضراتنك بیعتدن تأخرلری اسبابنـدن بری ارباب عقد و حلدن حضوری ممکن اولان ذواتك حضـوریله حضرت صـدیقك خلافت و بیعتی قضیه‌سی اتمام واکمال اولنمسندن ناشی کندی بیعتلرینه احتیاج قالمامسیدر . یعنی انعقاد امامت وخلافتك کندی بیعتلریـنـه مفتقر ومنحصر اولمامسیدر .

سبب دیکر دخی تأخر واقعدن طولایی حضرت صـدیقه قارشو بسـط وتمهید ایتدکلری اعتذارلرندن دخی مستبان اولدیغی وجهله کندولری‌ده ارباب

حل وعقددن اولدقلری حالده خلافت حضرت صدیقك انعقادنده مشورت [١] ایچون دعوت اولنمدقلرندن و مذاکره‌یه ادخال ایدلمدکلرندن بیعتده تأخر ایتملریدر . یوقسه حضرت صدیقك خلافته عدم اهلیتندن و یاخود خلافتی قبول ایتاملرندن ایلری کلامشدر. ذوات مشارالیهم حضراتنك تأخیر بیعتلرینه مدار اولان بوعذرك نه‌قدر محق و مقبول اولدیغی حضرت فاروق اعظمك بوقاروده عیناً درج اولنان خطبهٔ مشهوره‌سنده دخی بیان و تصریح اولندیغی وجهله حضرت صدیقه ایدیلان بیعتك الجای ضرورت ومصلحتله فجأةً و بغتةً وقوع بولمش اولمسیله دخی ثابتدر . »

اشبو ذوات معدودهٔ عالیه‌نك بیعت حضرت صدیقدن برمدت تأخرلری برطرفدن مقبول اولدیغنده شبهه ایدلمیان بویله بر معذرته مستند اولدیغی بدیهیدر . دیکر جهتدن کندولرینه مشورت ومذاکرهٔ مبحوثه‌یه جلب ودعوت اولنماملری سقیفهٔ بنی ساعده‌ده جریان ایدن مذاکرات ومباحثاتك کسب ایتدیکی شدته نظراً ایشه درحال نتیجه ویرلمکسزین و بیعت اولنمقسزین طاغلمنك مستلزم اوله‌جغی تصور وملاحظه اولنان سوء وخامتدر . شو حالده نقلاً وعقلاً هرایکی جهتك اجتهادنده‌کی اصابت ظاهر ونمایاندر دار قطنینك طرق کثیره‌دن وقوع بولان استخراجنه کوره امام علی وزبیر بن عوام حضراتنك حضرت صدیقه اخیراً بیعت ایتدکلری صره‌ده تأخر واقعدن طولایی بیان ایتدکلری معذرت عیناً بودر .

« الا انا اخرنا عن المشورة وانا لنری ان ابابکر احق الناس بها انه لصاحب الغار وثانی اثنین وانا لنعرف له شرفه وکبره »

مالی

اوت بیعتده تأخرمز مشورته ادخال اولنمدیغمزدن منبعثدر یوقسه بز

[١] بوکا دائر اولان مباحثات بوقاروده مفصلاً بیان اولنمشدر .

بیلورزکه حضرت صدیق امر خلافتِ ایچون احق‌الناسدر ، صاحب غاردر ، ثانیءاثنین‌در « یعنی حضرت رسول اکرمك غارده ایکنجیسیدر » محقق بز حضرت صدیقك شرفنی بیوکلکنی بیلورز »

بیعتده بر مدت تأخر ایدن ذوات عالیه‌نك اخیراً بیعت ایتدکلری اثناده وقوع بولان بو اعتذارلرینه مقابل حضرت صدیق دخی قبول خلافت و بیعت خصوصنده بیان معذرت ایتمش اولدیغندن او معذرت عالیه دخی بوراده عیناً درج وتزبیر اولنور .

حضرت صدیقك معذرتی

واللهی ما کنت حریصاً علی الإمارة یوماً قط ولالیلة ولا کنت فیها راغباً ولا سئلتهاالله عز وجل سراً وعلانیة ولکنی اشفقت من‌الفتنة ومالی فی‌الامارة من‌راحة ولقد قلدت امراً عظیماً الی اخره »

بو معذرتك ترجمه‌سی نومرولی صحیفه‌ده محرردر . ذوات مشارالیهم حضراتی صدیق اکبرك بو اعتذارنی قرین قبول کوردیلر و بیعت ایتدیلر .

ینه دار قطنینك حضرت عائشه رضی‌الله تعالی عنهادن استخراج ایتدیکی روایتده امام علی افندمز حضرتلری صدیق اکبری کندی سعادتخانه‌لرینه دعوت و بو دعوته او خلیفهٔ عالیجناب حضرتلری‌ده موافقت و اجابت ایدوب ابو تراب حضرتلرینك سعادتخانه‌لرینه عزیمت بیوردیلر . اوراده بنوهاشم حضراتی‌ده مجتمع ایدیلر . او جمعیتده شاه ولایت حضرتلری بر خطبه اوقودیلر و بو خطبه ایله صدیق اکبری مدح و ثنا ایتدیلر . مدح و ثنادن صکره بیعتده‌کی تخلف و تأخری حقوقی جمله‌سندن بولنان مسئلهٔ مشورته ادخال اولنمدیغندن ایلری کلدیکنه دائر بیان معذرت ایلدیلر . حضرت علینك خطبه‌سی عقبنده » جناب خلیفه دخی مقابلةً بر خطبه ایراد بیوردیلر . بو خطبه‌ده

بوقاروده بسط و بيان اولنان اعتذارى درميان ايلديلر طرفيندن بو خطبه‌لرك بو معذرتلرك تعاطى اولنديغى كونده حضرت كراز طرفندن جناب خليفه‌يه بيعت اولنمشدر . حضرت ابو ترابك صديق اكبره بيعت ايتملرنده پك زياده اصابت ايتدكلرى او زمان مسلمانلر طرفندن بالخاصه ذكر وبيان ايدلمشدر .

صحيح بخارئ شريفده صحتى متفق عليه اولان بر صورتده شو ماده‌يه دائر دارقطنينك بالاده‌كى روايتندن زياده تفصيلات وايضاحات مندرج اولمسيله عيناً نقل اولنور .

« روى البخارى . عن عائشة ان فاطمة ارسلت الى ابا بكر تسأله عن ميراثها من النبى صلى الله عليه وسلم مما افاء الله على رسوله من المدينة وفدك ومابقى من خمس خيبر فقال ابوبكر ان رسول الله صل الله عليه وسلم قال لا نورث ماتركنا صدقة انما يأكل آل محمد من هذا المال وانى والله لاغير شياً من خدمة رسول الله صلى الله عليه وسلم عن حالها التى كانت عليها فى عهد رسول الله صل الله عليه وسلم ولأعملن فيها بعمل رسول الله صل الله عليه وسلم فابى ابوبكر ان يدفع الى فاطمة منها شيئاً فوجدت فاطمة على ابا بكر فى ذلك فهجرته فلم تكلمه حتى توفيت وعاشت بعد النبى صلى الله عليه وسلم ستة اشهر فلما توفيت دفنها زوجها على ليلاً ولم يؤذن بها ابوبكر وصلى عليها وكان لعلى من الناس وجه حياة فاطمة فلما توفيت استنكر على وجوه الناس فالتمس مصالحة ابى بكر ومبايعته ولم يكن بايع تلك الاشهر فارسل الى ابى بكر ان ائتنا ولا يأتينا معك احد كراهية ليحضر عمر فقال [١] لا والله ماتدخل عليهم وحدك فقال ابو بكر وما عسيتم ان يفعلوا بى والله لا آتينهم فدخل عليهم ابوبكر فتشهد على فقال انا قد عرفنا فضلك وما اعطاك الله ولم ننفس عليك خيراً ساقه الله اليك ولكنك استبددت علينا بالامر وكنا نرى لقرابتنا من رسول الله صلى الله عليه وسلم ان لنا نصيباً حتى فاضت عينا ابى بكر فلما تكلم ابو بكر قال والذى نفسى بيده لقرابة رسول الله صلى الله عليه وسلم احب الى من اصل قرابتى واما الذى شجر بينى وبينكم من هذه الاموال

[١] بو قائل حضرت عمردر .

فانی لم آل فیه عن الخیر ولم اترك امراً رایت رسول الله صلی الله علیه وسلم یصنعه فیها الا صنعة فقال علی لابی بکر موعدك العشیة للبیعة فلما صلی ابو بکر الظهر رقی المنبر فتشهد وذکر شان علی وتخلفـه عن البیعت وعذره باالذی اعتذر الیهم ثم استغفر وتشهد علی معظم حق ابی بکر وحدث انه لم یحمله علی الذی صنع نفاسه علی ابی بکر ولا انکاره للذی فضله الله به ولکنا کنا نری لنا فی هذا الامر « ای المشورة کما تدل علیه بقیة الروایات » نصیباً فاستبد علیه فوجدنا فی انفسنا فسر بذلك المسلمون و قالوا اصبت وکان المسلمون الی علی قریباً حین راجع الامر المعروف .

مألی

ام المؤمنین حضرت عائشه رضی الله تعالی عنها دیمشدرکه « فاطمة البتول رضی الله تعالی عنها حضرتلری فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلرینه احسان جلیل ربانی اولان و کندوسـنه ارثاً انتقال ایدن مدینه‌ده‌کی حصه‌سنی و فدکی وخیبرك خمسنی حضرت صدیقدن ایستدیلر. « بزم متروکاتمز ارثه تابع اولمز. صـدقه‌در آل محمـد ایسه بو اموالدن حصه آلاجقلردر . » مألنده اولان حدیث نبوی موجبنجه متروکات جلیلهٔ رسالتپناهیلری ارثاً انتقال ایده‌میه‌جکنه و صدقهٔ رسول اکرمدن هیچ برشیئی حال اصلیسندن تغییر ایتمیه‌جکنه و عهد عالیٔ رسالتپناهیده ذات اکمل الصفات حضرت نبوتپناهیلری طرفندن اموال و متروکات مبحوثه نه صورتله صرف و استعمال اولنمش ایسه کندوسی دخی اول صورتله صرف واستعمال ایده‌جکنه دائر حضرت صدیقك ویردکلری جواب ومتروکات مبحوثه‌یی حضرت فاطمه‌یه تسلیمدن وقوعه کتـیردکلری امتناع مشـار الیها حضرتلرینك انفعالنی موجب اولدی و بناءً علیـه وفاتلرینـه قدر حضرت صدیقه تردد ایتمدی و کندوسیله تکلم ایلمدی علیه الصلاة والسلام افندمزك ارتحال جلیل رسالتپناهیلرندن التی ای صکره حضرت بتول دخی وفات ایتدیلر . وفاتلرنده حضرت صدیقدن استیذان اولنمقسزین زوج مکرملری ابو تراب علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه حضرتلری طرفندن لیلاً دفن اولندی . و نمـازینی ده کندوسی ادا ایتدی . حضرت بتولك وفاتنـدن صـکره امام علی افنـدمز

حضرتلری صدیق اکبر ایله مصالحه‌یی وکندوسنه بیعتی آرزو ایلدی. چونکه او زمانه قدر بیعت ایتمامشدی. حضرت صدیقی سعادتخانهٔ حیدریلرینه دعوت و یالکزجه کیتمسی آرزوسنی ده اخبار وبیان ایتدی. حضرت صدیقی یالکز دعوت ایتمکدن مقصد عالیلری‌ده حضرت فاروقك خلیفه‌یه رفاقت ایتمامسی ایدی. امام عمر افندمز یالکزجه سعادتخانهٔ مرتضی‌یه عزیمت ایتمامسی لزومنی حضرت صدیقه اخطار ایتمش ایسه‌ده حضرت صدیق کندوسنه « نه‌یاپه‌جقلری ظن اولنه بیلور. » جوابنی ویره‌رك همان سعادتخانهٔ حیدر کراره عزیمت و ملاقات ایتدیلر. امامعلی افندمز حضرتلری « بز سنك فضلنی وجناب حقك سکا وقوع بولان احسانتی بیلورز. اللهك سزه سوق ایتدیکی خیردن طولایی سنکله‌منافسه ایتمیز شو قدرکه امرمشورتده بزه قارشواستبداد ایتدك. حال‌بوکه رسول اکرم صلی‌الله علیه وسلم افندمزه اولان قرابتمزدن ناشی مشورتده حقمز نصیبمز اولدیغنی بیلوردك » دیدی. مشارالیهك بو سوزلری حضرت خلیفه‌یی کوزلرندن یاش چیقاجق درجه‌ده متأثر ایتمسیله وجه آتی اوزره جواب ویردی.

« نفسم ید قدرتنه مودوع اولان جناب حقه قسم ایدرم که رسول اکرم صلی‌الله علیه وسلم افندمز حضرتلرینك اقرباسنه ایلك ایتمکی کندی اقربامه ایلك ایتمکه ترجیح ایدرم. اقارب عالیهٔ نبویه‌یی کندی اقربامدن زیاده سورم. ارامزده متروکات جلیلهٔ نبویه اولان امواله دائر عارض اولان احواله کلنجه فخر کائنات علیه افضل الصلاة افندمزحضرتلرینك او اموالده اجرا بیوردقلری هیچ بر خیر وعمل ترك ایتمکسزین اثر جلیل نبوتپناهیلرینه توفیقاً استعمال ایده‌یورم. کندوسی نه‌یولده نه‌صورتله صرف ایتدیلرسه او یولده اول صورتله صرف ایتمکده‌یم.

حضرت صدیقك بو جوابنه مبنی امام علی افندمز حضرتلری کندولرینه بیعت ایده‌جکنی وعد ایتدیلر. حضرت صدیق اوکون نماز ظهری ادا ایتدکدن صکره منبره چیقدی. امامعلی افندمز حضرتلرینك شان عالیلرینی

تقدیر و تجیلدن صکره بیعتدن تخلف وتأخری اسبابنی و کندوسنك مشارالیه حضرتلرینه قارشـو بیان ایتدیکی معذرتی افاده و اتیـان ایله منبردن ایندی. متعاقباً حضرت حیدر کرار دخی قیام ایدەرك حضرت صدیقی تعظیم و تکریم ایتدکدن صکره بیعتدن تأخری حضرت‌صدیق ایله‌منافسه‌دن ویاخود من‌طرف‌الله نائل اولدیغی فضلی انکار کبی احوالدن منبعث اولمیوب امرمشورتده حق وحصه‌لری اولدیغی حالده کندولری‌مشورته‌ادخال‌اولنمه‌رق استبداد اولندیغندن متأثر ومنفعل اولدیغنی ذکر و ایراد ایلدی. حضرت شـاه ولایتك بو حالی مسـلمانلرجه مسـتلزم محظوظیت و ممنونیت اولەرق اجرای بیعت خصوصـنده‌کی معـامله‌ٔ واقعه‌سنده اصابت ایتدکلرینی افاده و بیان ایتدیلر.

امام علی افندمزك حضرت صدیقه بیعتنی وخلافتنك صحت و حقیتنی متضمن اولان بو حدیث بخاریٔ شریفك محتویات جلیله‌ٔ صحیحه‌سـندن اولدیغی جهتله حد ذاتنده شـایان اهمیتدر. حضرت ابو ترابك تأخر بیعت خصوصنده بیان ایتدکلری اعتذارده شـان عالیٔ صدیقی نه قدر تعظیم و تجیل ایتمکده بولندیغی بالخاصه جالب نظر دقتدر.

بو حدیث بو روایت حضرت صدیقك خلافتی غیر صحیح اولدیغنه وخاتمهٔ شرفنامهٔ نبوت افندمزدن صکره خلیفهٔ حق امام علی اولوب معاذالله تعالی حق صریحلری حضرت صدیق طرفندن غصب اولندیغنه دائر بیان مطالعه ایدنلرك دعوالرینی ابطاله بیوك و مهم برحجتدر.

بخـاریٔ شریفك روایت ایتـدکاری بو حـدیث امام علی کرم‌الله وجهه حضرتلرینـك بیعت حضرت صـدیقدن بر مدت تأخر ایتـدیکنی موضح و مصرحدر. حال‌بوکه یوقاروده ابی سـعید الخدری جنـابلرینك روایتنـده حضرت صـدیقك بدایت خـلافتده امام علی و حضرت زبیر طرفلرندن همان بیعت اولندیغی محرر اولمسیله بو ایکی روایت یکدیکرینه مباین کوریلور. تأخر بیعت حقنده‌کی روایت ابن حبان و سـائر محـدثین کرام طرفندن دخی تأیید

اولنمش ایسه‌ده صحیح مسلمده بیهقی جنابلرندن روایت اولندیغی اوزره بو تأخره متعلق اولان روایت ضعیفدر .

حاصلی محدثین کرام حضراتنك بو روایته تعلق ایدن اقوالنده نقللرنده فی الحقیقه بر درجه‌یه قدر مباینت کورنیورسه ده مباینت واقعه‌یی بروجه زیر دفع و تأویل ایتمشلردر .

حضرت علی و زبیر وقعهٔ سقیفه‌یی متعاقب حضرت صدیقه بیعت ایتدیلر ایسه‌ده فاطمة البتول رضی‌اللّٰه تعالی عنها ایله حضرت صدیق آراسنده متروکات جلیلهٔ نبویه‌یه دائر تکون ایدن اختلاف رأیدن متولد احوال اوزرینه امام علی افندمز حضرتلری مشار الیهانك وفاتلرینه قدر حضرت خلیفه‌نك یاننه کیتمامشلر و تردد بیورمامشلردر . ابو تراب حضرتلرینك صدیق اکبر افندمزدن وقوع بولان انقطاعلری حقیقت حاله واقف اولمیانلرك افکارینی بیعتنه خلافتنه عدم رضا و موافقت کبی بر قضیه‌یه سوق ایتمش و بیعت حضرت علینك تأخرینی بیان و روایت ایدنلرك افاده‌لرینه شو ملاحظه سبب اولمشدر .

فاطمة البتول رضی‌اللّٰه تعالی عنهانك وفاتندن صکره بر منوال محرر امام علی افندمز حضرتلرینك مسجد جلیل نبویده صدیقك منبر اوزرنده‌کی خطبه‌سنی متعاقب بیعت ایتمه‌لری حقیقتده ابتدائی بر بیعت اولمیوب تجدید بیعتدن و اولبابده حاصل اولوب مستلزم قیل و قال اولان شبهاتك ازاله‌سی فکرندن منبعثدر . حقیقتك شو صورتله بیانی روایتلرك بربرینه مخالفتلرینه مباینتلرینه ارتق محل و میدان براقمامشدر .

حضرت علینك جناب خلیفه‌یه قطع ترددی و بیعته‌کی تأخری اثناسنده ابو بکر صدیق حضرتلری کندوسنه تصادف ایتمش و آره‌لرنده شو محاوره جریان ایلمشیدی .

حضرت صدیق . بنم خلافت (۱) و امارتمی قبول ایتمیورمیسك ؟

(۱) بو حدیثده‌کی خطاب و عتاب انقطاع ترددلره معطوفدر . بوقسه اساساً و بدایة بیعت ایتمدکلرینه دلیل اوله‌مز . جواب علیء مرتضوی‌ده شبهه‌سز بو ملاحظه‌مزی مؤیددر .

حضرت ابو تراب . خیر تأخرم قرآنی جمع ایتمدکجه نماز ایچون مسجده کتمکدن بشقه بر محله کیتامکه قرار ویردیکمدن منبعثدر !

دقت اولونسون که عذر نه قدر واضحدر . شبهاتی نه قدر دافعدر.

روایات و اخبارات صحیحهٔ واقعه و متواترهدن صورت واضحهده تحقق ایدهیورکه حضرت صدیقك خلافتی صحتنه و حقیتنه و کندوسنه بیعت اولندیغنه و بوکا مخالف اولانلرك زعمنه رغماً مقام جلیل خلافته اهل و لایق ایدوکنه اجماع امت مکملاً حاصل اولمشدر .

حضرت صدیقك خلافتنه دائر کتاب اللهدن و سنت سنیهٔ نبویهدن هیچ بر نص و اثر عالی اولمسه بیله حاصل اولان شو اجماع امت شرعاً و دیناً خلیفهٔ بالحق اولدیغنه دلیل کافیدر .

اشاغیده خلافت صدیقه دائر نصوص قرآنیه و احادیث جلیلهٔ نبویه دخی ایراد و اتیان اولنهجق ایسهده تواتراً ثابت اولان شو اجماع امت اشارات و دلالتدن عبارت اولان نصوص قرآنیه و احادیث سنیهٔ نبویهیه انضمام ایدهرك اجماعی تمامیله تقویه ایتمشدر .

علمای اعلام اسلامك خلافت حضرت صدیق مسئلهسنی پك زیاده تعمیق و تحقیق ایتملرینه سبب بوقاروده دینلدیکی وجهله ابو تراب رضیالله تعالی عنه حضرتلرینك امر خلافتده حضرت صدیقدن احق اولدیغنه وغدیر خم حدیث مشهورنده مقید اولان « من کنت مولاه فعلی مولاه » جملهٔ مبجلهسی خلافته نصب مرتضوی ایچون نص مخصوص بولندیغنه دائر اولان بعض مذاهب اربابنك اقوالنی ، مذهبنی رد و جرح ایتمك مقصد عالیسنه مبتنیدر .

امام ثوری حضرتلری اسانید صحیحه ایله مجتهدین عظامدن « سفیان ثوری » حضرتلرینك شو افادهسنی نقل و روایت ایدهیور .

حضرت سفيانك افاده‌سی

« حضرت علینك ولایت و خلافته حضرت صدیقدن احق و اقدم اولدیغی رأینده و افاده‌سنده بولنانلر خلافتی قبول ایدن حضرت ابوبکر صدیق ایله فاروق اعظمی و آنلرك خلافت و امامتنی بالقبول کندولرینه بیعت ایتمش اولان و اوامر ونواهیسنه اطاعت ایدن بتون مهاجرین و انصار کرامی تخطئهٔ ایتمش اوله‌جقلرندن او کبی اشخاصك هیچ بر عمللرینك سماواته صعود ایتمسنی و عندالله قرین قبول اولمسنی مأمول ایدمم »

بو رساله‌ده مناسبت دوشدکجه بیان وایضاح اولندیغی وجهله مسئلهٔ امامتك وحضرت‌صدیقك خلافته‌احق والیق‌اولدیغنك‌اثباتنه ودلایلنك توضیحنه فحول علمای دینی واعاظم رجال اسلامیه‌یی مجبورایدن حال بروجه محر بعض مذاهب اسلامیه اربابنك خلافت اسلامیه‌یی امام علی رضی‌الله عنه حضرتلرینه و آندن صکره خاندان جلیل العنوان نبوته حصر و تخصیص ایتمه‌لریله آنلرك بو حصر و تخصیصنی ادلهٔ شرعیه و براهین دینیه ایله دفع و رفع ایتمك اساسنه مبتنی اولوب او خاندان قدسیت عنوانه منسوب اعاظم ذوات کرامك و بالخاصه بعض مذاهب اربابنجه مقدس و معصوم اولمق اوزره اعتراف اولنمش اولان ائمهٔ اثنی عشردن بعضیلرینك خلافت حضرت صدیقك صحت و حقیتنی معلن بیانات و افادات واقعه‌لرندن بعضیسی ده عنعنه‌سیله زیرده درج اولنور.

استطراد

ذاتاً دین اسلامده ظهورایدن‌مهمجه‌اختلافات مذهبیه‌نك منشائی‌قطعا احوال دینیه دکلدر. حقیقتده او اختلافاتك عامل‌ومؤثری امورسیاسیه‌در. بعض علمای دین امرای حکومتك و رجال سیاسیه‌نك افکارینی اوقشامق ایچون مسائل مذهبیه‌ده بعض مرتبه تأویلاتی نصلسه مخالف دین ومذهب عد ایتمامشلردر.

زمان مرور ایتدکجه واختلافات سیاسیه تنوع و تعدد ایلدکجه تأویلات مذهبیه‌ده مع التأسف ایلرولیه‌رك عالم اسلامی او کتلهٔ عظیمهٔ دینیه‌یی پارچه‌لمش اولدیغنه مسلمانلر نقدر آغلاسه‌لر یریدر . ذاتاً اضمحلالی جالب اولان شو افساداتك ایکی صنف خلقك تأثیر افعالی اولدیغی عموماً مسلمدر .

بریسی . امرا

دیکری . علما

کتلهٔ عظیمه و واحدهٔ اسلامیه‌یی پارچه‌لیان اختلافات سیاسیه و داعیهٔ تفوق ورجحان تأویلات شخصیه‌ایله علمای تشتیت آرایه وأختلافات مذهبیه‌یه سوق ایتمش اولدیغی تاریخ اسلامك هانکی صحیفه‌سنه دقتله مراجعت اولنورسه صورت جلیه‌ده عیان اولور . عصر اول اسلامده بتون عالم اسلامی دلخون ایدن اهل بیت حقنده‌کی تجاوزات وتحقیرات شبهه‌سز حکومت امویه‌نك تحکیم موقعه متعلق افکار سیاسیه‌دن منبعثدر . عباسیلرك تأسس خلافتی ینه اوافکار سیاسیه‌نك امت اسلامیه‌جه عکس العملی اثریدر .

خلافت عباسیه زمانلرنده وقت وقت اهل بیت حضراتنك بعضیسی طرفندن ابراز اولنان اختلافات ومحاربات وقطعات معلومه‌ده تشکل ایدن حکومات ینه او اختلافات سیاسیه‌دن نشأت ایتمشدر .

اهل بیتدن اولمدقلری حالده تأسس ایدن دیکر بعض حکومات اسلامیه‌نك‌ده صورت ظهور و تشکلی ینه اختلافات مذهبیه‌نك ایلرو سورلمسی و محافظهٔ احکام دینیه کبی مسئله‌لرك میدانه آتلمسی کبی اختلافات سیاسیه ثمراتیدر .

الك صکره ایرانده تشکل ایدن حکومت صفویه حقیقتده صرف سیاسی اوله‌رق بر حکومت تشکیلی مقصدینه مستند ایکن بومقصده شیعیلك مذهبنك توسیطی ینه اواختلافات سیاسیه‌نك اثری و خصوصات مذهبیه‌نك منافع ذاتیه‌ده استخدام واستعمالی نتایجیدر .

حاصلی شیعیلك زیدیلك دعوالری کاملاً حکومت وسلطت فکریله تأسس ایتمش وخلقی اغفال ایچون امور مذهبیه امور سیاسیه‌نك تأسیسنه وسیله اتخاذ ایدلمشدر .

اعصار اخیرەده افکار بشر کرك ادیانجه و کرك سیاسیاتجه تنور وتعالی ایتدیکنه کوره بین‌الاسلام تفرقه‌یی موجب اولان دسایس مذهبیه‌نك آرتق مقاصد سیاسیه‌ده توسیطی پولتیقه‌سنه نهایت ویرمك لازم ایکن مع‌التأسف عالم اسلامجه بوعادت قدیمه‌دن بردرلو صرفنظر اولنه‌مامقده‌در .

ایران حکومتی شیعیلك اساسنه مستنداً تأسس ایتمش ایسه‌ده شمدیلك اواساسدن تباعد ایتمش وباخصوص شمدیکی استحصال حریت اوغرنده ایرانیلرك کوریلان غیرتلرینه نظراً بوکون شو اساس تمامیله منهدم ومنقرض اولمشدر . ایرانده‌کی قاچار خاندان سلطنتی جمله‌جه معلوم اولدیغی وجهله اهل بیت رسوله غیر منتسبدر .

بناءً علیه حکومت ایرانیه بر حکومت و امامت دینیه اولمق اوزره مذهب شیعی اربابنجه قبول اولنه‌میه‌جغی مذهباً محققدر .

بوندن استدلال اولنورکه شیعیلر زمانمزده کندی مذهبلرینه موافق بر امامت وخلافتك وجودینه البته قائل اوله‌مزلر . شوحاله ولله‌الحمد ایرانده دخی ممالك عثمانیه کبی برحکومت مشروطه تأسس ایتدیکنه کوره بعدما اختلافات مذهبیه‌نك امور و مقاصد سیاسیه‌یه وسیله اوله‌میه‌جغی محقق اولدیغنه و بوکون عالم اسلامك تفرقه‌سی معاذالله تعالی دین اسلام ایله متدین اولانلرك انقراضنی مؤدی برحال فجیع حصولی دیمك اولمسنه نظراً بالجمله مذاهب مختلفهٔ اسلامیه‌نك وبالخاصه یکدیکرینی پك فنا برصورتله محاکمه ایدن سنیلرله شیعیلرك بربرینه قارشو اظهار خصومتی پك نابجادر .

هپمز مسلمانز امت محمدیز دینمز اسلامدر کتابمز قرآندر اصل دینده متحدز . فروعاتده بعض مرتبه اختلافاتمز اولسه‌بیله اواختلافات فرعیه اساس دینمزی اخلال ایتمز . لزومسز برتعصبله اختلاف مذهبی وسیلهٔ تنافر ایتمك جمله‌مزك محوینی منتج اوله‌جغنه شبهه ایتمامیلیدر . علمامز ادبامز وبالخاصه حکومتین مشروطه‌مز متفقاً متحداً چالیشملی آراده‌کی ضدیتی تباینی رفع ایتملیدر . سنیلرله شیعیلرك زیدیلرك و سائر مذاهب اسلامیه اربابنك بربرینه

نظر نفرتله باقملرینی موجب هیچ بر حال موجود دکلدر . بوکون هیچ بر شیعی یوقدرکه حکومات اسلامیه‌دن برینی لغو ایدوبده اهل بیتدن بر حکومت تشکیلی دکرنده بولنسون هیچ بر زیدی یوقدرکه بویله برحاله قائل اولسون. بناءً علیه ایکی طرفدن برینك امل‌مذهبیسی ناقابل حصول اولدقدن صکره اوزلاشمق پك قولای دکیلدر .

ائمهٔ اهل بیتك اقوالی

— ۱ —

محدثیندن « ابو نعیم » جنابلری سبط جلیل مجتبی نجل نجیب مرتضی امام حسن رضی‌اللّه تعالی عنه حضرتلرینك مخدوم مکرملری امام حسن مثنی رضی‌اللّه تعالی عنه حضرتلرندن روایت آتیه‌یی استخراج ایتمشدر :
سبب خلقت عالم صلی‌اللّه علیه و سلم افندمز حضرتلرینك شاه ولایت امام علی افندمزك شان و قدر عالیلرینی تعظیم و تجلیل ایدن احادیث جلیلهٔ نبویه‌لرندن بری‌اولان و بعض مذاهب‌اربابنجه خلافت وامامته نص قاطع اولمق‌اوزره تلقی‌ایدیلان « من کنت مولاه فعلی مولاه » حدیث شریف متواتر ومفصلنك امام‌علی افندمز حضرتلریچون حقیقةً خلافت وامامته دائر نص قطعی اولوب اولمدیغی مشار الیه امام حسن مثنی حضرتلرندن سؤال اولنمش ومشار الیه ایله سائل ارasنده شو محاوره جاری اولمشدر .
سائل . بوحدیث شریف حضرت ابو ترابك خلافتنی متضمن نص قطعی دکیلدر ؟
حضرت حسن مثنی . خیر نص‌قطعی دکلدر. فخرکائنات علیه افضل‌الصلاة افندمز حضرتلرینك بو کلامدن مقصد جلیل نبوتپناهیلری امام علی افندمزه توجیه امامت و سلطنت اولسیدی جناب حقك اسم اعظمنه قسم ایدرمکه انی ایضاح و افصاح بیوره‌جقلردی . زیرا محققدرکه رسالتپناه افندمز حضرتلری

مسلمين و مؤمنين ايچـون افادات و بياناتنـده افصح ناسدر . مقصد قدسیٔ رسالتپناهيلرى ديديككز كبى اولسه « ايها النـاس بندن صكره امام على امـور اداره‌كزه مأموردر . بنم ولیٔ امرم اودر. كندوسنه اطاعت ايديكز، اوامرينى دينكليكز » ديه مسئله‌يى تصريح بيوره‌جقلرى شبهه‌سز ايدى . تكرار ايدرم كه واللهى « من كنت مولاه » حديث شريفندن مقصد علویٔ نبوت پناهى خلافت و امارت اولسه والله و رسـولى طرفندن خلق اوزرنده ايفـاى وظيفهٔ امارت وخلافته حضرت على انتخاب و اختيار اولنوب‌ده او وظيفهٔ مقدسه و مهمه امام على افندمز جانبندن ترك ايدلمش بولنسه ايدى امام مشاراليه حضرتلرى عباداللهك اك زياده كنهكارى اولمق اقتضا ايدردى . چونكه امرالهى وامر رسـولى ترك ايتمش اوله‌جقدى . امام على رضى‌الله تعالى عنه حضرتلرى ايسه حاشا ثم حاشا بويله عظيم بر كناهى ارتكابدن منزهدر .

سائل . رسول اكرم صلى‌الله‌عليه‌وسلم افندمز حضرتلرى . من كنت مولاه فعلى مولاه . بيورمديلرمى ؟

حضرت حسن مثنى . اوت بيـورديلر . فقط بوندن مقصـدلرى امارت وامامت اولسيدى واللهى انى ايضاح ونماز وزكاة امورينى تبيين ايتدكلرى مثللو بونى‌ده تصريح وافصاح بيوره‌جقلردى « ايها الناس بندن صكره امام على ولیٔ امركزدر . بنم امرمله امور اداره‌كزه مأموردر . امرينه عصيان ايتميكز » ديه ايضاحات و تصريحات كافيه‌يى دريغ ايتمزلردى .

— ٢ —

محدثيندن . دار قطنى . امام اعظم وهمام اقدم ابى حنيفه حضرتلرندن شو روايتى استخراج ايتمشدر :

امام مشاراليه حضرتلرى مدينهٔ منوره‌ده ائمهٔ خاندان نبوتدن ابى جعفر الباقر حضرتلريله بويله برمشافهه‌ده بولنمشلردر :

امام اعظم . حضرت صديق و عمرفاروق ايچون نه بيوررسكز ؟

حضرت ابی جعفر . جناب حقك رحمتنه مظهر اولسونلر دیرم .

امام اعظم . سزك مشارالیهما حضراتندن تبری ایتمکده اولدیغکزی بزده ، عراقده سویله‌یورلر .

حضرت ابی جعفر . معـاذالله تعالی صاحب کعبه اولان جناب ذوالجلاله قسم ایدرم‌که یلان سویلرلر. بکا افترا ایدرلر امام‌علی افندمز حضرت فاطمه‌دن متولد کریمهٔ محترمه‌ری « ام کلثوم » حضرتلرینی فاروق اعظمه تزویج و انکاح ایتدیلر . فاروق اعظم بوکا اهل اولمسه انکاح ایدرمی ایدی .

امام اعظم . سزك ایچون اوکبی تفوهات واسناداتده بولنـانلره فکرکزی اشعار واخبار ایتمش اولسه‌کز اولمزمی ؟

حضرت ابی جعفر . مکتوبلرمله بکا اطاعت ایتمزلر . ام کلثومك حضرت فاروقه تزویجی رافضه‌نك زعمنی ابطاله کافیدر . یوخسه زعم فاسدلرینه کوره معاذالله تعالی حضرت علی ام کلثومی برکافره تزویج ایتمش دیمك اولور(١).

— ٣ —

محدثیندن. دارقطنی . ائمهٔ خاندان نبوتدن . محض. لقبیله(٢) ملقب اولان عبدالله حضرتلرندن روایت آتیه‌یی استخراج ایتدی :

عبداله محض رضی‌اه تعـالی عنه حضرتلری زماننده بنی هاشـمك بیوکی و رئیسی ایدی . نفس زکیه ایله ملقب اولان اوغلنه خلفای عباسیه‌دن منصورك زمان خلافتنده مدینهٔ منوره‌ده بیعت اولنمشیدی .

بر سـائل حضرت عبداه محضدن خفین اوزرینه مسح ایدوب ایتمیه‌جکنی

(١) کوریله‌یور یا امور دنیویه وسیاسیه فکریله خاندان نبوت نامنه اشاعات ومخابرات وحتی معاملات ومحاربات واقع اولمشدر .

(٢) عبدالله حضرتلرینك محض تلقیب اولنمسنك سببی شباب اهل جنتك سیدی اولان امام حسن وامام حسین رضی‌الله تعالی عنهما حضراتنك الك ارل ولادتلرینی جمع ایتمسیدر . یعنی پدر ومادری حسن وحسین اولادندن بولنان ایلك سید عالی نسب بولنمسیدر .

صوردی . مشار الیه حضرتلری ده فاروق اعظم حضرتلرینك خفین اوزرینه مسح ایتدکلری جهتله کندوسی ده مسح ایده‌جکی جوابنی ویردی .

سائل : سز مسح ایده‌جکمیسکز ؟

حضرت عبداه : نه‌قدر سوز آکلامز بر آدمسـك . بن حضرت فاروق اعظمك عملنی بیان ایده‌یورم . سن حالا بنم رأیمی حرکتمی صورییورسك . امام عمر حضرتلری بندن و بنم کبی دنیا طولوسی آدمدن ایبدر .

سائل: بو افاده‌کز تقیه‌در .

حضرت عبداه : بز ایشـته قبر و منبر عالیٔ نبوی آراسـنده بولنه‌یورز . واللهی بنم سراً و جهراً قولم بوندن عبـارتدر . امام علی افندمزك مقهـور اولدیغنی و صاحب شریعت خاتمهٔ شرفنامهٔ نبوت علیه الصلاة و السلام افندمز حضرتلری طرفندن کندوسنه ویریلان امری انفاذ ایتمدیکنی کیم سویلر ایسه حضرت علی‌یه اسناد نقیصه ایچون یالکز بو افتراسی کافیدر .

— ٤ —

دار قطنی : ائمهٔ خاندان نبوتدن اولان و عبداه المحضك نجل نجیبی بولنان « نفس زکیه » دن شو راویتی استخراج ایتمشدر :

حضرت شیخین « یعنی ابابکر صدیق و فاروق اعظم » حقنده کندوسـنه وقوع بولان بر سـؤاله « مشـار الیهما حضراتی نزدمده امام علی افـندمزدن افضلدرلر . » جوابنی ویرمشدر .

— ٥ —

ائمهٔ خاندان نبوتدن و اجـلهٔ اولاد علیدن امام محمـد الباقر حضرتلری « اولاد فاطمه رضی‌اه تعالی عنهم » شیخین حقنده اك ایی سوز سویلمك اوزره اجماع ایتدکلرینی افاده و توضیح وخاندان نبوتدن هیـچ برینك مشـارالیهما حضراتنك فضلنی انکار ایتمدکلرینی تصریح بیورمشدر .

— ٦ —

دار قطنینك ائمهٔ خاندان نبوتك اعاظمندن بولنان امام جعفر صادقدن اوده پدری محمد الباقردن شو روایتی نقل ایدییور: بر آدم پدری زین العابدین(۱) رضی اللّٰه تعالی عنه حضرتلرینه کلەرك شو محاورەدە بولندی :

سائل : ابی بکردن بکا خبر ویر.

سید سجاد : حضرت صدیقدن می ؟

سائل ! صدیق تسمیه ایدەیورسکز اویله می ؟

سید سجاد : کمال حقارتله سائله توجه ایدەرك ، رسول اکرم صلی اللّٰه علیه و سلم افندمزله بتون مهاجرین و انصار کرام حضرت صدیقی صدیق تسمیه ایتمشلردر . کندوسنی صدیق تسمیه ایتمیانلرك سوزینی دنیا و آخرتده جناب حق تصدیق ایتمیەجکدر . بن ابا بکر و عمر حضراتنی سورم . سن شورادن دفع اول ، کیت .

— ۷ —

دار قطنینك عروەدن اوده عبداللّٰهدن استخراج ایتدیکی روایت :

عبداللّٰه : قلنجی تزیین و تحلیه جائز اولوب اولمدیغنی ائمهٔ خاندان نبوتدن جعفر صادقك پدرلری محمد الباقر حضرتلرندن صوردم . ابوبکر صدیق رضی اللّٰه تعالی عنه حضرتلری سیفلرینی تزیین و تحلیه بیوردقلری جهتله تحلیهٔ سیف جائزدر : جوابنی آلدم .

عبداللّٰه : ابوبکره صدیق دیەجکمیسکز سؤالنه دخی شو جوابی تلقی ایتدم:

(۱) حضرت زین العابدین وقعهٔ جکرسوز کربلادە خستەلکی جهتله محاربه ایدەمیوب او واسطه ایله امام حسین افندمزك محافظهٔ حیات ایدن یکانه نجل نجیبلریدر . زیادەسیله نماز قلدیغی جهتله « سید سجاد » لقبیله شهرت شعار اولمشلردر . شاعر اشهر عرب فرزدقك قصیدهٔ مشهورەسندە ممدوح اولان ذات عالی کندولریدر .

محمدالباقر : اوت ، صديق ، اوت صديق ، اوت صديق ديرم . حضرت ابی بكره صديق ديميانلرك دنيا و آخرتده سوزلری جناب حق نزدنده تصديق اولنمسون .

محمدالباقر حضرتلرندن دار قطنينك استخراج ايتديكی بوروايت محدثيندن ابن جوزی طرفندن دخی استخراج اولنمشدر . ابن جوزينك اسخراجنده فقرهٔ آتيه‌نك ده روايت متقدمه‌يه انضمامی لازم كلور .

عبداه طرفندن « صديق ديه‌جكميسكز » سؤالی اوزرينه حضرت محمد الباقر همان يرندن فرلايوب قبله‌يه توجه ايده‌رك اوت صديق كله‌لرنی بروجه بالا اوچ دفعه تكرار ايتمش و افادات سائره‌يی اتمام ايلمشدر : ابن جوزينك حضرت محمدالباقردن استخراجنه كوره امام مشار اليه حضرتلری « جدم ابو تراب حضرتلرندن هيچ بر شی ايچون هيچ برشفاعت مأمول ايتمم كه آنك كبی بر شفاعتی دخی حضرت صديقدن مأمول ايتميه‌يم . چونكه حضرت صديق نی ايكی دفعه توليد (١) ايتمشدر » .

اعاظم خاندان نبوتدن زيدبن‌علی (٢) رضی‌اه تعالی عنه حضرتلری‌ده بونی بيان ايتمشلردر .

« حضرت شيخيندن (٣) تبری ايتمك الله اعلمدركه امام علی افندمزدن تبری ايتمك ديمكدر . »

ينه حضرت زيد رضی‌الله‌تعالی عنه شيخين مكرمين حقنده اطالهٔ لسان ايدن شيعيلره ، رافضيلره شووجهله جواب ويرمشلردر :

« زمان خلافت حيدريده ظهور ايدن خوارج ابوبكر صديق وعمرفاروق رضی‌الله تعالی عنهما حضراتی مادوننده بولنانلره اطلاق لسان ايله انلردن تبری

(١) حضرت محمد الباقرك والده‌سی و بيوك آناسی اولادحضرت صديقدن اولدقلرينه اشارتدر .

(٢) زيديه مذهبی بو ذات عالی‌يه اسناد اولنور .

(٣) شيخين حضرت صديق ، وفاروقدر.

ایتدیلرسه‌ده مشار الیهما حضراتنه اطالهٔ لســانه اجتسار ایده‌مدیلر . سزظهور ایتدیکز . خوارجك جمله‌سنه تفوق ایدرك انلرك مساویٔ اقوالنك یتشه‌مدیکی شیخین حضراتنه‌ده ایصال لســان تعرضه باشــلادیکز مشار الیهما حضراتندن تبری ایتدیکز . واللهی حضرت شیخیندن تبری ایدنلر ارتق تبری ایتمدك کیمسه براقامشلر دیمکدر . »

— ٨ —

محدثیندن ابن عساکر سالم بن ابی جعــده‌نك امام علی افندمزك مخــدوم مکرملری « محمد بن الحنیفه » حضرتلریله محاورهٔ آتیه‌سنی استخراج ایتمشدر :

سالم بن ابی جعده . ابوبکرصدیق حضرتلری هرکسدن اول‌می اســلامی قبول ایتدی ؟

حضرت محمد . خیر

سالم . او حالده حضرت صدیق نه ایله بتــون مسلمانلره استعلا ومسابقت ایتدی . بردرجه‌ده‌که حضرت ابی بکردن بشقه کیمسه ذکر اولنه‌میور .

حضرت محمد . مسلمان اولدیغی کوندن رحمت حقه قاوشدیغی زمانه قدر مسلمانلقجه مسلمانلرك افضلی بولنمسیله اودرجهٔ عالیه‌یه نائل اولدی .

— ٩ —

دار قطنی . شــیعی اولان سالم بن ابی حفصه ایله ائمهٔ خاندان نبــوتدن حضرت محمدالباقر اراسنده جریان ایدن مشافههٔ آتیه‌یی استخراج ایتمشدر :

سالم شیعی اولمقله برابر موثوق بر ذاتدر .

سالم بن ابی حفصه . شیخین ایچون نه بیوررسکز ؟

حضرت محمدالبــاقر . شیخین حضرتلرینه محبت و مودتی اولمیان و انلری ســومیانلردن تبری ایت چونکه حضرت شــیخین عالم اســلامك ایکی امام هداسیدر .

ینه دار قطنی بوسالمدن روایت آتیه‌یی استخراج ایتمشدر .

سالم . ابی جعفر محمد الباقر حضرتلرینك و بر روایتـه کوره جعفر بن محمد الباقرك حضورنده‌ایدم . بنی ارشاد ایچون اولدیغنده شبهه ایتمدیکم شو افاده‌یی اتیان ایتـدی . « الٰهی بن ابی بکر صدیق و عمر فاروق حضراتنی سـورم . الٰهی قلبمده بو افاده‌مدن بشقه برشی وار ایسه فخر کائنات علیه افضل الصـلاة افندمزك شفاعتنه نائل اولمیه‌یم . »

— ١٠ —

دارقطنی اعاظم خاندان نبوتدن ابی جعفر محمد البـاقردن اوده پدری سید سجاد حضرت زین العابدین افندمزدن بو روایتی نقل واستخراج ایتمشدر :

سید سجاد حضور عالیلرنده حضرت صدیق وحضرت فاروق اعظم حقلرنده سوز سویلیان برجماعتله شو محاوره‌ده بولندیلر .

سید سجاد . « والذین اخرجوا من دیارهم واموالهم یبتغون فضلاً من الله و رضواناً وینصرون الله ورسوله اولئك هم الصادقون » آیت کریمه‌سی حقلرنده شرفنازل اولان مهاجرین اولیندن میسکز بکا خبر ویریکز ؟

جماعت . خیر بو آیت کریمه‌ده محرر مهاجرین اولین بزدکلز . زمان سعادت نبویه‌ده الك اول هجرت ایدنلردر .

سید سجاد . حقلرنده « الذین تبؤا الدار والایمان من قبلهم یحبون من هاجر الیهم ولایجـدون فی صدورهم حاجةً مما اوتوا ویؤثرون علی انفسهم ولوکان بهم خصاصة ومن یوق شح نفسه فاولئك هم المفلحون »[١]

نص جلیلی وارد اولان سزمیسکز ؟

جماعت . خیر بز دکلز .

---

[١] «بو ایکی آیت جلیله‌نك برنجیسی مهاجرین ایکنجیسی انصار کرام حضراتنك قدر وشان عالیلرینی ترفع ایچون شرفنازل اولمشدر . »

سیدسجاد . اویله ایسه حقلرنده بو ایکی آیت کریمه نازل اولان ایکی فرقهٔ عظیمهٔ اسلامیه‌دن « مهاجرین و انصاردن » سز متبریسکز . شو حالده حقلرنده « والذین جائوا من بعدهم یقولون ربنا اغفرلنا ولاخواننا الذین سبقونا بالایمان ولاتجعل فی قلوبنا غلاً للذین آمنوا ربنا انك غفور رحیم » ایت جلیله‌سنك نازل اولدیغی فرقهٔ اسلامیه‌دن اولمدیغکزه‌ده بن شهادت ایدرم . (٢)

— ١١ —

داور قطنی جندب الاسدیدن شورواتی استخراج ایتمشدر :

جندب . خاندان نبوتك اعاظمندن محمد بن عبدالله بن حسنك مجلسنده بولنه‌یوردم . کوفه وجزیره اهالیسندن برجماعت حضور عالیلرینه کلدیلر . صدیق اکبر وعمر فاورق حضراتنه دائر مطالعه‌سنی ، فکرینی صوردیلر . محمدبن عبدالله انلره جواب ویرمیه‌رك بکادیدی‌که « مملکتکزك شو اهالیسنه‌باق . حضرت شیخین ایچون مطالعه‌می فکرمی صوره‌یورلر . عندمده حضرت شیخین مکرمین جدم امام علی افندمزدن افضلدرلر .

احادیث نبویه‌یی حفظ ایدن و معرفت حدیثده معتمد الیه اولان حفاظ حدیثك اجله و اعاظم اهل بیتدن تصحیح وروایت ایتدکاری اقوال پك‌چوق ایسه‌ده نمونه اولمق اوزره بالاده بیان اولنان بردوزینه‌یه قریب موادی بیان‌ایله اکتفا قلنمشدر . ارتحال‌عالی‌ٔحضرت نبوی‌یی‌متعاقب‌سقیفهٔ بنی‌ساعده‌ده مهاجرین وانصار کرام اراسنده وقوع بولان مباحثات شدیده نتیجه‌سنده مقام اقدس خلافته اجلاس و بیعت اولنان حضرت صدیقك صحت خلافت و امامتنده اجماع امت حاصل اولدیغی و بوکا ذره‌قدر اشتباه قالمادیغی شمدی‌یه‌قدر ایراد اولنان ایضاحات‌ایله درجهٔ ثبوته واصل اولمشدر . هرنه‌قدر ابوتراب‌ایله زبیر بن عوام رضی‌الله تعالی عنهما حضراتنك واسامیسی معدود دها بعض اصحابك بیعت

(٢) مادامکه مهاجرین‌وانصاردن اولان‌اخوانکزك بو آیت کریمه حکمنجه لهنده‌بولنمیوب علیهنده بولنه‌یورسکز آرتق آیت کریمه‌نك مهاجرین وانصارك غیری اوله‌رق مدح و ثنا ایتدیکی مسلمانلردنده دکلسکز دیمکدر .

حضرت صديقده تأخرلرى واقع اولمش ايسه‌ده اخيراً انلرك دخى على ملاءالمناس «رواياتك اختلافنه و تأويلنه نظراً ايستر بدايةً وسقيفهٔ بنى ساعده وقعه‌سنى متعاقباً اولسون ايستر تجديداً وتالياً بولنسون» بيعت ايتدكلرى جهتله بوقضيه ايله حضرت صديقك خلافتى حقنده‌كى اجماع امته هيچ برنقيصه وخلل عارض اولمديغى ثابتدر . بناءً عليه حضرت صديقك خلافتى وصحت وحقيت امامتى اركان اربعهٔ دينك اوچنجيسى بولنان اجماع امته مستند واساس دينه بوصورتله داخل اولديغى محققدر . بوجمله‌ايله برابر مقدمه‌ده يازلديغى وجهله مشاراليه حضرتلرينك صحت‌وحقيت خلافتلرينه اشارةً دلالت ايدن آيات قرآنيه واحاديث جليلهٔ نبويه دخى مبحث آتيده ذكر وايراد قلنه‌جقدر .

مبحث

٤

خلافت حضرت صديقه دلالت ايدن آيات قرآنيه

— ١ —

« ياايها الذين آمنو من يرتد منكم عن دينه فسوف يأتى الله بقوم يحبهم ويحبونه اذلة على المؤمنين اعزة على الكافرين يجاهدون فى سبيل الله و لايخافون لومة لائم ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء والله واسع عليم » آيت كريمه سيدر .

محدثين كرامدن جناب بيهقى اجلهٔ تابعيندن واعاظم فقهاى ديندن اولان امام حسن بصرى حضرتلرينك بو آيت كريمه يى تفسير يولنده تصحيح وروايت ايتدكلرى مطالعه سى بودر :

امام حسن بصرى . واللهى بو آيت كريمه حضرت صديق حقنده نازل اولمشدر . چونكه عربلر ارتداد ايتدكلرنده كنديلريله محاربه ايدن حضرت صديق واصحابيدر . حضرت صديقك مجاهدات ومحاربات شديده لريله ارتداد ايدن عربلر تكرار ديانت جليلهٔ اسلاميه يه عودت ورجوع ايتديلر .

محدثيندن يونس بن بكر جنابلرى ده حضرت قتاده دن شو روايتى استخراج ايتمشدر :

حضرت قتاده. سبب ايجاد عالم نبئ محترم ومكرم صلى الله عليه وسلم افندمز حضرتلرينك وفاتلريتى متعاقب عربلر ارتداد ايتديلر . حضرت صديق مرتدلرله محاربه ومجاهده ايتمسيله ارتداددن رجوع ايلديلر.

اوزمان بو آيت كريمه نك حكم جليلنى حضرت صديق ايله اصحاب كرامنه تطبيق ايتمش ايدك . »

اهل ردت حقنده حضرت صديقك اصحاب كرام ايله مذاكره سى و نهايت سائر اصحاب كرامى الزام ايله ارباب ارتدادى بالمحاربه تأديب ايلمسى وقايع مشهورهٔ اسلاميه دندر . ارتداد ايدنلرك بر طاقمى اسلاميتى محافظه

ایله یالکز زکاة ویرمکدن امتناع و زکاة ویرمامك خصوصنده اصرار و عناد ایتدیلر . حضرت صدیق مانع زکاة اولان مرتدلرله محاربه‌یه مباشرت ایتدی. روح پر فتوح رسالتپناهی عازم کاشانسرای علیین اولدیغی متعاقب عربدن برچوق عشایر وقبائلك ارتداد و زکاة ویرمامك اوزره اصرار وعناد ایتملرینه وحضرت صدیق بونلرله محاربه‌یه تشبث بیوردقلرینه مبنی حضرت فاروق اعظم و سائر اصحاب کرام اوصره‌ده محاربه ایدلمسی مناسب اولمدیغندن و باخصوص یالکز مانع زکاة اولانلرله محاربه ذاتاً غیر جائز بولندیغندن بحثله ارتداد ایدنلرله محاربه اولنمامسی جهتنی حضرت خلیفه‌یه مصرانه عرض وافاده ایلدیلر .

زمان سعادت نبویه‌ده فخر کائنات افندمز حضرتلرینه ویریلان زکاتدن بر « عقالی » [١] بیله ویرمکدن امتناع ایدنلرله محاربه ایده‌جکنی حضرت خلیفه امر و فرمان ایتملریله بوماده‌یه دائر امام عمر افندمز حضرتلریله شو محاوره‌ده بولنمشلردر .

حضرت فاروق . علیه‌الصلاة والسلام افندمز حضرتلری « امرت ان اقاتل الناس حتی یقولوا لااله الاالله وان محمداً رسول‌الله فمن قالها عصم‌منی ماله و دمه الا بحقها و حسابه علی‌الله » بیورمش ایکن « لااله الاالله و ان محمداً رسول‌الله » دیمکده بولنان ویالکز اعطای زکاتدن امتناع ایدن خلق‌ایله نصل محاربه ایده‌بیلورسك ؟

حضرت صدیق . تمام بن دخی سنك بیان ایتدیکك شو حدیث شریفك احکام جلیله‌سنه استناداً محاربه‌یی ترجیح ایده‌یورم . حدیث شریفده « الا بحقها » جمله‌سی بوقدر زکاة دخی کلمتین شهادتینك حقوق متممه‌سندندر . شبهه یوقدرکه زکاة دخی صلات کبی صوم کبی حج کبی اسلامیتك حقوقندندر .

---

[١] عقال دوه‌نك ایاقلرینی باغلامق ایچون استعمال اولنان ایپدر . عربستانده عربلرك باشلرنده استعمال ایتدکلری کفیه وعقال دخی باش باغی اولدیغنه مبنی عقال تسمیه اولنور.

والله زکاتی نازدن اوروجدن تفریق ایدنلرله محاربه ایدرم . چونکه زکاة مالك حقیدر . فخر رسل افندمز حضرتلری‌ده « الابحقها » بیورمشلردر .

صدیق اکبرك بوجواب مصیبلریله حضرت فاروق اعظم ملزم اولمشلر وحضرت صدیقك جناب‌حق طرفندن ملهم اولدقلرینی سویلمشلردر .

حضرت صدیقك اعلم اصحاب کرام اولدیغنه اعاظم علما وفقهای اسلامیه بوقضیه‌ایله حکم ایتمشلردر . کافهٔ اصحاب کرام اسلامیتده باقی قالوب‌ده یالکز زکاة ویرمامك ایستیانلرله محاربه جائز اولمدیغنی ذکر اولنان حدیث شریفه استناداً بیان وافاده ایتمشلر و اورأی ومطالعه‌ده بولنمشلر ایکن عین حدیثك صوك جمله‌سی بولنان « الابحقها » مآلندن وجوب محاربه‌یی حضرت صدیق استدلال ایتمشدرکه بواستنباط و استدلاللری مباحثات دورا دورایله اصحاب کرامك جمله‌سنه بخش قناعت ایتمش و بو جهتله شوقضیه حضرت صدیقك اعلم اصحاب کرام اولدیغنه الکمهم بردلیل اتخاذ اولنمشدر .

محدثیندن جناب بیهقی و ابن عساکرك ابوهریره رضی‌الله تعالی عنه حضرتلرندن بومادهٔ ارتداده دائر استخراج ایتدکلری روایتدر :

حضرت ابوهریره . وحدانیت الهیه وذات واجب‌الوجوده قسم ایدرم که ابوبکر صدیق حضرتلری مقام مقدس خلافته جلوس ایتمامش اولسیدی جناب حقه عبادت اولنه‌مزدی .

حضرت ابی‌هریره شوافاده‌سنی اوچ دفعه تکرار ایتمسیله سامعینك نظر استغرابنی جلب ایتمش و افادات واقعه‌سنده تأنی و ملاحظه ایتمسی لزومی کندوسنه اخطار قلنمشدر .

سامعینك بواستغراب واخطارینه‌ده مشارالیه حضرتلری جواب ویره‌رك شوصورتله افاده‌سنه دوام بیورمشلردر .

«حضرت ابوهریره . سبب خلقت‌عالم صلی‌الله علیه وسلم افندمز حضرتلری وفاتلرندن مقدم اسامه بن زید رضی‌الله تعالی عنه حضرتلرینی یدی‌یوز نفردن مرکب برفرقهٔ عسکریه‌ایله شام جهتنده جهاده مأمور بیورمشلردی . اسامه

حضرتلری عسکریله برابر ذی‌خشب (١) موقعنی اردوگاه اتخاذ ایدرك هنوز اوموقعده ایکن ارتحال جلیل نبوی وقوع بولدی . متعاقباً مدینهٔ منوره اطرافنده‌کی عربلر ارتداد ایتدی بنابرین اصحاب کرام حضرت صدیقه کیدوب مدینه حوالیسنده‌کی عربلرك ارتدادندن دولایی شام جهتنده محاربه‌یه مأمور اولان حضرت اسامه‌نك ومعیتنده‌کی فرقهٔ عسکریه‌نك سوق اولنمامسی و تأخیر ایدلمسی لزومنی عرض و بیان ایتدیلر . حضرت صدیق اصحاب کرامك بو اخطارینی ردایله برابر عسکرك مأمور اولدقلری شام جهتنه سرعتله عزیمت ایتملرینی اسامه حضرتلرینه امرایتمسیله اصحاب کرام بو فرقهٔ عسکریه‌نك کیرو قالمسی لابد اولدیغنه دائر اولان افادات واخطارات سابقه‌لرنده پك‌زیاده اصرار ایلدیلر . بواخطارات مکرره وشو افادات متفقه و مصرانه‌یه جواباً حضرت صدیق « وحدانیت الهیه‌یه قسم اولنورکه مرکز خلافت اولان مدینهٔ منوره‌ده مهالك و مخاطرات ملحوظه ومتصوره صوك درجه‌یه واصل اولسه معاذالله تعالی ازواج طاهرات حضرت نبویه‌یه کلابك تسلطی دفع ایدیله‌میه‌جك قدر عجزوفتور ظهور ایتسه‌بیله فخرکائنات افندمز حضرتلرینك مأمور بیوردقلری بر عسکری کیرو آله‌مم و انك عقد ایتدیکی بیراغی چوزه‌مم » جواب قطعیسنی ویردی وعموم اصحاب کرامك رأینه ، سوزینه ، اصرارینه مخالف اولدیغی حالده حضرت اسامه‌یی فرقهٔ عسکریه‌سیله برابر شام جهتنه سوق ایلدی . حضرت اسامه مدینهٔ منوره‌دن شام‌جهتنه کتیبه‌ران جلادت اولدیغی زمان یولده تصادف ایتدیکی عشایر وقبائل عرب « مسلمانلرده بیلمدیکمز برقوت برشوکت اولمسه بو عسکری روم ایمپراطورلغی حکومتنه مربوط اولان شام جهتنه سوق وروم ایمپراطورلغیله محاربه‌یه اجتسار ایتمزلردی بونلرك روملرله محاربه‌لرینی کوره‌لم‌ده نتیجه‌سنه نظراً بزده مسلمانلرله خط حرکتمزی تعیین وتعقیب‌ایده‌لم » دیه‌رك اظهار ارتداد خصوصنده متردد قالدیلر »

« حضرت اسامه اوآتشپارهٔ‌جلادت ایسه ماموراولدیغی وظیفهٔ‌عسکریه‌سنی

---

(١) مدینهٔ منوره قربنده برمحلدر ،

حسن ایفـا ایله برابر محاربه‌ده مظهر موفقیت اولدی . سـالماً مظفراً مرکز خلافته عودت ایتدی . مشارالیه حضرتلرینك سالماً ومظفراً عودتلری ارتداد ایتمکده متردد اولان عشـایر و قبایلك ادارۀ ناجیۀ اسـلامیه‌ده دوام وثبـاتنی مستلزم اولدی » .

ابوهریره حضرتلرینك شـو ایضاحاتی کتب سـیر وتواریخك احکامنه مندرجاتنه ، تمامیله مطابق و بوحرکت عسکریه‌یی رأی صائب منفردلریله مصراً وبتون اصحاب کرامك رأی و مطالعه‌لرینه رغماً اجرا ایدن حضرت صـدیقك متانت ، شجاعت ! رأینده اصابت! کی بین‌الاصحاب مزیات‌خارقه‌سنی اثبات ایله حرکت واقعه‌سی تأیید و تشید مبانیٔ عالیۀ اسلامیه‌یه موافق دوشمشدر (۱)

ذکر اولنـان آیت جلیله‌نك احکامی ارتداد ایدنلره قارشو ابراز شـدت ایده‌جك مسلمانلرك مدح و ثنـاسنی متضمن اولدیغنه وحضرت صدیق دخی ارتدادی اورته‌دن قالدیرنجه‌یه قدر ارباب ارتداد ایله محاربانده بولنـدیغنه مبنی آیت کریمه‌نك تضمن ایلدیکی مدح وثنا حضرت صدیق ایله اصحاب کرامنه عائد وراجع وبناءً علیه حکم جلیلی ضمناً خلافت حضرت صـدیقك صحت وحقیتنه دلیل قاطعدر .

— ۲ —

« قل للمخلفین من الاعراب ستدعون الی قوم اولی بأس شـدید تقاتلونهم اویسلمون فأن تطیعوا یؤتکم‌الله اجراً حسـناً وان تتولوا کما تولیتم من قبل یعذبکم عذاباً الیماً » آیت جلیله‌سیدر .

بو آیت جلیله دخی حضرت صدیقك خلافتنی مؤید آیات قرآنیه‌دندر .

محدثیندن ابن ابی حاتمك حضرت جیوبردن استخراج ایتدیکی روایته‌کوره بوآیت کریمه‌ده بأسی شدید اولمق اوزره تعریف بیوریلان بنوحنیفه عشیرتیدر.

(۱) غایت مهم اولان بوقضیۀ حربیه معجزات جلیلۀ نبویه‌یه واوامر نبویه‌یه اتباعك مستلزم اولدیغی فوائد ومنافع دینیه وسیاسیه‌یه دلائل قاطعه‌دندر .

بنو حنیفه عشیرتی « مسیلمة الکذاب » قبیله‌سی اولوب نبوت کاذبه‌سنه قائل اولان وحضرت خالدابن ولید رضی‌الله تعالی عنه قومانداسیله حضرت صدیقك سوق ایتدیکی عساکر اسلامیه ایله الك شدتلی وقانلی محاربه ایدن ارباب ارتداد اولدقلری کتب سیر وتاریخ مندرجاتیله مثبتدر .

محدثیندن ابن ابی حاتم وابن قتیبه وسائرلری خلافت حضرت صدیقك صحتنه حقیتنه بو آیت کریمه‌نك حجت قاطعه اولدیغنی سویلمشلردر . چونکه بو آیت کریمه اعرابی محاربه‌یه دعوت ایده‌یور حال بوکه آیت کریمه‌نك شرف نزولندن صکره زمان سعادت نبویه‌ده هیچ بر محاربه ظهور ایتمامشدر . آیتك شرف نزولندن صکره ایلك محاربه حضرت صدیقك زمان خلافتده ارباب ارتداد ایله ظهور ایدن محاربات شدیده‌در . بناءً علیه آیت کریمه‌نك حکم جلیلی اعرابی ارباب ارتداد محارباتنه دعوتدن عبارتدر . بو دعوت ایسه بالخاصه ومنفرداً وحتی بعض جهاتنده بتون اصحاب کرامك فکرینه خلافاً حضرت صدیق طرفندن کندی رأی ذاتیسیله وقوعه کلمشدر. چونکه اصحاب کرام ارباب ارتدادك مانع زکات اولانلریله محاربه‌نك وجوبنی حضرت صدیقك ایضاحاتیله اجتهادیله اکلامشلردر . بناءً علیه آیت کریمه حضرت صدیقك وجوب خلافتنده فرضیت طاعتنه‌ده صراحةً حجت قاطعه‌در . زیرا بو محاربات ایچون وقوع بولان دعوته اجابت ایتمیانلرك دوچار عذاب الیم اوله‌جقلری « یعذبکم عذاباً الیما » جمله‌سیله محقق وحضرت صدیقه اجابت ایتمك دخی موجب اجر وثواب اولدیغی مصرح اولوب مشار الیه حضرتلری اولوالامر اولمسه و خلیفهٔ بالحق بولنمسه امرینه اطاعت مستلزم اجر ومغفرت وعدم اطاعت باعث عذاب ونقمت اولمیه‌جغی اظهردر .

محدثیندن ابن کثیر دیمشدرکه بو آیت کریمه‌ده محاربه‌لرینه اعرابك دعوت اولندیغی صاحب بأس وشدت اولان قومدن مقصد مسلمانلرله اخیراً مناسبات حربیه‌ده بولنان روملر، عجملر اولدیغنه ذاهب وقائل اولان مفسرلر وار ایسه‌ده بو ذهابه مستند اولان بو تفسیر فرض محال اوله‌رق قبول اولنسه بیله کرك سوریه

جهتنده روم ایمپراطورلغیله وکرك خطهٔ عراقیه جهتنده فرس حکومتیله محاربه ایچون الك اول ترتیبات وسوقیات عسکریه‌ده بولنان اعلان حرب ایدن خلیفه ینه حضرت صدیق اولدیغندن واکمال محاربات و فتوحات حضرت فاروق ایله حضرت عثمان زماننده اولمسنه مبنی انلرك خلافت وامامتلری‌ده حضرت صدیقك خلافت و امامتنه متفرع بولندیغندن آیت کریمه‌یی شو صورتله تفسیر دخی ینه حضرت صدیقك صحت خلافتنه نص قاطع اولور .

روم ایمپراطورلغی وفرس حکومتیله اولنان محاربات اسلامیه معلوم اولدیغی وجهله اوملتلری اسلامه دعوت ایچوندر قبول اسلامیت ایدوب ارتداد ایتملرینه مبنی تکرار اسلامیته ارجاعلری ایچوندکلدر. ارتداد ایتدکلری جهتله مسلمانلرك مناسبات حربیه‌ده بولندقلری اقوام ایسه عربلردر . ارتداددن وبناءً علیه دین اسلامه اعاده وارجاعلرندن طولایی روملرله وعجملرله برکونه محاربه اولمدیغندن آیت کریمه‌ده‌کی ارتداددن مقصد روملر وعجملر اولمیوب عربلره شمول قطعی ایله شمولی بدیهیدر .

طوائف شیعه‌دن بعضیلری بو آیت کریمه‌ده اعرابی محاربه‌یه دعوت ایدن داعی حضرت صدیق دکلدر . یا فخر کائنات علیه افضل الصلاة افندمز حضرتلریدر یاخود خلیفهٔ رابع اولان امام علی کرم‌الله وجهه حضرتلریدر دیه برادعا درمیان ایتمشلرسه‌ده بوزعم بودعوی دخی کلیاً باطلدر . چونکه یوقاروده ایضاح اولندیغی وجهله آیت کریمه‌نك شرف نزولندن صکره زمان سعادت نبویه‌ده هیچ بر محاربه ظهور ایتمامش وجهاد ایچون سوقیات عسکریه وقوع بولمامش اولدیغندن آیت کریمه‌دن مقصد حربك آمری خاتم النبیین افندمز حضرتلری اولمدقلری بداهةً مسلمدر .

کذلك حیدر کرار رضی‌الله تعالی عنه حضرتلری‌ده زمان سعادت اقتران خلافتپناهیلرنده اسلامیته خلقی دعوت ایچون هیچ بر محاربه‌یه تصادف ایتمامشلردر. زماننده ارتداد ایدنلرده اولمدیغندن مرتدلرله‌ده مناسبات حربیه‌ده بولنمامشلردر. خلیفهٔ مشارالیه حضرتلرینك ایتدکاری محاربات امامتی طلبدن وحقوق خلافتی

مدعيلرينه قارشى محــافظه مقصدندن عبــارت محاربات داخليه‌يه منحصردر . بنــاءً عليه آيت كريمه‌ده داعئ حرب اولان ذات شيعيلر زعمنه كوره حضرت كرار افندمز اولمسى وآيت كريمه حكمنك اورايه صرف وتوجيهى امكانسزلغى‌ده محققدر .

بو آيت كريمه‌نك حضرت صفدر كراردن صكره‌كى خلفــاى امويه حقنده اولديغى بيان ايتمك حكم جليلنى آنلره تشميل ايلمك‌ده غيرممكندر . چونكه خلفاى امويه اهل سنت وجماعت عندنده ظلمه‌دن وشيعيلر نظرنده « معــاذالله تعالى » كفره‌دن معدود اولدقلرى مصدق وآيتك حكم منيفى داعينك دعوتنه اجابت موجب اجروثواب وعدم اجابت باعث‌الیم عذاب ايدوكنه مبنى امويلره‌ده هيچ برصــورتله شمولى اوله‌ميه‌جغندن حضرت صديقه انحصــار حكم منيفى بومحاكمه ايله‌ده محققدر .

— ٣ —

« وعدالله الذين آمنوا منكم وعملوا الصالحات ليستخلفنهم فى الارض كما استخلف الذين قبلهم وليمكنن لهم دينهم الذى ارتضى لهم وليبدلنهم من بعــد خوفهم امناً يعبدوننى لايشركون بى شيئاً »

محدثينــدن ابن ابى حاتم تفســيرنده عبدالرحمن بن عبد الحميد المهريدن استخراج ايتديكى روايته كوره بو آيت كريمه حضرت صــديق ايله حضرت فاروق اعظمك خلافت وولايتلرينى ناطقدر .

حضرت فخر رازى دخى تفســير كبيرنده بوآيت جليله ائمهٔ اربعه‌نك يعنى خلفاى راشدينك امامتنه دلالت ايتديكنى توضيح ايده‌يور . چونكه حق تعالى حضرتلرى بوآيت كريمه‌ده فخر رســالت افندمز حضرتلرينك زمان سعادت نبويه‌لرنده حاضروموجود اولانلردن ايمانى بولنان واعمال صالحه اجرا ايدنلره استخلاف ارضى وعد ايتمشدر .

آيت كريمه‌ده موعود اولان استخلاف ارض رسالتپناه افندمزدن صكره‌كى

مسلمانلره راجعدر . ارضده استخلافك فخركائنات افندمز حضرتلرندن صكره اولمسی لزومی پك بديهيدر . حال بوكه عليه‌الصلاة و السلام افندمز حضرتلری خاتم‌النبيين عنوان علويسيله معنون اولدقلری جهتله كندولرينی استخلاف ايده‌جك پيغمبر اولمديغندن واوله‌ميه‌جغندن استخلافك نبوته حمل ايدلمسی امكانسزدر . بناءً عليه استخلافدن مقصد امامت و خلافت اولديغنده اشتباه ايديله‌مز . رسالتپناه افندمز حضرتلرندن صكره بو آيت كريمه‌نك وصف وتعريف ايتديكی خلافت ايسه حضرت صديق اكبر وفاروق اعظم وعثمان رضی‌الله تعالی عنهم حضراتنه مخصوص ومنحصردر . چونكه فتوحات عظيمه و حصول تمكن و ظهور دين و اكمال امنيت خلفای ثلاثهٔ مشارالیهم حضراتی زماننده وقوعه كلمش ومسلمانلرك تملك ارض ايتملری فتوحات و استيلالری بوخلفای عظام زمانلرنده حاصل اولمشدر .

امام‌علی افندمز حضرتلری زماننده خلافته قارشو وقوع بولان منازعه‌لردن و محاربات داخليه‌دن طولايی كفار ايله محاربات و خارجاً فتوحاته ميدان بوله‌مامشلردر . اراضیٔ اسلاميه‌يه برشی علاوه ايده‌مامشلردر . بوكا مبنی آيت كريمه‌نك حكم جليلی فخركائنات افندمزك خلفلری اولان وزمانلرنده فتوحات كليه ظهور ايتمسيله مسلمانلری ارضه تملك و استخلاف ايتديرن خلفای ثلاثهٔ مشارالیهم حضراتيدر. بوصورتله شو آيت‌جليله دخی‌خلفای راشدين حضراتنك وبونك اساسی بولنان حضرت صديقك صحت وحقيت خلافتلرينی مثبتدر .

— ٤ —

« للفقراء المهاجرين‌الذين اخرجوا من‌ديارهم واموالهم يبتغون فضلاً من‌الله ورضواناً وينصرون‌الله ورسوله اولئك هم‌الصادقون » آيت كريمه‌سيدر .

بو آيت كريمه اموال غنائمك مهاجرينه مخصوص اولان قسمنه عائددر.

ايادیٔ كفاردن بلا محاربه ايادیٔ مسلمينه داخل و واصل اولان اموال منقوله وغير منقوله‌يه (فیء) اطلاق اولنور .

فیٔ اموال غنائمك تعریف اولنان برقسمیدر .

اموال غنائم اساساً ایکی قسم اولوب برنجیسی بالمحاربه اخذ و استیلا اولنان اموال منقوله وغیر منقوله‌در . بوکا اموال غنائم دنیلور . ایکنجیسی بلا محاربه دشمن طرفندن مسلمانلره ترك اولنان ویا بدل صلح اولمق اوزره ویریلان اموال منقوله و غیر منقوله‌درکه اموال غنایمك بو ایکنجی قسمنه لسان عربده (فیٔ) دینلور .

« فیٔ » فأفیٔ صیغه‌سندن مشتقدر . رد ورجوع معناسنده‌در . اموال غنیمتك بیان وتعریف اولنان ایکنجی قسمنه اطلاق اولنمسی او اموالك دشمن جهتندن مسلمانلر جهتنه کچمسندن رد وارجاعندن ایلرو کلمشدر .

حاصلی آیت کریمه « فیٔ » قسمندن اولان اموال غنائمك مسلمانلره صورت تقسیمنی آمر و موضحدر . بو قسم اموال غنایم مملکتلرندن چیقاریلان واموالرندن محروم براغیلان وجناب حقدن فضیلت ورضوان امل وانتظارنده وذات واجب‌الوجودك و رسولنك نصرتی خدمتنده بولنان فقرای مهاجرین ایچوندر . اومهاجرلری حق‌تعالی حضرتلری بوآیت کریمه‌ده صادق اولمق‌اوزره تعریف و توصیف بیورمشدر . مهاجرین کرام حضراتی اجماعاً حضرت صدیقه « خلیفهٔ‌رسول‌الله » دیمکده ایدیلر. حضرت صدیقه « خلیفهٔ رسول‌الله » دیدکلری مجمع‌علیه اولمق اوزره ثابتدر . مهاجرینك صادق اولدقلری‌ده بو آیت کریمه‌نك حکم جلیلی ایله ثابتدر . شو حالده اشبو آیتك حکم منیفی حضرت صدیقك صدیقیتنه‌ده صحت خلافتنه‌ده دلیل وحجتدر .

— ٥ —

« اهدناالصراط‌المستقیم صراط‌الذین انعمت علیهم » آیت جلیله‌سیدر .

فخرالمفسرین فخرالدین رازی حضرتلری خلافت حضرت صدیقك صحتنی بو آیت کریمه‌دن دخی استنباط ایتمشلردر .

صراط مستقیمه هدایت طلبنده و آرزوسنده بولنانلر اللهك نعمتنه مظهر اولانلرك طریقنه هدایتی استرحام ایده‌یورلر دیمکدر .

اللهك نعمتنه مظهر اولانلر ایسه « اولئك الذین انعم الله علیهم من النبیین و الصدیقین و الشهداء و الصالحین » آیت کریمه‌سنده ذکر و بیان اولنمش اولانلردر .

مظهر نعمت سبحانیه اولدقلری بو آیت کریمه‌ده تصریح بیوریلان انبیای عظام صدیقین کرام شهدا و صالحین کبی صنوف کرام اربعه‌نك ایکنجیسی « صدیقین » درکه ابابکر صدیق رضی الله تعالی عنه حضرتلری‌ده رئیس صدیقین اکبر صدیقین اولدقلرنده شبهه یوقدر . شو حالده صراط مستقیمه طلب هدایت ایدن رهروان طریق استقامت حضرت صدیقك و سائر صدیقین کرامك سالك اولدقلری طریق هدایتی طلب و استرحامه مسارعت ایدرلر . اکر حضرت صدیقك خلافت و امامتی حق وصواب اولمیوب‌ده معاذالله تعالی خلافتی غاصب وبناءً علیه ظالم اولسیدی انك طریقنه اقتدا جائز اولمامق لازم کلوردی .

مبحث

٥

حضرت صديقك خلافتنى مثبت اولان احاديث جليلهٔ نبويه كثير ايسه‌ده برقسمى بوراده بيان وتوضيح اولنور .

— ١ —

فخر المحدثين شيخ بخارى وشيخ مسلم حضراتى جبير بن مطعم رضى‌الله تعالى عنه حضرتلرندن روايت آتيه‌يى استخراج بيورمشلردر .

جبيرين مطعم . برمصلحت ضمننده حضور فائض‌النور حضرت‌نبويده‌شرف مثوله نائل اولان برقادين افادهٔ حال ايتدكدن‌صكره نبىٔ محترم ومكرم افندمز حضرتلرى تكرار نزد معالى‌وفد حضرت رسالتپناهى‌يه كلمسى لزومى اوقادينه امروفرمان بيورلدى . قادين « تكرار كلوبده سزى بوله‌مزسه‌م » ديه وفات جليل حضرت نبوى‌يه اشارت ايتدى . كندولرينى بوله‌مزسه حضرت صديقه مراجعت ايتمسى لزومنى اراده بيورديلر .

محدثيندن ابن‌عساكر ابن عباس رضى‌الله تعالى عنهما حضرتلرندن بو روايتى شو صورتله استخراج ايتمشدر.

برمصلحت ضمننده حضور معالى موفور رسالتپناهى‌يه كلن برقادينه بشقه وقت عودت ورجوع ايتمسى لزومى امروفرمان بيورلمسنه مبنى قادين « عودت ايدوبده سزى بوله‌مزسه‌م » ديه وفات عالىٔ حضرت نبوى‌يه اشارت ايتدى . « كلوبده نى بوله‌مزسه‌ك بندن صكره خليفه اولان حضرت صديق نزدينه كل » امرينى ويرديلر .

— ۲ —

محدثيندن ابوالقاسم البغوى عبدالله بن عمر رضى‌الله تعالى‌عنه حضرتلرندن شو حديثى روايت ايتمشدر.

عبدالله بن عمر . عليه‌الصلاة والسلام افندمز حضرتلرندن ايشتدم كه بندن صكره اون ايكى خليفه اولور. ابوبكر آزمدت دوام ايدر .

بوحديث شريف طرق عديده‌دن روايت اولنمش و علمانك تاويلات كثيره‌سنه مهم بر مبنا تشكيل ايتمشدر خلافتك مدتنه و احوال سائره‌سنه تعلق ايدن شو تأويلات و ايضاحات و دوچار اولديغى اختلافات رساله‌مزك صددى خارجنده اولديغندن يالكز حضرت صديقك خلافتنى مؤيد اولان فقره سيله اكتفا قلنمشدر .

— ۳ —

محدثيندن احمد وترمذى و ابن ماجه‌نك استخراج وينه محدثيندن جناب حاكمك حذيفه رضى‌الله تعالى عنه حضرتلرندن تصحيح ايتدكلرى حديث شريفده « بندن صكره ابوبكروعمره اقتدا ايديكز » امروفرمانى‌صادراولمشدر.

محدثيندن طبرى جنابلرينك « ابى‌الدرداء » رضى‌الله تعالى عنه حضرتلرى حديثندن و حاكمك ابن مسعود رضى‌الله تعالى عنه حضرتلرى حديثندن واحمد ترمذى ابله ماجه وابن حبان دخى حذيفه رضى‌الله تعالى عنه حديثندن روايت وتصحيح ايتدكلرى بوحديث شريفك مآل منيفى وجه آتى اوزره روايت بيورلمشدر :

« بن سزكله برابر نه قدر قاله‌جغمى بيلميورم بندن صكره ابى بكر و عمره اقتدا وعمارك هدايتنه تمسك ايديكز ابن مسعودك سويلدكارينه اينانكز»

امام ترمذى ابن مسعود رضى‌الله تعالى عنه حضرتلرندن و « رويانى »

دخی حذیفه رضی‌الله تعالی عنه حضرتلرندن و ابن عدی انس حضرتلرندن
بو حدیث شریف وجه آتی اوزره روایت اولنمشدر .
« بندن صکره ابی بکر و عمره اقتدا و عمارك هداسیله اهتدا ایدیکز ابن مسعودك عهدینی طوتکز » .

— ٤ —

رئیس المحدثین حضرت شیخ بخاری و جناب مسلم ابی سعیدالخدری رضی‌الله تعالی عنه حضرتلرندن روایت آتیه‌یی نقل ایتمشلردر:
ابی سعیدالخدری . رسول اکرم صلی‌الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك ایراد ایتدکلری برخطبه‌ده « جناب حق جل شانه حضرتلری بر عبدی دنیاایله جوارجلیل سبحانیلرندن برینی اختیارایتمك اوزره تخییر بیوردی. او عبد دخی جوار عالیء الوهیتی دنیایه ترجیح ایلدی . » فخرکائنات افندمز حضرتلرینك خطبه‌ده اوقودقلری شو حدیث شریف اوزرینه ابوبکر صدیق رضی‌الله تعالی عنه حضرتلری آغلامغه باشلادیلر . « بابالرمزی آنالرمزی سکا فدا ایدرز » دیدیلر . بو اخبار جلیل نبوی‌یه قارشو حضرت صدیقك کرك آغلامسنه وکرك افادهٔ واقعه‌سنه تعجب ایتدك . حال بوکه دنیا و عقبادن برینی ترجیحده تخییر بیوریلان عبدك فخرکائنات افندمز حضرتلری اولدیغی تحقیق قلندی. بناءً علیه امر جلیل نبوی‌یی تفهمده اعلممز حضرت صدیق اولدیغی تبین ایتدی . سبب خلقت عالم صلی‌الله علیه وسلم افندمز حضرتلری بنه بیوردیلرکه « بنی محبتیله مالیله اك زیاده منتدار ایدن ابابکردر . اللهدن باشقه خلیل اتخاذ ایتسیدم ابا بکری خلیل اتخاذ ایدردم . لکن اخوة ومودت اسلامیه‌مز موجوددر . ابابکرك قپوسندن بشقه بتون قپولر سد اولنملیدر . دیکر برنطقنه کوره « مسجدده ابی بکرك قپوسندن بشقه برقپو براقلماملیدر.» عبداه بن احمددن وقوع بولان بشقه برروایته کوره « ابوبکر صاحبمدر غارده مونسمدر مسجدده ابوبکرك قپوسندن بشقه بتون قپولری باغلایکز» حضرت

بخاريدن وقوع بولان ديكر روايته كوره « خلق ايچنده نفسيله ماليله ابن ابى
قحافه‌دن زياده بنى منتدار ايدن يوقدر . اكر خليل اتخاذ ايتسه‌يدم ابى بكرى
خليل اتخاذ ايدردم . لكن خلة اسلام افضلدر . بومسجدده ابوبكرك قپوسندن
بشقه بتون قپولرى بندن باغلايكز » ابن عدى جنابلرينك روايتنه كوره
« مسجده شارع وواصل اولان بوقپولردن ابابكرك قپوسندن بشقه‌سنى باغلايكز »

حاصلى بو حديث شريفك طرقى كثيردر . طرق و اردەسى جمله‌سندن
حذيفه وانس و عائشه رضى‌الله تعالى عنهمك وابن عباس ومعاويه بن ابى‌سفيان
رضى‌الله تعالى عنهم حضراتنك روايتلريدر . بو احاديث شريفه‌ده حضرت
صديقك خلافتنه اشارت جليلهٔ نبويه واقع اولديغنه علما قائل اولمشلردر .
چونكه مسجد نبوى‌يه بعض قپولر آچلمشيدى آنلرك سدى مقتضاى امر
جليل رسالتپناهى ايدى . خليفه‌نك مسجد قربنده بولنمسى لازم اولديغنه‌مبنى
يالكز حضرت صديقك قپوسى‌استثناءً آچيق براغيلوب ديكر قپولرك باغلانمسى
حقنده‌كى امرلرى انك خلافتنه دلالت ايدر .

— ٥ —

حاكمك اخراج وحضرت انسدن تصحيح ايتديكى روايتدر :

حضرت انس . كندولرندن صكره صدقه [١] لرينى كيمه تسويه واعطا
ايتملرى لزومنك مفخر موجودات افندمز حضرتلرندن صورمق ايچون
« بنو مصطلق » بنى مأمور واعزام ايتديلر . حضور فيوضات موفور حضرت
نبويه‌ده شرف مثوله مظهر اولدم . بنى مصطلقك ذات اكمل‌الصفات حضرت
رسالتپناهيلرندن صكره صدقه‌لرينى كيمه ويرملرى لازم كله‌جكنى عرض واستيذان
ايتدم . « صدقه‌لرينى ابوبكره ويرملرى لزومنى » امروفرمان بيورديلر .

بوحديث شريف حضرت صديقك خلافتنه دائر عادتا نص قاطعدر

[١] اموال زكاتدر .

چونکه اموال امیریه‌دن اولان زکاة وصدقاتك استیفاسنه وقبضنه متولی انجق خلیفه وامام اوله‌بیلور .

— ٦ —

صحیح مسلم کتاب شریفنك مؤلفی . امام مسلم حضرتلری . ام‌المؤمنین حضرت عائشه رضی‌الله تعالی عنهادن استخراج ایتدیکی روایتدر :

ام‌المؤمنین . علیه‌الصلاة والسلام افندمز حضرتلری خسته‌لقلرنده بکا بوامری ویردیلر . « پدریکی برادریکی بکا چاغرکه بر مکتوب یازه‌یم . بن قورقارم که ارزوایدن بر آرزوکش اولویت افاده‌سنده [٢] بولنور . حال بوکه جناب‌حق ومسلمانلر ابابکردن بشقه‌سنی ایسته‌مزلر . »

امام‌المحدثین حضرت احمدایله بشقه لری دخی طرق سائره‌دن بوحدیث شریفی حضرت عایشه رضی‌الله تعالی عنهادن استخراج ایتمشلردر .

بوطریقلرك بعضیسنده مشار الیها حضرتلری شوصورتله روایت ایتدکلری کورنمشدر .

ام‌المؤمنن . مرض موتنده فخرکائنات افندمز حضرتلری « بکا عبدالرحمن بن‌ابی بکری چاغرکز ابی‌بکر ایچون برکتاب یازه‌یم . اکا هیچ برفرد اختلاف ایتمسون « امرینی ویردیلر . متعاقباً « براق معاذالله‌تعالی مسلمانلر ابی‌بکر حقنده اختلاف ایتمزلر » بیوردی .

عبدالله بن احمددن وقوع‌بولان دیکر برروایته‌کوره « یاابابکر جناب‌حق‌ده مؤمنلرده سنك علیهکده اختلافی ایسته‌مزلر » دیه فرمان بیورمشلردر .

— ٧ —

رئیس‌المحدثین شیخ بخاری وشیخ مسلم حضراتنك « ابی‌موسی‌الاشعری » رضی‌الله تعالی عنه حضرتلرندن استخراج ایشدکلری راویتدر .

[٢] امرخلافته حضرت صدیقدن اولی بولنه‌جغنی ادعا ایدنلرده بولنور دیمکدر .

ابوموسى الاشعرى . رسول اكرم صلى الله عليه وسلم افندمز حضرتلرى خستهلنديلر . مرضلرى مشتداولدى . « ابابكره امرايديكز خلقه نماز قلديرسون » امرينىويرديلر . حضرت عائشه رضى الله تعالى عنها بوامر جليل نبوى يه قارشو « يارسول الله ابابكر رقيق بر آدمدر . مقام قدسيت التسام رسالتپناهيلرنده طورمغه وخلقه نماز قلديرمغه استطاعتى يوقدر » ديمسيله عليه الصلاة والسلام افندمز حضرتلرى « ابابكره امرايت خلقه نماز قلديرسون » امرينى تكرار بيورديلر . بوايكنجى امرعالىٔ نبوتپناهى يه مقابل حضرت عايشه ينه اولكى افاده ومدافعهيى بيان وايراد ايتمسيله « ابابكره امرايت خلقهنماز قلديرسون.سز حضرت يوسفك صاحبهلرىسكز » ديه امرسابقلرينى مع التوبيخ تكرار ايتديلر . بوامرقطعى يه مبنى ابابكر حضرتلرينه كلوب تبليغ فرمان رسالتپناهى ايلديلر . حضرت صديق دخى امروفرمان نبوى موجبنجه نبىٔ اعظم افندمز حضرتلرى حياتده ايكن بالوكاله خلقه نماز قلديردى .

حضرت عايشه . بنى بوبابده كثرت مراجعته مجبور ايدن شى فخر كائنات عليه اكمل التحيات افندمز حضرتلرندن صكره مقام عالىٔ نبوتپناهيلرنده قائم اولهجق ذاتك ابدياً توجه عامهيه مظهر اولهميهجغى مطالعهسى ايدى . مقام قدسيت التسام نبوتپناهيلرنده هركيم قائم اولورسه آكا قارشو خلقك اظهار تشأم ايدهجكلرينى ظن ايدردم . بو ملاحظهيه مبنى امامتك ابابكردن تحويل وانصرافنى آرزو ايتمش ومراجعتمى تكرار ايلمشيدم .

« زمعة » رضى الله تعالى عنها حضرتلرينك روايتنه كوره مفخر موجودات صلى الله عليه وسلم افندمز حضرتلرى حضرت صديق طرفندن اداى نمازاولنمسنى امر ايتدكلرنده حضرت ابابكر غائب وغيرموجود ايدى . بناءً عليه حضرت عمر تقدم وامامتهمباشرت ايتدى . حضرت فاروقك سسنى استماع بيورمش اولان عليه الصلاة والسلام افندمز حضرتلرى « لا. لا. لا. جناب حق ده ، مسلمانلرده ابى بكردن بشقهسنى ايستهمزلر . ابوبكر خلقه نماز قلديرسون » بيورديلر .

ينه « زمعة » رضى الله تعالى عنها حضرتلرندن وقوع بولان ديكر برروايته

کوره « چیقکز خلقه نمازقلدیرمسنی ابابکره سویلیکز » دیه تلقی ایتدیکی امرجلیل رسالتپناهی اوزرینه حضورفیوضات موفورجناب نبویدن چیقارق حضرت صدیق اوراده بولنمدیغی و حضرت فاروقی جماعتله برابر قپوده کوردیکی جهتله نماز قلدیرمسنی حضرت عمره تبلیغ ایلدی. وقتا که حضرت عمر نمازه مباشرت ایتدی. سسی یوکسك اولدیغندن تکبیرینی فخر کائنات افندمز حضرتلری ایشتدیلر. بوکا مبنی « جناب حق‌ده، مسلمانلرده ابابکردن بشقه‌سنی ایسته‌مزلر. جناب حق‌ده مسلمانلرده ابابکردن بشقه‌سنی ایسته‌مزلر. » بیوردیلر.

دیکر برروایته‌کوره حضرت عایشه‌نك مراجعتنی رسالتپناه افندمزحضرتلری قبول بیورمیوب‌ده حضرت صدیقك نمازقلدیرمسنی تکراراامرایتدیکی زمان عایشه حضرتلری بالذات مراجعتی تکراردن تحاشی ایده‌رك زوجات طاهرات نبویه‌دن وامهات مؤمنیندن حضرت فاروق اعظمك کریمۀ محترمه‌لری بولنان حضرت «حفصه» رضی الله تعالی عنهایه حضرت عمرك خلقه نمازقلدرمسیچون عرض وافاده ایتمسی لزومنی اخطار ایتدیلر. حضرت عایشه‌نك بواخطارینه مبنی حضرت حفصه نماز قلدرمق ایچون فاروق اعظمه امر ویرملرینی رسالتپناه افندمزحضرتلرینه عرض وافاده ایتدی. فخر کائنات افندمز حضرتلری حضرت حفصه‌نك افاده‌سنی قبول ایتمامکله برابر غضبناك اولدقلری جهتله « انتن ویاانکن ویالانتن صواحب یوسف مروا ابابکر » بیوردیلر.

سبب خلقت عالم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلرینك مرض موتنده حضرت صدیقك خلقه نماز قلدیرمسی حقنده اولان امرجلیل نبوتپناهیلرینی موضح اولان اشبو حدیث شریف معلوم اولسونکه متواتردر. بوحدیث شریف حضرت عایشه رضی الله تعالی عنهادن وابن مسعود وابن عمر وعبدالله زمعة وابی سعید وعلی ابن ابی طالب وحضرت حفصه رضی الله تعالی عنهم حضراتندن وارد اولمشدر.

ابن عمر رضی الله تعالی عنهما حضرتلری روایتنه کوره نماز قلدیرمق ایچون حضرت عمرك تکبیرینی علیه الصلاة والسلام افندمز حضرتلری استماع

بیوردقلرنده رأس مبارکلرینی حجره‌دن چیقاردیلر وغضبناك اولدقلری حالده « ابن ابی قحافه نره‌ده‌در » دیه امر وفرمان بیوردیلر .

ابابکر صدیق رضی‌الله تعالی عنه حضرتلری علی‌الاطلاق اصحاب کرامك افضلی اولدیغنه و جمله‌سندن زیاده خلافته احق و امامته اولی والیق بولندیغنه بو حدیث شریفك اك واضح بر صورتله دلالت ایتدیکنی فحول علمای اسلام بیان ایتمشلردر .

امام ابوالحسن اشعری . مهاجرین و انصار کرام حاضر اولدقلری حالده فخر کائنات علیه افضل الصلاة افندمز حضرتلرینك نماز ایچون حضرت صدیقه امر ویردکلری بدیهیات و ضروریات درجه‌سنده تعین ایتمشدر . جماعته امامت ایده‌جك ذات ایسه او جماعتده کتاب اللهی اك ای قرائت ایتمسی لزومی‌ده حدیث شریفده وارد اولمشدر . حضرت صدیقك امامته امر ویرملری منشار الیهك قرائت قرآنده وعلم قرآنده اقرأ و اعلم اولدیغنه دلالدر .

فخر کائنات افندمز حضرتلرینك حضرت صدیقی امامته ترجیح وانتخاب بیورملرندن اصحاب کرام خلافته احق اولدیغنی استدلال بیورمشلردر . بوقضیهٔ جلیله‌دن بالاستدلال خلافته احق والیق اولدیغنه قائل اولان اجلهٔ اصحاب کرامدن بری فاروق اعظمدرکه سقیفهٔ بنی ساعده‌ده وقوع بولان بیعت اثناسنده‌کی افادات وایضاحاتی بوقاروده محل مخصوصنده مفصلاً ذکر و بیان اولنمشدر .

دیکری اسدالله الغالب علی بن ابی طالب حضرتلریدرکه ابن عساکرك استخراج ایتدیکی روایته کوره بروجه زیر اداء کلام ایتمشلردر :

حضرت ابوتراب . بن حاضر اولدیغم وخسته بولنمدیغم حالده علیه‌الصلاة والسلام افندمز حضرتلری نماز قلدیرمق ایچون حضرت صدیقه امر ویردیلر . مفخر موجودات افندمز حضرتلرینك دینمز ایچون انتخاب و ترجیح بیوردقلری ذاتی بز دخی امور دنیویه‌مز ایچون انتخاب و ترجیح ایتدك .

زمان سعادت اقتران حضرت نبویده دخی صدیق اکبرك امامته اهلیتی معروف اولدیغی علمای اسلام طرفندن عموماً اعتراف اولنمشدر .

محدثیندن احمد وابو داود و سائرلرینك سهل بن سعد رضی‌الله تعالی عنه حضرتلرندن استخراج ایتدکلری روایته کوره « عمرو بن عوف » اولادی اراسنده وقوعه کلن برقتالدن طولایی اصلاحلری ضمننده علیه‌الصلاة والسلام افندمز حضرتلری یانلرینه عزیمت بیوردی . و بلال حبشی رضی‌الله تعالی عنه حضرتلرینه شو امری ویردی .

« یابلال نماز وقتی حلول ایدوبده عودت ایتمامش اولورسەم خلقه نماز قیلدیرمەسی لزومنی ابابکره امر ایت » ایکندی نمازینك وقتی حلول ایتدی . فخر کائنات افندمز حضرتلری هنوز عودت بیورمامش اولدقلرندن حضرت بلالك تبلیغ ایتدیکی امر جلیل نبوی‌یه توفیقاً حضرت صدیق ایفای وظیفهٔ امامت ایلدی .

نماز ایچون امامت ماده‌سندن خلافته احقیت واهلیتك استدلالی بحثنه کلنجه اهل وعالم اولان امامك نصب وتعیینندن مقصد حقیقی و ذاتی شعائر دینیه‌نك اقامه واجراسیدر، واجبات شرعیه‌نك ایفاسیدر، محرماتك ترکیدر ودها بونلره مماثل پك چوق اموردینیه‌نك رؤیتیدر . امامت عظمی ایسه امامت‌دینیه اولدیغندن رسالتپناه افندمز حضرتلرینك امامت عظمی ایچون حضرت صدیقی انتخاب و ترجیح بیورملری امور دنیویه‌ده اهلیتنی مثبت اولدیغنه اجماع امت حصولنه واسطه وسبب اولمشدر .

— ۸ —

محدثیندن ابو سفیانك ابن جباندن انك دخی « سفینة » دن استخراج ایتدکلری روایتدر .

سفینة . مسجد قدسیت مورد حضرت نبوینك وضع اساس مصون الاندراسی اثناده علیه‌الصلاة والسلام افندمز حضرتلری هرکسدن اول ید

مؤید رسالتپناهلریله اساسه بر طاش وضع ایتدیلر . بوطاشك یاننه بر طاش وضع ایتمسنیده حضرت صدیقه امر ایلدیلر . حضرت صدیقك وضع ایتدیکی طاشك یاننه بر طاش براقمسنی حضرت فاروقه و آنك طاشی یاننه بر طاش وضعنیده حضرت عثمانه امروفرمان وذوات ثلاثهٔ مشار الیهمك کندوسندن صکره خلفا اولدقلرنی تصریح واتیان بیوردیلر .

ابوذرعه حضرتلری بوحدیثك اسنادنده بأس اولمدیغنی سویلمشلردر .

محدثیندن حاکم جنابلری دخی بوحدیثی مستدرك نام کتابنده استخراج ایتمشدر .

ینه محدثیندن جناب بیهقی دلایل نام اثرنده بوحدیثی تصحیح ایتمش ومحدثین مشارالیهمدن بشقه محدثین سائره طرفلرندن دخی حدیث شریف مبحوث بیان وایضاح قلنمشد .

بعض علما بوحدیثشریفده صرهسیله وضعی امروفرمان بیوریلان طاشلرك اساس بنایه ترتیب محرر موجبنجه وضعی حقنده کی امر جلیل قدسیت دلیل رسالتپناهی بعدالوفات خلفای راشدینك مرقد مبارکلرنده ظهور ایدن ترتیبه محمول اولهبیلهجکنی سویلمشلر واولصورتله تأویل ایلمشلرسهده مطاف قدسیان اولان مرقدغفران مورد فخر کائنات افندمزك جوار مسعدت مدارنده یالکز شیخین معظمین حضراتنك قبرشریفلری بولنوب حضرت عثمانك مدفن مبارکلرینك اوصرهیه تصادف ایدهمامسی وبشقه برمحلده بولنمسی بوتأویلی رد وابطال وترتیب مبحوثك خلافت وامامت صرهسنه اشارت ودلالتنی درجهٔ وضوحه ایصال ایدهیور . بونکلهبرابر حدیث شریفك آخرنده کی عباره ترتیب واقعك خلافت ترتیبی اولدیغنی تصریح بیورمشدر .

۹

محدثین کرامدن دارقطنی وخطیب وابن عساکر حضراتنك امام علی رضیالله تعالی عنه حضرتلرندن استخراج ایتدکاری حدیثدر .

حضرت ابوترابك روايت ايتديكى حديث « سنى تقديم ايچون اوچ دفعه جناب حق حضرتلرينه نياز ايتدم . واجب تعالى حضرتلرى ابابكرى تقديم ايتدى » مآلنده‌در .

١٠

محدثين كرامدن حضرت بزار ابى برسنده امين الامه لقب عالئ قدسيسنه مظهريت سعادتنه نائل اولان ابوعبيدة بن الجراح رضى الله تعالى عنه حضرتلرندن شو حديث شريفى روايت ايتمشدر :

ابوعبيده حضرتلرى . عليه الصلاة والسلام افندمز حضرتلرى بيورديلركه « دينكزك بدايتى نبوت و رحمتله باشلادى . اندن صكره خلافت و رحمت اوله‌جقدر . »

بوحديث شريفدن حضرت صديقك صحت خلافتى استدلال اولنمشدر . چونكه نبوتدن صكره كى خلافتك رحمته مقرون اولديغى فرمان بيوريله‌يور . معاذالله تعالى نبوتدن يعنى ارتحال عالئ نبويدن صكره تأسس ايدن خلافتكه حضرت صديق ايله انك خلافتنه تفرع ايدن حضرت فاروق و حضرت عثمان خلافتلريدر غير محق وغير مشروع اولسه اوخلافتلره رحمتك اقتران ايتمسى غير ممكن اولديغندن خلفاى راشدين مشار اليهمك خلافتلرى رحمته مقرون اولان خلافت اولمسيله صحت وحقيتلرى بوحديث ايله صورت قطعيه‌ده ثابتدر .

يوقاروكى اوچنجى دردنجى بشنجى ميحثلرده ويريلان ايضاحات خلافت و امامت اسلاميه‌نك صورت تأسسى و خليفهٔ اول اولان حضرت صديق رضى الله تعالى عنه حضرتلرينك صحت خلافتى هم اجماع امتله هم ده آيات جليلهٔ قرآنيه واحاديث شريفهٔ نبويه دلالتيله ثابت اولمش و بناءً عليه تأسس خلافت وامامت اركان اربعهٔ دينك اهملرندن بولنان كتاب وسنت و اجماع امته اقتران ايتمشدر .

حضرت صديقك خلافت جليله‌لرى بوصورتله اساس دينه من كل الوجوه داخل اولدقدن صكره مشار اليه حضرتلرينك حضرت فاروق اعظمى استخلاف ايتملرينه و استخلافك دخى عموماً اصحاب كرام طرفندن بلا اعتراض قبول اولنمسنه نظراً خليفه و امامك موافق مصلحت كوره‌جكى و آرزو ايده‌جكى ذاتى ولى‌عهد انتخاب وتعيين ايتمكه حق وصلاحيت مشروعه‌سى دخى اركان اربعهٔ دينيه‌دن اولان اجماع امته كذلك اقتران ايتمشدر .

خليفه‌نك نصب و تعيين ايتديكى ولى‌عهدك مقام مقدس خلافته اجلاسى وكندوسنه اطاعت اولنمسى اجماع امتله وجايب دينيه‌دن وشو وجوبك اساسى‌ده بروجه محرر حضرت صديقك حضرت فاروقى ولى‌عهد ايتمسيله وكندوسنه عموماً بيعت قلنمسيله ثابت اولديغى كبى خليفه وامامك ولايت عهدى برذاته منحصر ايتميه‌رك صره‌سيله برقاچ ولى‌عهد تعيين ايتمسى وياخود ايچلرندن برينى انتخاب و نصب ايتمك اوزره اشخاص عديده‌يه تفويض ايتمسى دخى وجايب شرعيه‌دندر . چونكه حضرت فاروق ولايت عهدى برذاته حصر و تخصيص ايتمديلر . ايچلرندن برينى انتخاب وترجيح ايتمك اوزره التى ذاته ولايت عهدى تفويض بيورديلر . ذوات مشاراليهم حضراتى بونلردر :

حضرت عثمان ، حضرت على ، عبدالرحمن بن عوف ، زبير بن عوام ، سعدبن ابى وقاص ، حضرت طلحه . ذوات مشار اليهمك انتخاب وترجيح ايتدكلرى حضرت عثمانه عموماً بيعت و اطاعت اولندى وهيچ برفرد طرفندن مخالفت اولنمدى . بوصورتله ولايت عهدك اشخاص عديده‌يه خليفه طرفندن تفويض اولنمسى ماده‌سى‌ده اجماع امته اقتران ايتمشدر .

مبحث

٤

بورایه قدر ویریلن ایضاحات ایله ثابت اولمشدرکه امامت و خلافت اسلامیه دین مبین احمدینك الڭ مهم اساسلرینه مبتنیدر .

ینه شو ایضاحات ایله ثابت اولمشدرکه تأسس ایدن خلافت اسلامیه مشورت و اجماع امت نتیجه‌سیدر . خلافت اساساً مشورتله مؤسس اولدیغی و ایلك خلیفه‌نك ایلك امر و نطقنده دخی «کوتیلك ایدرسه‌م بنی طوغرولدیکز» دیه امر مشورتك ملت اسلامیه‌ده تأسس حکومتله برابر دیناً تأسس ایتمش اولدیغی ثابت اولور .

خلیفه اوله‌جق ذوات ایچون وجودی شرعاً مقتضی اولان صفات لازمه کتب سیاسیهٔ دینیه‌ده محرر اولوب اوصافك مفرداتنی بیان و توضیح رساله‌مزك مقصدی خارجنده‌در . خلافتك یالکز صورت انتقالیه‌سی حقنده اجماع امته اقتران ایدن مقررات ومعاملاتدن برنبذه بحث ایتمك «اسلامده خلافت» نامنده‌کی بو اثرك مقصدی خارجنده صاییله‌مز .

خلفای اسلام شروط معتبره و صفات لازمه‌یی حائز اولانلری تخلیف ایتدکلری یعنی برولی عهد نصب وتعیین ایلدکلری تقدیرده شرعاً جائزدر . بوجواز شرعی بشنجی مبحثك نهایتلرنده توضیح اولندیغی وجهله اجماع امت انعقادیله ثابتدر وصحتی متفق علیهدر .

نصب ولی‌عهد خصوصنده حاصل اولان اجماع امت واتفاق مسلمین ایکی وقعه‌نك صورت جریانه وهیچ برطرفدن دوچار انکار و اعتراض اولمامسنه مستنددر .

برنجی وقعه برنجی خلیفه اولان حضرت صدیق اکبرك فاروق اعظم امام عمر حضرتلرینی ولی‌عهد نصب ایتمسیدر .

ایکنجی وقعه حضرت عمرك حین وفاتنده ایچلرندن برینی انتخاب ایتمك اوزره ولایت عهدی آلتی ذاته توديع ایلمسیدر. بوایکنجیسنه مسئلهٔ شورا دنیلورکه دین اسلامده جریان ایدن وقایع عظیمه ومهمه واحکام شرعیه وفقهیه صره‌سنه کچمش امورد ندر.

خلیفه وامام مشروع طرفندن ولی عهد نصب وتعیین اولندیغی تقدیرده حتی تغیر وتبدل ایتمدکجه او ولی عهدی عزل ایله یرینه دیکرینی نصب وتعیینه خلیفه‌نك حق وصلاحیتی اولەمز. نته‌کیم بالانتخاب خلیفه نصب اولنان ذاتی خلافت ایچون انتخاب ایدنلر کندوسنه بیعت ایتدکدن صکره آنی عزل وتبدیله حق وصلاحیتلری اولمدیغی واوله‌میه‌جغی کبی خلیفه‌نك دخی ولی عهدی عزله حقی اوله‌مز. هرحالده ولی عهدك نصب و تعیینندن صکره وزرا، امرا ولاة سائره کبی خلیفه طرفندن عزل ایدلملری شرعاً ممکنسزدر.

چونکه حضرت خلیفه وزرا، امرا، ولاة وسائر مأمورین دولتی کندی حقی و رؤیتی شخصنه مودوع وموکول اولان امور و خصوصی رؤیت و ایفا ایتمك اوزره نصب و تعیین ایتمش اوله‌جغندن هرزمان آنلری عزل ایتمسی کندی حقوقی مقتضیاتندندر. فقط نصب وتعیین ایلدیکی ولی عهد کندی حقوق شخصیه‌سنی و وظائف مأموریتنی رؤیت ایچون اولمیوب عموماتك ایچون اولدیغندن برکره نصب وتعیین اولندقدن صکره آنی عزل وتبدیله صلاحیتدار اوله‌میور. حکم شرعی ایشته بوندن عبارتدر.

دیانت جلیلهٔ اسلامیه‌ده وجایب شرعیه‌دن واساس دین مقتضیاتندن اولان خلافت بروجه محرر انتخاب صورتیله تأسس ایتدیکی جهتله حکمدارلری انتخاب ایله تعیین ایدن بعض حکومات مشروطه‌نك اصول وعاداتنه وحتی رئیس انتخابی آرای عمومیه‌یه تابع اولان حکومتلرك اصولنده‌ده مخالف دکلدر. حضرت صدیقك انتخابی کبی.

اراده یالکز بر فرق مهم واردر. اوده حکمدار ورئیس حکومت انتخاب وتعیینی معتاد اولان حکومتلرده حکمدار و رئیسك موقت ومدت معینه ایله

مدتی محدود اولدیغنه مقابل امامت و خلافت ایچون انتخاب اولنه‌جق ذواتك غیر موقت ومدت معینه ایله غیر محدوددر. فقط احوالی تغییر وتبدل ایدنجه عزل وتبدیلی ده جائزات شرعیه‌دندر .

ایلك خلیفه‌نك امام عمر حضرتلرینی ولی عهد نصب ایتدیکی وبوکاده اجماع امت حاصل اولدیغی جهتله آراء عمومیه‌یه مراجعته محتاج اولمقسزین خلیفه طرفندن توجیه ولایت عهد صورتینه‌ده امام وخلیفه نصبی جائزدر و اجماع امتی جائزدر حضرت عمرك خلافتی کبی .

آرای عمومیه‌یه‌ده مراجعت اولنمقسزین و امام و خلیفه طرفندن شخص واحدك ولی عهد نصبی دخی بولنمقسزین خلیفه و امامك اشخاص معدوده آراسنده یه او اشخاص معدوده طرفندن ایچلرندن برینی انتخاب ایتملری اصولی‌ده مشروعدر. وامام عمرك بوحرکتی اجماع امته مقروندر. حضرت عثمانك خلافتی کبی .

دیمك اولورکه خلافت وامامت دینیه وتشکیل حکومت اسلامیه ایچون هانکی امر وجهت موافق مصلحت عامه اولورسه اواصولك اتخاذینه بزجه جواز دینی وشرعی موجوددر .

خلفای راشدین رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضراتندن صکره سبط جلیل حضرت نبوی ، نجل نجیب حیدری امام حسن رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك خلافتدن کف ید ایتملریله وشروط مخصوصه ومعلومه دائره‌سنده معاویه حضرتلرینه بیعت ایلملریله امر خلافت خاندان امویه‌یه و خاندان عباسیه طرفدارلری جانبندن وقوع بولان محاربات شدیده و خونریزانه نتیجه‌سی اوله‌رق خلفای امویه‌نك مغلوبیت قطعیه‌سیله آنلردن صکره‌ده خلفای عباسیه‌یه وخاندان جلیل العنوان آل عثمان حکمدارانی ذیشانندن سلطان سلیم اول طاب ثراه حضرتلری زماننده صوك خلیفهٔ عباسی اولان ذاتك بر ریاست روحانیه درجه‌سنده قالان خلافتنه نهایت ویرلمسیله‌ده حکومت اسلامیه وخلافت رسمیه‌نك مقامی خاندان معالی نشان عثمانیده تقرر ایتمشدر .

کرك امويلر کرك عباسيلر زماننده خلافتك افراد خندانه انتقالى على‌الاکثر اصول شرعيه دائره‌سنده خليفه اولان ذاتك ولى‌عهد نصب وتعيين ايتمسيله واقع اولمش وحمداً ثم حمداً سلاطين عظام عثمانيه ولايت عهد مادهٔ مهمهٔ فوق‌العاده‌سنى‌ده براصول مخصوصه وقاعدهٔ سالمهٔ معينه‌يه ربط ايله عباسيلر، امويلر زمانلرنده انتقال خلافت ماده‌سندن دولايى بعضاً وقوع بولان فنالقلرك اويغونسزلقلرك اوكى آلنمشدر . باخصوص عصرمزده انتقال خلافت مسأله‌سندن تولد ايده‌بيله‌جك کافهٔ محاذير و ملاحظاته محل وميدان قالميه‌جق درجه‌ده اصول وراثت کسب متانت ايلمشدر .

وراثت سلطنت سنيه اوته‌دن برى ولى عهد اولان اکبر وارشد اولاده منحصر وبو اصول محاسن شمولك لايتغير برقاعدهٔ مضبوطه‌يه مربوطيتى جهتيله عصرلردن برى فوائد ومنافع ماديه ومعنويه‌سى مادةً وفعلاً اظهوردر .

اخيراً نشر اولنان قانون اساسينك اوچنجى ماده‌سيله اصول وقاعدهٔ مضبوطه وقديمه برقات دها تأييد وتأکيد ايدلمش وآرتق هيچ برصورتله سوز کوتورر محل براقامشدر .

معلومدرکه خلفاى راشدينندن صکره اوچ عدد خاندان خلافت تأسس ايدوب بونلرك برنجيسى امويلر ايکنجيسى عباسيلر صره اعتباريله اوچنجيسى وفقط حسن اداره وحسن سياست وتمادئ زمان و شوکت اعتباريله برنجيسى خاندان جليل‌العنوان سلطنت سنيهٔ عثمانيه‌در .

واقعا عباسيلرك خلافتى زماننده عبدالرحمن اموى اندلسده وينه عباسيلر دورنده فاطميلر ونام ديکر عبيديلر آفريقاده ومصرده وادريسيلر اقصاى غربده خلافتلر امامتلر تشکيل ايتمشلر و خلافت و امامت نامى ويريلان بو حکومتلر عصرلرجه دخى دوام ايتمشلرسه‌ده بو خلافت و امامتلرده خلافت وامامت مشروعه نظريله باقلق امکانسزدر . چونکه خلافت و امامت اسلاميه واحددر. تعدد ايده‌مز . تعددى مشروع اوله‌مز .

سقيفهٔ بنى ساعده‌ده مهاجرين وانصار کرام آراسنده امر خلافت و امامت

خصوصنده جریان ایدن مذاکرات ومباحثات شدیده و متنوعه اثناسنده انصار کرام « منا امیر ومنکم امیر »دیه خلافتك ایکی‌یه انقسامی لزومنی ادعا ایتدکلری حالده بودعوالری رد وابطال اولنمش وارکان اربعهٔ دیندن اولان اجماع امته اقتران ایدن امامت و خلافتك واحدیتی وتعدد خلافتك عدم جوازی بو صورتله اجماع امت وبنابرین اساس دیانت اقتضاسندندر.

بوقاعدهٔ اساسیهٔ دینیه‌یه ابتناءً دیرزکه عباسیلر علیهنده خروج صورتیله تأسس ایتمش اولان اندلسده‌کی امویلر افریقا ومصرده‌کی فاطمیلر . اقصای غربده‌کی ادریسیلر ، یمنده حجازده سلطنت سنیه‌دن اولکی زمانده حکمفرما اولان مستقل امامتلر حکوماتنه حکومات اسلامیه اطلاق اولنه‌بیلورسه‌ده بونلره خلافت مشروعه اطلاقی غیر ممکندر .

خلافت اسلامیه‌نك اساساً تأسسنجه‌کی مشروعیت شرعاً و خلافت عباسیه‌نك سلیم اول طرفندن ختامه ایردریلوب حقوق و وظایف خلافتك خاندان سلطنت سنیهٔ عثمانیه‌یه عباسیلردن انتقالی دخی فعلاً ثابت اولوب الیوم مقام قدسیت اتسام خلافت خاندان معالی نشان آل عثمانده مقرردر خلافت وحکومت اسلامیه‌نك وجودی شرایطندن بری وفعلاً اك اهمی حصول سطوت وشوکت اولوب وشوکت و سطوت ایسه بتون حکومات اسلامیه ایچنده سلطنت سنیهٔ عثمانیه‌ده بولندیغی جهتله مقام جلیل خلافت مقام سلطنت سنیهٔ عثمانیه ایله متحددر . بوجهت شبهه‌سز ثابت اولدقدن صکره کرهٔ ارض اوزرنده ساکن عامهٔ موحدین و بالجمله مؤمنین و مسلمین مقام شوکت اتسام سلطنت سنیه‌یه اتباع وانقیاده وایفای وظائف و اطاعته «اطیعوا الله واطیعوا الرسول واولی الامر منکم » آیت کریمه‌سنه ولایعد ولایحصا احادیث شریفهٔ نبویه احکامنه توفیقاً مأموردرلر . کافهٔ مسلمینك شووظیفهٔ مفروضه‌سی مقتضیات دینیه‌دن و تأسس خلافت و حکومت اسلامیه احوالنه وقوفی اولان کافهٔ مسلمینك تحت اعتراف وتسلیمنده بولنمق ضرورت قطعیه‌دندر .

سلسلهٔ خلافت وسلطنت اسلامیه وراثت مشروعه واصول معروفه ومرعیه

دائره‌سنده امیرالمؤمنین خلیفهٔ‌روی زمین پادشاه اول مشروطیت صاحب مرحمت السلطان ابن‌السلطان سلطان محمد خان‌خامس افندمز حضرتلرینه انتقال‌ایتدیکی و قانون اساسی‌ایله‌ده تأید ایدن اصول مرعیهٔ وراثت موجبنجه ولایت عهد دخی ولی‌عهد مشروع‌سلطنت دولتلو نجابتلو یوسف‌عزالدین افندی حضرتلرنده تقرر ایتدیکی و الی‌الابد شواصول محاسن شمول وراثتك حکمی جریان ایتمك موافق مصلحت عمومیه بولندیغی جهتله بوقاعده و اصوله دخی امت عثمانیه‌جه اجماع حاصل اولمشدر . حتی مادةً تابعیت سلطنت سنیه‌ده بولنمیان مسلمانلرك دخی کافةً ومعناً او مقام قدسیت اتسام عظمایه ارتباط دینیه‌لری شرعاً وعقلاً میداندەدر بوارتباط دینی ومعنوی ایجاباتندندرکه هندده اقصای شرقده والحاصل کافهٔ ممالك و بلاد اسلامیه‌ده نام نامیٔ حضرت خلافتپناهی‌یه خطبه اوقونمقده واومقام قدسیت اتسامك قدسیتنه معناً اولسون سرفرو بردهٔ اطاعت وانقیاد مجبوریتندن هیچ برفرد مسلم قورتلامقده‌در . بوده اثبات ایدرکه مقام خلافتك مقام سلطنت سنیه اولدیغنه یالکز عثمانلیلرجه دکل عموماً مسلمانلرجه اجماع حاصل اولمشدر .

اره‌صره یمنده اوفق بر دائرهٔ محدوده ایچنده ادعای امامت ویاخود فاسده واقصای غربده برحکومت و امارت طرفندن درمیان اولنان دعوای خلافت ، وامامت ایچون مقتضیات دینیه‌دن اولان شرائطك اهمی بولنان شوکت وسطوت فعلیه‌یی حائز اولمدقلرندن ، شرعاً ودیناً براهمیتی حائز اوله‌مز .

دولت علیهٔ عثمانیه‌مز خلافت و امامت اسلامیه مقامنه قائم اولدیغی و بر حکومت مشروعهٔ دینیه بنه دیناً مجبور اولدیغمز اطاعتی ایفا ایتمکلکمز وجایب دینیه‌مزدن بولندیغی تعریفدن آزاده‌ایکن سلطنت سنیه طرفندن احکام دینیه‌یه موافق اولان اصول مشروتی اعلان ایدن قانون اساسی و مجلس مبعوثانی التزام ایچون عصرمزك مابه‌الافتخاری اولان محررین عثمانیه‌دن عطوفتلو احمد مدحت افندی حضرتلرینك طقسان اوچ تاریخنده تألیف ایتدکلری « اس‌انقلاب » نام اثرنده :

« کمال اهمیتله دقت اولنه‌جق احوالدندرکه دولت علیهٔ عثمانیه صرف بردولت اسلامیه‌کبی تشکل ایتمامشد [۱] » جمله‌سندن عبارت اولان برفقره ایله خلافت جلیلهٔ اسلامیه و سلطنت سنیهٔ عثمانیه حقنده غریب وعجیب برتعریفده بولنمشلردر . اثرک موضوعندن مستبان اوله‌جغی وجهله بوتعریفلری هرنه‌قدر قانون اساسی ومجلس مبعوثانی تشکیل ماده‌سنی ترویج مقصدینه مبتنی اولسه‌بیله فقرهٔ مذکوره مؤداسنك خلافت دینیه وحکومت اسلامیه ایله قابل توفیق اولمیه‌جغی پك بدیهیدر . مکرکه سلطنت سنیهٔ عثمانیه‌نك خلافت اسلامیه جهتی کلیاً وقطعیاً وحکومت اسلامیه جهتی‌ده قسماً انکار ایدلسون .

مدحت افندی حضرتلرینك بوفقره‌دن مقصدلری دولت علیهٔ عثمانیه‌نك ملل غیرمسلمه حقنده بدایت تشکیل سلطنتدن بری مبذول اولان نامتناهی عنایاتنی اتیان ایسه بوعنایات نامتناهیه‌یی بیان واتیان ضمننده مسئله‌یی سلطنت سنیه‌دن سلب خلافت واسلامیته مؤدی اوله‌جق وحکومتمزك صرف برحکومت اسلامیه اولمدیغنی کوستره‌جك برصورتله افاده ایلملری هرحالده برافراط اثری اولدیغنده شبهه یوقدر .

سلطنت سنیهٔ عثمانیه‌نك بدایت تشکلندن برو ملل غیرمسلمه حقنده صرف ایتدیکی مدحت افندینك‌ده اعتراف بیوردقلری عنایات دیانت اسلامیه نظرنده یامشروعدر ویاخود غیرمشروعدر . مشروع ایسه دیانت اسلامیه‌نك حکمی وخلافت وحکومت اسلامیه‌نك وظیفه‌سی اجرا قلنمش اولدیغندن بوحکمك انفاذی بووظیفه‌نك اجراسی سلطنت سنیه ودولت علیهٔ عثمانیه‌یی « صرف بردولت اسلامیه‌کبی تشکل ایتمامش » سوزینی سویلیه‌جك بردرکیه تنزیله لزوم یوقدر . عنایات مبذوله دیانت اسلامیه احکامنك خلافی و حکومت و خلافت اسلامیه‌یه ترتب ایدن وظائفه منافی ایسه سلطنت سنیه‌یی وظائف دینیه‌سنده مبالاتسزلقله اتهام معناسنی اشراب ایدر . حالبوکه دولت علیه وسلطنت سنیهٔ عثمانیه مصرده‌کی خلیفهٔ عباسینك وفاتیله نهایته ایرن خلافت و امامت مقامنه

[۱] اس انقلاب صحیفه ۹

قائم اولدیغنده شبهه اولمدیغندن وذاتاً اساس اعتباریله‌ده تشکل ایدن حکومت سنیه برحکومت اسلامیه اولمق اوزره تأسس ایتمش ومفاخر عثمانیه‌مزك اعاظمی مجاهدات دینیه وینبیء دین دائره‌سنده اوامر دینیه وشرعیه محیطنده تبعهٔ غیر مسلمه‌نك محافظه‌سی خصوصنه صرف اعتنا و غیرت اولنمش اولمسنه نظراً میدانده حکومتمزی صرف برحکومت اسلامیه دائره‌سندن چیقاره‌جق برحال اولمدیغی بالتأمل تبین ایده‌جکی وارستهٔ ایضاحدر . مدحت افندی حضرتلرینك فقرهٔ مبحوثه‌لری مآلیله خلافت و حکومت اسلامیه اراسنده سلامت توفیق وتطبیقه مانع بربون‌عظیم موجوددر .

ملل غیرمسلمه‌یه ایدیلان عنایات ایچون دولت علیهٔ عثمانیه‌یی خلافت وحکومت اسلامیه‌دن تجرید وتحریمه قطعاً و قاطبهٔ لزوم واحتیاج اولمیوب انلرك کافهٔ حقوقنی افراد مسلمه‌نك حقوقی‌کبی دیانت مقدسهٔ احمدیه وبناءً علیه خلافت و حکومت اسلامیه محافظه ایتمشدر . ملل غیر مسلمه‌یی حقوقلرندن طولایی تمامیله وکمالیله محافظه وصیانت دین مبین احمدینك هیچ برنقطه‌سنه مخالف اولمدیغندن کندولرینی محافظه و صیانت و حقوق مشروعه‌لرینه رعایت ایچون دولت علیهٔ عثمانیه‌نك صرف بردولت اسلامیه‌کبی تشکل ایتمامش اولمسی هیچ برزمانده مستلزم اوله‌مز . هم‌ده کمال اهمیتله دقت اولنه‌جق اجوالدندرکه صرف دولت اسلامیه‌کبی تشکل ایتمامش سوزی فرض محال اوله‌رق بعض حکومات اسلامیه (١) ایچون تجویز اولنسه بیله خلافت وامامت اسلامیه مقامنه قائم اولان دولت علیهٔ عثمانیه ایچون قطعیاً تجویزینه امکان بولنه‌مز . مدحت افندی حضرتلرینك او ادیب شهیرك ، اوفاضل بی نظیرك افکار عمومیهٔ اسلامیه‌یی قانون اساسی ومجلس مبعوثان لهنه اماله ایتمك ملاحظه‌سیله شو فقره‌یی یازمش اولدیغی اثرك مندرجات سائره‌سندن دخی استنباط و استفهام

(١) دنیاده بویله برحکومت یوقدر مگرکه حال حاضرده تبعهٔ مسلمه‌لری بولنمق جهتیله انکلتره وروسیه ویافرانسه دولتلرینه ویاخود تبعهٔ مسلمه‌سی بولنان چین ایمپراطورلغنه بونام ویریله‌رك المره تطبیق ایدیله .

اولنه‌بیله‌جکی بدیهی ایسه‌ده لفظاً وکلمةً پك موافق و معناً پك بیوك ظن ایتدیکی اوفقره‌لر افکار عمومیهٔ اسلامیه‌یی مأمول ایتدیکی قدر مقصدینه جلب واماله ایده‌مدیکی وایده‌میه‌جکی مثللو ملل غیر مسلمه‌یی‌ده متدار ایده‌مامشدر .

چونکه اوفقره‌یی هروقوفلی ومعلوماتلی برفرد مسلم دیانت احمدیه ایچون شرعاً و عقلاً ملجأ و پناه وغیر مسلم بتون تبعه‌سی ایچون استنادگاه اعظم بولنان خلافت وحکومت اسلامیه‌یه تعرض عد ایتمکه حقلی اولدیغی کبی افراط درجه‌ده کی بونوازش تبعهٔ عثمانیه‌دن ملل غیر مسلمه‌نك ارباب وقوف ومعلوماتی طرفندن‌ده نظر استخفاف واستهزا ایله تلقی اولنمسی بدیهی وطبیعیدر .

مبحث

۷

مشورتك مشروعیتی

شرف مشورتك منافع عمومیه‌سی و علو مرتبه ونتیجه‌سی قابل انکار اولمیوب دیانت جلیلهٔ اسلامیه دخی « مشورتی » مهم برصورتله امر ایده‌یور .

خلافتك اساس ، بناسی انقاض مشورتدن مؤسس اولدیغی بوکتابده مفصلاً بیان اولندی وخلافت اسلامیه‌نك مشورتله بر توام اوله‌رق متولد اولدیغی بوقاروده ایضاح قلندی مع‌مافیه مشورتك مشروعیتی حقنده نصوص دینیه‌مزی‌ده براز ایضاح ایده‌لم « وماینطق عن‌الهوی ان‌هو الاوحی یوحی » آیت کریمه‌سیله قدر قدسیٔ رسالتپناهیلری اوج اعلای علیینه واصل اولان سبب خلقت عالم رسول اکرم صلی‌الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری بالوجوه مشورتدن مستغنی اولدقلری حالده ینه امرالهی‌ایله ایفای‌مشورته مأمور اولدقلری « وشاورهم فی‌الامر فاذا عزمت فتوکل علی‌الله » آیت جلیله‌سیله ثابتدر .

بشقه هیچ برسبب ودلیل اولمسه یالکز بو آیت‌جلیله مشورتك منافع عالیه ومحسنات عظیمه‌سنی ملت مرحومهٔ اسلامیه‌یه تعریف ایچون کافیدر . بوامر

جلیل ربانی مشورت و اسلامیتی بربرندن افتراق ایده‌مامك اوزره یكدیگرینه ربط ایدن حبل متین قرآنیدر مشورتك مشروعیتنه الك مهم وعظیم بر نص قرآنی اولان بو آیت كریمه‌نك تكمله‌سی بودر :

« فبما رحمةٍ من الله لنت لهم ولوكنت فظاً غليظ القلب لانفضو من حولك فاعف عنهم واستغفر لهم وشاورهم في الامر فاذا عزمت فتوكل على الله ان الله يحب المتوكلين »

بو آیت كریمه جوار شرف مدار مدینهٔ منوره‌ده كفار قریش ایله فرقهٔ ناجیهٔ محمدیه اراسنده وقوع بولان واصحاب كرامدن بعض ذواتك ترتیبات وتنبیهات جلیلهٔ جناب نبویه‌یه مخالف حركتلرندن طولایی انهزام ایله نتیجه‌لنان « احد » محاربه‌سنی متعاقب شرف نزول ایتمشدر .

« انك لعلى خلقٍ عظيم » نص جلیل سبحانیسی دخی شهادت ایتدیكی وجهله مكارم اخلاقك اعظم مراتبنی حائز اولان فخر رسالت نورهدایت افندمز حضرتلری احد انهزامندن طولایی رأی مصیب نبویلرینه مجرد ارزوی حرب واشتیاق ظفرله مخالفت جهتنی التزام ایدن بعض اصحاب كرامی مؤاخذه بیورمدقلری ومعاتبه‌ده بولنمدقلری جهتله جناب حق وفیاض مطلق شفقت جلیلهٔ نبویه‌یی بو آیت كریمه‌ده مدح وثنا ایله برابر منهزم اولانلری عفو ایتملرینی وانلر ایچون عفودن فضله اوله‌رق دركاه علوی الهیدن مغفرت دخی طلب ورجا ایلملرینی امر ایتمكله برابر كندولریله مشورت اولنمسی لزومنی‌ده علاوةً اراده وفرمان بیورمشلردر .

آیات ونصوص سائرهٔ قرآنیه واقوال عدیدهٔ نبویه وآثار كافهٔ دینیه اولمسه یالكز بو آیت كریمه اصول مشورتی دیناً وعقلاً تأسیس ایتمكه كفایتی ارباب عقول نظرنده محققدر . شو اساسه ابتنا ایدیلان بردینك مشورتی نه‌صورتله ونه‌حق وصلاحیتله رد وانكار ایده‌جكنی ادعا ایدنلره شاشمامق ، اویله‌ اشخاصك اقوالنه تحیر ایتمامك امكانسزدر .

آیت کریمه‌نك سبب نزولنی موردینی بوقدرجق تصریح وبیان کافی اولدیغندن بوراده رساله‌مزك مقصدی اولان یالکز « وشاورهم فی الامر فاذا عزمت فتوکل علی الله ان الله یحب المتوکلین » نص جلیلی حقنده مفسرین کرامك وعلی الخصوص فخر المفسرین فخرالدین رازی حضرتلرینك تحقیقات واقفانه‌لرینی تشریح ایده‌لم :

حق تعالی حضرتلرینك اصحاب کرامیله مشورت ایتمسی لزومنی نبیء محترم رسول اکرمه امر ایتمسی فوائد و محسنات عدیده‌یی مستلزم اولدیغندن بوفوائد ومحسناتك بعضیلری بروجه زیر تعداد اولنور :

١ — رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلرینك اصحاب کرامیله مشورت ایتمسی اصحابنك علو شاننی ، رفع مراتب ودرجاتنی موجب و بوده انلرك جانب قدسیت جالب حضرت رسالپناهی‌یه محبت واخلاصلرینی وفرط [١] اطاعتلرینی مستوجبدر .

معلوم اهل سیر اولدیغی وجهله « احد » محاربه‌سنده فخر کائنات افندمز حضرتلری مدینهٔ منوره‌ده تحصن ایدوب مدافعه صورتیله محاربه ایتمك فکرنده بولندقلری حالده اصحاب کرامدن بعضیلری تحصنه ومدافعه‌یه لزوم واحتیاج اولمدیغندن بحثله خارجده میدان محاربه‌سنه ابتدار اولنمسی لزومنه دائر بیان رأی ومطالعه ایتدکلرینه و اول صورتله ایدیلان محاربه‌نك نتیجه‌سی‌ده انهزامی موجب اولدیغنه مبنی بعدالانهزام مشورتی آمر شو آیت جلیله نازل اولمسه‌یدی ویاخود فخر رسل افندمز حضرتلری بووقعه‌دن صکرهٔ ارتق اصحاب کرام ایله مشورت بیورمامش اولسه‌یدی اصحابه اهانت ایدلمش و بوده انکسار قلوبی استلزام ایتمش اولوردی .

بووقعه‌یی متعاقب صاحب خلق عظیم اولمقله مبشر اولان حبیب خدا شفیع روز جزا افندمز حضرتلری رأیلرندن طولایی اصحاب کرامنی لطفاً و کرماً

[١] افرادك فرط اطاعتی هیئت اجتماعیه‌نك شوکت وقدرتنی داعی اوله‌جغنده شبهه یوقدر .

مؤاخذه ایتمدکدن بشقه عفو اولنملرینی وفضله اولەرق کندولریچون طلب مغفرت ایتملرینی سبحانه وتعالی حضرتلری امر ایتمکله اکتفا اولنمیوب ضمیمهٔ انلرله مشورت بیورملری لزومیده خاصةً اراده بیورملریده بروجه محرر مؤمنین وموحدینك ترفیع قدر و شانی ونبیٔ محترم افندمزه تشدید وتزیید محبت واطاعتلری کبی فوائد عظیمه‌یی تأمینه مبتیدر . [١]

٢. حبیب خدا علیه‌الصلاة والسلام افندمز حضرتلری عقلاً اکمل ناس اولمقله برابر مخلوقك علومی هرحالده متناهیدر . مشورتك امر اولنمسی بوتناهیلکی اخطار ایله برابر وجوه مصالحدن بعضیسنك خاطر قدسی مظاهر نبوتپناهیلرینه تبادر ایتمامسی وعلی‌الخصوص امور دنیویه‌ده افعاله تعلق ایدن بر شیئك بشقه‌سی خاطرینه خطور ایتمسی غیر مستبعددر . «انتم اعرف بامور دنیاکم وانا اعرف بامور دینکم» حدیث شریفی بوتوجیهی مؤیددر .

مذکور حدیث شریفك مآل منیفی

«امور دینیه‌کزی بن سزدن زیاده بیلورم امور دنیویه‌کزی سز دها ای بیلورسکز» ایشته بوسببه مبنیدرکه «مشورت ایدن هیچ برقوم یوقدرکه طریق هدایتی بولمامشلردر» منطوقنده دیکر برحدیث‌شریف دخی وارد اولمشدر .

٣. امام حسن بصری وسفیان بن عیینه حضراتی تأویلنه کوره بو آیت کریمه‌ده مشورتك امر واراده بیورلمسی مسلمانلرك نبیٔ ذیشانه اقتدا ایتملری وامت مرحومهٔ احمدیه‌ده مشورتك سنت اولمسی مقصدینه مستنددر .

ایشته قرآن ایشته حدیث وسنت هپ مشورتی امر ایدییور . مشورت دینزك

[١] انتخاب مشورتك رأینده بر دفعه‌لك خطا ظهوری ترك مشورتی مستلزم اوله‌میه‌جغنی جناب حق نبیٔ ذیشانه امر ایدییور بوامر مشورتك اهمیتی عظمتنی نه‌درجه‌لره ترفیع ایتمکده اولدیغنه قارئین کرامك نظر دقتنی نظر جلب ایدرم .

الكمهم اساسـلرندن برینی تأسیس ایله‌یورده مشـورت مشروعمیدر دکلیدر ، جائزمیدر دکلیدر سوزلری یینه بین‌الناس دوراندن خالی قالمیور . فسبحان‌الله

٤. مشورتك امراولنمسی فخرکائنات افندمز حضرتلرینـك رأیاً ویاعلماً اصحاب کرامك مشورتندن استفاده ایتملری مقصدندن منبعث اولمیوب مشورت واسطه‌سـیله اصحابك فهم وعقولی مقدارینی اوکرنمك و محبت و اخلاصلری واطاعتـلری درجه‌سنی تقدیره مدار اولمق و فاضل ومفضول اولانلری بیلنوب هر برینك مرتبه‌سنی کندیسـنه طانتدیرمق ایچوندر . اعلم ناس اولان فخر عالم افندمز ایچـون بو تأویله محل واردر . فقط خلفاسیچون شـو تأویله محل اولمادیغی‌ده معلومدر .

٥. اجرای مشورتك اراده بیورلمسی سبب خلقت عالم صلی‌الله علیه وسـلم افندمز حضرتلری اصحاب کرامك رأینه احتیاجی اولدیغندن ایلری کلمامشدر . بر مسئله‌یه دائر مشورت اولندیغی حالده هیئت مشاوره‌نك هر بری مشورت اولنان مسئله‌یه متعلق اصلح وجوه هانکی جهت ایسه انی استخراج واستنباطه صرف جد واجتهـاد ایده‌جکلری بدیهی اولدیغنه نظراً موضوع مجلس مشـورت اولان مسئله‌ده وجه اصلحی تحصیل ایچون مجدانه ساعی اولان ارواح ونفوس عدیده وکثیره‌نك تطابقی دخی اونقطه‌دن مطلوب اولان مقصدك حصولنی تعیینه مدار اولور . ارواح ونفوس طاهره‌نك بر نقطه‌ده اجتماعنده‌کی فوائد ومحسنات عظیمه مسلمانلرك جماعتـله ادای صلاة ایتملرنده اولان سر عظیمی‌ده تشکیل ایده‌یور . جماعتله ادای صلاة اولنمسنك منفرداً نماز قیلمقدن افضل اولدیغی سری ایشته بو اجتماع ارواح ونفوسك تأثیرات نافعه‌سیدر . چونکه بر جماعتك نماز ودعاسی شخص منفرددن زیاده قرین اجابت اولمسی مأمولدر . شو بشنجی تأویل مشورت ایچون ملت اسلامیه‌نك مبعوثان مجلسی صورتنده اجتماع ایتمسنك محسنات عظیمه‌سنی بك کوزل ، بك مشروع بر صورتله اثبات ایدییور . « فلیتأمل المتأملون »

٦. اصحاب کرامك مشورتنه دائر بو امرك شرفصدور ایتمسی عند باریده

قدر وقیمتلری اولدیغنه دلالت ایدر بناءً علیه اصحاب کرامك عندالله وعندالرسول قدر وقیمتلری بو آیت کریمه ایله‌ده ثابتدر .

٧. وحی الهی‌یه مستند اولان کافهٔ امور وخصوصده علیه الصلاة والسلام افندمز حضرتلری طرفندن افراد امت ایله مشورت ایتملری غیر جائز اولدیغی متفق علیهدر . چونکه نص جلیل سبحانی وارد اولنجه نوع بشرجه ارتق ایراد رأی وقیاس بالطبع باطل اولور .

وحی الهی‌یه مستند اولمیان وحقنده نص جلیل سبحانی بولنمیان امور وخصوصاتك کافه‌سنده مشورت جائز اولوب اولمادیغنده یعنی نص قرآنی بولنمیان امورده مشورتسز رؤیت مصالح مسلمین تجویز ایدیلوب ایدیله‌میه‌جکنده علمای امت ، مقتدای ملت بعض مرتبه اختلاف ایتمشلردر . حضرت کلبی ایله علمانك اکثری مشورت حقنده اولان بو امر جلیل ربانی امور حربیه‌یه مخصوص ومنحصر اولدیغی رأینده بولنمشلردر .

بونلرك مشورتی یالکز امور حربیه‌یه حصر وتخصیص ایتملری خصوصنده کی دلیل وحجتلری‌ده بودر :

آیت کریمه‌نك « فی الامر » لفظ جلیلنده اولان الف ولام استغراق ایچون دکلدر زیرا بو الف ولام استغراق ایچون اولسه وحی جلیل سبحانی‌یه مستند امور وخصوصده دخی اجرای مشورت اولنمسی لازم کلور حالبوکه وحی الهی‌یه مستند اولان خصوصاتده مشورتك عدم جوازی اظهردر . بنابرین بو لفظ جلیلده‌کی الف ولامك استغراق دکل بر معهود سابقه حمل ایدلمسی واجبدر آیت کریمه‌نك تعلق ایتدیکی معهود سابق ایسه محاربه و دشمنله مقابله ومقاتله اولدیغندن « وشاورهم فی الامر » نص علویسی بو صورتله امور حربیه‌یه مخصوص ومنحصر قاله‌جغی درکاردر .

آیت کریمه‌ده مشورت حقنده اولان امرك امور حربیه‌یه حصر وتخصیصی خصوصنده بعض علمای اسلامك فکر ورأیلرینی تأیید وتشیید ایده‌جك

آثار وسنن سنيهٔ حضرت نبوتپناهی دخی موجود اولدیغنه دائر بعض دلایل وبراهین‌ده بوراده ایراد وتذکار اولنور .

اولا . بدر کبری محاربه‌سنده فخرکائنات افندمز حضرتلری برموقعی معسکر ظفر اثر همایون اتخاذ بیوردقلری حالده فن‌حربه توفیقاً اوموقعك تأمین موفقیت ومظفریت ایده‌میه‌جکنی تدقیق وتفرس ایدن اصحاب‌کزیندن وانصار کرامدن « حباب‌بن‌المنذر » (١) رضی‌الله‌تعالی عنه حضرتلری صاحب هدایت خاتمهٔ شرفنامهٔ نبوت افندمز حضرتلرینه شومعروضاتده بولنمشلردر :

حضرت‌حباب. یارسول‌الله اردوکاه ایچون بوموقعك انتخاب بیورلمسی« غیر قابل‌التغییر » برامرالهی‌یه مستندمیدر وبشقه برمحلك اردوکاه ایدلمسی غیر جائزمیدر یوقسه حرب‌ایچون بررأی ومطالعهٔ ذاتیه‌دن عبارتمیدر ؟

علیه‌الصلاة والسلام افندمز حضرتلری . خیر حرب‌ایچون رأیدن‌عبارتدر.

حضرت حباب . اویله ایسه بوموقع حرب ایچون الویریشلی دکلدر . فلان موقعی اردوکاه اتخاذ ایتمك فن‌حرب نقطهٔ نظرنجه دها موافقدر ودها زیاده تأمین موفقیت ومظفریت ایدر .

حضرت حباب شو رأیلرینی و مطالعهٔ حربیه‌لرینی اسباب موجبه‌سیله توضیح و تشریح ایتدیکی جهتله افاده‌سی قرین قبول نبوتپناهی اوله‌رق بیان و اشارت ایتدیکی موقع معسکر همایون اتخاذ بیورلدی و او موقعده محاربه ایدیله‌رك اردوی همایون نبوی مظهر موفقیت ومظفریت اولدی .

ثانیاً . خندق محاربه‌سنده اردوی همایون رسالتپناهی خندق ایچنده محصور اولدیغی و دشمن طرفندن فرقهٔ موحدین کرکی کبی دوچار تضییق بولندیغی بر زمانده رؤسای اعدا عقد مصالحه ضمننده مدینهٔ منوره‌نك خرمالقلری حاصلاتندن ایکی ثلثنك بدل صلح اولمق اوزره کندولرینه تسویه و اعطاسی شرطیله عقد مصالحه تکلیفنده بولندیلر . دشمنك بو تکلیفنه مقابل رسول رب‌العالمین محمدالامین علیه صلاة‌المعین افندمز حضرتلری اصحاب‌کرامدن سعدبن

---

(١) وقعهٔ بنی سقیفه‌ده حضرت انصارك خطیب معروفی بولنان ذاتدر .

معاذ وسعدبن عبـاده و سعدبن فزاره رضی‌الله تعـالی عنهم حضراتیله استشاره بیوره‌جقلری جوابنی ویردیلرومشارالیهم حضراتیله مشورت بیوردیلر. ذوات ثلاثهٔ مشار الیهم شرایط و تکالیف واقعـه‌نك عـدم قبولی رأینده بولندقلری جهتیله دشمنه مصالحه وتکالیف واقعـه‌یه دائر جواب رد ویرلدی . حائز علوم اولین و آخرین اولان ذات عالیٔ نبوتپناهی طرفندن او مهم مسئله‌ده مشـورته توفیق حرکت بیورلدی .

ثالثاً . بدر کبری محاربه‌سنده ایادیٔ موحدینده کرفتـار قید اسارت اولان اسرا حقنده ایدلمسی اقتضا ایدن معامله‌یه دائر علیه الصلاة والسلام افندمز حضرتلری حضرت صدیق اکبر و فاروق اعظم ایله استشاره ایدوب رأی و مطالعـه‌لرینی استفسار بیـوردیلر . حضرت صدیق اسـیرلردن فدیه اخذیله عفو ایدلملرینی و حضرت فاروق فدیه آلنمیه‌رق قتـل اولنملرینی بیان ایتـدیلر . حبیب کبریا علیه اکمل التحایا افندمز حضرتلری صدیق اکبرك رأینـه توفیق معـامله بیوردیلر .

نمونه‌سی ارائه اولنـان اشبو سنن سنیهٔ جنـاب رسالتپناهی آیت کریمه‌ده‌کی مشورتك امورحربیه‌یه مخصوص ومنحصراولدیغی رأینده بولنان بعض مفسرین وعلمانك دلائلیدر .

علمانك دیکر بعضیسی نه کوره «فی الامر» نظم جلیلنده‌کی امرك لفظی عام اولوب الف ولام جهتیله وحی و یاخود نصل جلیل سبحانی ایله تخصیص اولنان امور و خصوصاتده خاص اولمقله برابر نصه و وحی‌یه مقرون اولمیـان بالجمله مـواد ومسائلده عمومیتنی محافظه ایتمش اولدیغی رأینده بولنمشلردر . یعنی وحی ونص جلیل سبحانی‌یه مستند اولان خصوصاتده حکم جلیلی خاصدر واو خصوصاتك غیریسنده حکم منیفی عامدر .

شـو حاله کوره مشـورتك یالکز امور حربیـه‌یه تخصیصی کبی بر تحدیده محل اولمادیغی ظاهردر . علی الخصوص رسـالتپناه افندمز حضرتلری و خلفلری بولنـان خلفـای راشـدین حضراتی امور حربیـه‌یه متعلق

مسائلك غيريسنده دخی پك چوق مشـورتلر اجراسـنده بولندقلری جهتله وجـوب مشـورت مصالح عامهٔ مسلمينه عائد اولوب مصالح عامه‌دن بالكز بری اولان امور حربيه‌يه منحصر اوله‌ميه‌جغی بديهيدر. اكثريت واصابت شومطالعه دائره‌سنده اولديغی‌ده امرجليدر بوندن بشقه برهيئت اجتماعيه‌نك امورحربيه‌سی ديمك نتيجه اعتباريله كافهٔ معاملاتی ديمكدر چونكه ترقيات مملكت محافظهٔ سلامت ملت وتقويهٔ معاملات دولت كاملاً امور حربيه‌نك نتائجيدر. برملتك بر هيئت اجتماعيه‌نك سلامتی عظمتی هرشيدن اول ملیتنی محافظه‌يه و بوده قوهٔ حربيـه‌يه متوقفدر .

آيت كريمه‌ده بولنان « فاذاعزمت فتوكل علی الله » نص جليلی دخی مشورت ايديلوب‌ده بر نقطه‌ده اتفـاق ارا حاصل اولسه بيـله مطلقـا او رأيه اونقطه‌يه اعتماد اولنميوب هرحالده جناب حقك عنايتنه ، معاونتنه توكل [١] ايتمك وجوبنی آمردر . بو نص جليل عبـدك كندی رأينـه اعتماد ايتمه‌مسنی و هرشيده حقك لطفنه توكل و اعتماد ايلمسی لزومنی بشقه‌جه مؤيددر .

مشورتی امر اولان ايكنجی آيت كريمه

« والذين استجابوا لربهم واقاموا الصلاة وامرهم شوری بينهم ومما رزقناهم ينفقون » نص جليليدر .

اشـبو آيت كريمه مؤمنلرك بعض صفات ممدوحه واحـوال مستحسنه‌سنی موضح ومبين اولوب او صفات ممدوحه‌دن و احوال مستحسنه‌دن بری‌ده امور و خصوصات واقعـه‌لرينی كندی ارالرنده مشوره اسـتناداً واستشاره‌يه ابتناءً رؤيت ايتملريدر. بناءً عليه آيت جليله مؤمنين وموحدينك كندی ارالرنده كندی مصلحتلرينه متعلق خصوصاتده مشورت ايتملری خالق خير و شر اولان جناب ذوالجلال طرفندن استحسان بيورلمش اوليور . بو آيت كريمه‌نك حكم جليلنده

[١] توكل وجزء اختيار ناميله بر اثرم دردست طبع و نشردر .

بر معهود سابقه اشارت اولمدیغندن وجوب مشورت صورت مطلقه‌ده امر وافصاح بیورلمش و بناءً علیه مسلمانلر اراسنده مصالح عامهٔ مسلمین ایچون مشورتك وجوبی ذره قدر تأویل وتردده محل قالمامق اوزره تحقق ایلمشدر.

شارع شرع مبین رسول رب العالمین علیه صلاة المعین افندمز حضرتلری پك چوق مواقعده استشاره بیورمشلر وبیان رأی ایتملرینی اصحاب کرامه امر و فرمان ایتمشلردرکه کتابده، سنتده، آثارده، اجماعده کاملاً بین المسلمین مشورتك فرضیتنی، وجوبنی اثبات ایتمکده بولنمشدر.

« حزم » دینلن شیئك نه‌دن عبارت اولدیغنه دائر وقوع بولان بر سؤاله جواباً فخر کائنات افندمز حضرتلری « حزمك استرشاد اولدیغنی » اراده بیوردیلر. طلب رشد دیمك اولان استرشاد مشورته مراجعتدر.

ینه اعلم الانبیا افندمز حضرتلری « ماخاب من استخار ولاندم من استشار » بیوردیلرکه منطوق منیفی استخاره ایدنلر خائب و خاسر و استشاره‌یه مراجعت ایلیانلر متأسف و نادم اولمیه‌جقلرینی امر و فرماندن عبارتدر.

بو احادیث شریفه‌دن صکره آرتق مشورتده شرعاً تردد امکاننه محل بولنورمی؟ حاشا

دیکر بر حدیث شریفده دخی « هیچ بر قول اجرای مشورتله شقی و مشورتدن استغنا ایله سعید » اوله‌میه‌جغنی اراده بیوردیلر.

خاتم النبیین افندمز حضرتلرینك بالذات امور حربیه‌ده استشاره بیوردقلری و« وشاورهم » آیت کریمه‌سنك تفسیر وتشریحی بحثنده بیان اولندیغی وجه ایله بدر کبرا اسیرلرینه و انتخاب موقع حربه و خندق محاربه‌سنده‌کی مصالحه ماده‌سنه و سائره و سائره‌یه دائر اصحاب کرام ایله استشاره بیوروب استحصال اولنان رأی ومطالعه‌لرینه‌ده توفیق معامله بیوردقلری محققدر. اثر جلیل نبوی‌یه وسنت سنیهٔ رسالتپناهی‌یه اتباعدن تباعد ارتق تجویز اولنمالیمیدر؛

خندق محاربه‌سنده فخر عالم علیه السلام افندمزه مشرکین طرفندن بر بدل مقابلنده تکلیف صلح اولندیغی حالده کیفیتی اصحاب کرامدن سعود ایله مشاوره‌یه

تعليق بيورمشلردر . سعود . سعدك جمعيدر بو سعوددن مقصد يوقاروده بيان اولنديغى وجهله اجلهٔ اصحاب وانصار كرامدن سعد بن معاذ وسعد بن عباده وسعد بن فزاره رضى الله تعالى عنهم حضراتيدر . بونلر عادتا بر ويركو حكمنده طلب اولنان بدل صلح ايله صلحك عدم قبولنى بيان ايتدكلرينه مبنى خاتم الرسل افندمز انلرك رأى و مشورتلرينه اتباع بيورمشلردر .

مشورتك محسنات عظيمه ومنافع مهمه‌سى غيرقابل الانحصار ايسه‌ده خلفاى راشديندن اسدالله الغالب على ابن ابى طالب رضى الله تعالى عنه حضرتلرى مشورتدن باشليجه يدى فائدهٔ عظيمه استخراج و ايضاح ايتمشلردر .

برنجيسى . صوابك استخراج واستنباطيدر .

ايكنجيسى . موضوع موقع استشاره اولان ماده‌يه دائر رأيك [١] اكتسابيدر .

اوچنجيسى . افعالده ومعاملاتده غلطاتدن وسقطاتدن تحصن وتحفظدر .

دردنجيسى . استشاره ايدندن لوم وملامتك اندفاعيدر .

بشنجيسى . ندامتدن قورتلقدر .

آلتنجيسى . ارباب مشورتك يعنى استشاره ايديلانلرك تأليف قلوبنه خدمتدر .

يدنجيسى . سنت سنيهٔ رسالتپناهى‌يه اتباعدر .

انسانك محتاج اولديغى مسائلده بشقه‌سنك عقلنى كندى عقلنه علاوه ايتمسى يعنى عندالحاجه اموروده استشاره اولنمسى حضرت لقمانك وصاياى مؤثره‌سندندر .

افعال واعمالنده صوابى كثير و خطاسى قليل اولان دهاة عربدن « احنف بن قيس » نام ذاته حركاتنده كوريلان كثرت صوابك سببنى صورمشلردر . بوجوابى ويرمشدر :

---

[١] رأى صائبه دسترس اولمقدر .

احنف « ارباب تجارب ايله مشورت ايتمك و موضوع بحث اولان بر مسئله‌ده برچوق رأیلری بربرینه اورمق صوابی استخراجه سببدر . »

« بارقهٔ حقیقت تصادم افکاردن چیقار » حکمت مشهوره‌سی برنجی عصر هجرینك دهاة عربدن اولان احنفك ایشته بوجوابندن استنباط اولنه‌بیلور . بونی بعض ادبای عثمانیه‌مز ابوالاحرار و یاخود بیلمم هانکی اوروپالی بر ادیبه اسناد ایتمری احنفك بوسوزینه مطلع اولمامقدن واحوال ومعاملات عربیه تتبعنده قصور ایتمکدن منبعثدر .

بالاده ذکر وبیان اولنان آیات جلیلهٔ قرآنیه وافعال واقوال سنیهٔ نبویه مشورتك وجوبنی مشروعیتنی اثبات ایده‌یورسه‌ده مشورته کسب استحقاق ایتمك ایچون صفات لازمهٔ اهلیته‌ده دقت اولنمسی ینه موجبات شرعیه‌دن وسنن سنیهٔ احمدیه اقتضاسندندر . بناءً علیه برمشورت لزومی حس اولنور اولنمز مشورت ایده‌جکلرك داخل دائرهٔ مشورت اوله‌جق ذواتك حال وشانلری دخی درحال نظر دقته آلنمق لازم کلور . مشورتك شرط اعظمی بولنان واستشاره ایچون لوازم ضروریه‌دن اولان صفتلر ، حاللر مشاورك صفوت فکره ، جودت فهمه ، تجارب مسبوقه جهتیله قوت نفسه ، صحت حسه ، امور مختلفه‌یه اطلاع ، قول زوردن اجتناب کبی احوال وصفات شرایط اساسیهٔ استشاره ایچون اسباب اهلیت وکفایت جمله‌سندندر . شوحقایقه نظراً مجلس مشورت اولان مجلس مبعوثانه انتخاب اوله‌جق ذواتك صفات سائرهٔ لازمه ایله برابر بیان اولنان صفتلرینك‌ده نظر دقته آلنمسی مشورتك حسن نتایجی ایچون مقتضیات طبیعیه‌دندر وبوندن بشقه داخل مجلس مشورت اوله‌جقلرك صدق افاده وجدیت وباخصوص تمامیٔ امنیت کبی اوصافی حائز اولملری‌ده لابدر . مبعوثان ملتك بوصفات ایله متصف اولملری مقتضای مصلحت امتدر . برنجی مجلس مبعوثانمزك انتخاباتنده کوریلان مساعی شبهه‌سز بو صفاتی تحری‌یه معطوف ایدی .

مبحث

٨

دين اسلامده مؤسس خلافتله توأم اولان ومقتضيات دينيه‌دن بولنان مشورتك مشروعيتى يوقاروكى مباحثده بسط و بيان اولنان دلايل قرآنيه وبراهين شرعيه‌ايله ثابت اولديغى كبى مقام قدسيت اتسام خلافتده بولنان ذواتك كافهٔ امور ومصالح دولت وملتى يالكز باشنه بالذات رؤيته غير مقتدر اولدقلرى جهتله وزير استخدام ايتملرى‌ده جوازشرعى دائره‌سنده‌در . خلافت وحكومت اسلاميه‌ده استخدام وزرا ايجابات سياسيه واداره‌در و حقوق اساسيهٔ اسلاميه‌دن اولديغى مثللو ديناً وحكمةً دخى احكام جليلهٔ شرعيه‌يه موافقدر .

فخرالانبياء افندمز حضرتلرى شيخين معظمين حضراتنى « حضرت صديق وفاروقى » وزارت مقامنده استخدام بيورمشلردر .

حضرت صديق دخى حضرت فاروقه وظائف وزراتى كورديرمشلردر .

حضرت فاروق امام على كرم‌الله وجهه حضرتلرينى وسائر اصحاب كرامى وزارت امورنده قوللانمشلردر . حاصلى خلفاى راشدين رضوان‌الله تعالى عليهم اجمعين حضراتى وزرا استخدامندن كنديلرينى مستغنى كورمدكلرى كبى خلفاى امويه زماننده‌ده هرخليفه‌نك وزيرى ويا وزراسى بولنمشدر . شوقدركه خلفاى عباسيه‌يه قدر وزراى اسلاميه رسمى ومقرر بر منصب مخصوص اولمق اوزره توجيه مسند صدارتله ايفاى وظيفه ايتملرى واقع اولمامش ووزارت خدمتى رسماً ومخصوصاً توجيه اولنمقسزين فعلاً وعملاً اجرا قلنمشدر .

خلافت عباسيه زماننده اووقته‌قدر غير رسمى ويالكز فعلى وعملى اوله‌رق موجود اولان وزارت‌مسند مخصوص اولمق اوزره رسماً تأسس ايتمش و وزير نصبى ورسماً توجيه منصب وزارت اولنمسى خصوصنه ارتق اعتنا قلنمشدر .

خلفای عباسیه‌دن هارون‌الرشید زماننده مسند صدارتده بولنان آل برمك رجالنك اعتلای شان و شهرتلری او درجه‌یه واردی‌که بالذات خلیفه دخی اکا تحمل ایده‌میه‌رك نهایت اوخاندان فضل وعرفانی ، اوخاندان جود وسخایی‌ده نه‌صورتله محو وافنا ایتدیکی تاریخلرده محرردر . هارون‌الرشیدك آل برمك حقنده کی معامله‌سنه تاریخلرده پك چوق اسباب مختلفه وحتی اسباب مخیله ذکر اولنمش ایسه‌ده تاریخ اسلامی تتبع ایدن وباخصوص فلسفهٔ تاریخه واقف اولانلرجه معلومدرکه هارون‌الرشیدك معاملهٔ واقعه‌سی ایجابات سیاسیهٔ مملکتدن منبعثدر . چونکه آل برمك حکومت منقرضهٔ فرسك رجالندن اولدقلری وپك زیاده کسب نفوذ و حیثیت ایتدکلری جهتله زوال خلافته چالشملری ملاحظاتی زواللرینه سبب اولدیغی شبهه‌سزدر .

وزارت حکومت وخلافت اسلامیه‌نك لوازم حقیقیه‌سندندر وشرع شریف ایجاباتندندر . وزارتك مشروعیتی بروجه محرر افعال سنیهٔ نبویه‌ایله وخلفای راشدین حضراتنك آثار مبجله‌سیله مثبت اولدیغی کبی وجوب ولزومی فرقان عظیم‌الشان ایله‌ده ثابتدر .

حضرت کلیم‌الله قصه‌سنده « واجعل لی وزیراً من اهلی هارون اخی اشدد به ازری اشرکه فی امری کی نسبحك » نص جلیلی وارد اولمشدرکه پیغمبران عظام ایچون نص عالیٔ فرقان موجبنجه وزیر نصب و تعیینی لازم اولنجه خلافت وحکومت اسلامیه ایچون بولزوم اولی بالطریق ثابت اولور .

ینه حضرت کلیم‌الله ایچون طرف ربانیدن « لقد آتینا موسی الکتاب وجعلنا معه اخاه هارون وزیراً » آیت کریمه‌سنده اراده وبیان بیورلدیغی وجهله وزیر نصب و تعیین بیورلمشدرکه وجوب وزارت بوآیت جلیله‌ایله‌ده قرین رتبهٔ ثبوتدر .

وزارتك لزوم و وجوب شرعیسی بوآیات کریمه ایله تحقق ایتمکله برابر بوبابده حدیث شریف نبوی‌ده موجوددر .

« من ولی شیئاً من امور الناس واراد الله به خیراً جعل له وزیراً صالحاً

ان نسی ذکره وان ذکر اعانه .واذا اراد غیرذلك جعل‌له وزیر سوءٍ ان نسی لم‌یذکره وان ذکر لم یعنه » حدیث شریفی وزارتك لزوم ووجوبنی موضحدر .

بو حدیث شریفك مأل عالیسی

« عهده‌سنه خلقك اموری مفوض اولانلرك خیره موفقیتلری ارادهٔ الهیه‌یه توافق ایدرسه اویله صالح بر وزیره مقارن اولورلرکه اونوتدقلری اموری کندولرینه اخطار وتذکارده وتذکاردن صکره‌ده مقتضیاتنی اجرا ایچون معاونتده بولنورلر. خیره موفق اوله‌میانلر سوء احوال اصحابندن اویله‌بروزیره نائل اولورلرکه اونوتدقلرینی تذکار واخطار وخاطرنده بولنانلری اجرا ایچون معاونتله کندولرینی اقدار ایتمزلر »

وزیر کلمه‌سنك اشتقاقنده علماء سیاست شرعیه اوچ نوع اوزره بیان مطالعه ایتمشلردر .

برنجیسی : آغرلق معناسنده اولان « وزر » دن مشتقدر . بو فکرده بولنانلر پك آغر اولان امور حکومتی درعهده ایدن خلیفه و امامك ویا پادشاه وسلطانك یوکنی بار ثقیل مسؤلیتنی معاونتیله رأی و تدبیریله جناب وزیر تخفیف ایتمش دیمك اولور .

ایکنجیسی : ملجأ و پناه معناسنده اولان « وزر » دن مشتقدر . « کلا لاوزر » نص جلیل فرقانیسی « وزر » کلمه‌سنك ملجأ وپناه معناسنده اولدیغی مبیندر . شو اشتقاقه نظراً خلیفه یاخود پادشاه وسلطان امور عباد ایچون امور حکومت ایچون وزیرك رأی و معرفتنه وتدابیر صائبه‌سنه التجا ومراجعتده بولنمش ووزیر دخی حکمدارك معاونی وتسویهٔ مصالح عمومیه خصوصنده ملجأ وپناهی اولمش اولور .

اوچنجیسی : وزیر کلمه‌سی « ازر » دن مشتقدر ازر ظهر معناسنده‌در .

« اشدد به ازری » نص فرقانیسی ازرك ظهر معناسنده اولدیغنی موضحدر . شو حالده پادشاه وحكمدار وزیرك رأی ومعرفتی وتدابیر حسنه‌سیله تسویهٔ امورده قوی الظهر اولور .

وزیر اوله‌جق ذواتك شرعاً وسیاسةً صفات لازمه‌سی وشرائط استحقاقی یدیدر . بو صفات لازمه‌یی و شرائط استحقاقیه‌یی حائز اولانلردن وزرا انتخابی اقتضا ایلر .

صفات لازمه وشرائط استحقاقیه شونلردر :

برنجیسی : شروط جامعهٔ شرعیه‌سنی شامل اولان عدالتدر . شروط جامعهٔ شرعیه موجبنجه عدالتی حائز اولمیانلر منصب وزارته [١] نائل اوله‌مز .

ایكنجیسی : امور وخصوصاتك اجرای احكامنده وعلی الخصوص دولته عارض اوله‌جق مواد معظمهٔ فوق العاده‌ده اجتهاده كفایت ایده‌جك مرتبه‌ده اصحاب علم و وقوفدن اولمسیدر . زیرا امور معظمه‌ده وزیرك بر خطای اجتهادیسی دولتك باشنه بیوك بلالری دعوت ایدر . نته‌كیم زمانمزده وزرانك اوكی خطایاسی دولت عثمانیه‌نك باشنه پك چوق بلالر جلب ایتمشدر . وخطایای وزرا بر چوق دفعه‌لر ملت عثمانیه‌یی ازمشدر . جناب حق دولت وملت عثمانیه‌مزی وزراسنك رأی خطا الودلرندن تولد ایدن شر ومضرتدن محافظه بیورسون .

اوچنجیسی : لسان ، كوز ، قولاق كبی اعضاء بدنده وزیرك سلامتی شرطدر . زیرا بو اعضاده بر نقیصه اولورسه ایفای وظیفهٔ وزارته مقتدر اولمز .

دردنجیسی : سرعت سیر و حركته مانع اوله‌جق درجه‌ده اعضاء سائرهٔ بدنیه نقیصه‌سندن سالم اولمسی لازمدر .

بشنجیسی : مصالح عمومیهٔ سیاسیه و تدابیر احوال رعیه‌یی حسن اجرا ایچون رأی متین صاحبی اولمسی ایجاب ایدر .

---

[١] وزارتدن مقصد بوكونكی تعبیراته و حقوق اداره‌مزه كوره فعلاً صدارتدر . مشروطیت ایجابنجه مسؤلیت وكلا اعتباریله‌ده سائر وكلای دولتدر . یوقسه بالفعل اشغال مقام وزارت ایتمیان وزیر رتبه‌لی ذوات ورتبهٔ وزارت دكلدر .

التنجیسی : ممالك محروسهٔ اسلامیه‌یی حمایت ومحافظه‌یه و اعدای دولتله مجاهده‌یه مقتدر اوله‌جق نجدت و شجاعته مالك بولنمسی شرطدر . [۱]

یدنجیسی : بالخاصه امور حربیه‌ده و خصوصات مالیه‌ده صاحب کفایت وحصافت اولمسی شرط مهم استحقاقدر .

خلفای عباسیه‌دن مأمون الرشیدك اوصاف لازمهٔ وزارت حقنده بر نطقی واردرکه پك چوق کتب سیاسیهٔ اسلامیه‌ده ووزارته متعلق مباحث اداره‌ده قید و تذکار اولنمسیله بورایه‌ده عیناً قیدی تنسیب قلندی .

« انی التمست لأموری رجلاً جامعاً لخصال الخیر ذا عفة فی خلائقه واستقامة فی طرائقه قد هذبته الآداب وحنکته الوقایع التجارب ان اؤتمن علی الاسرار قام بها وان قلد مهمات الامور نهض فیها یسکته الحلم وینطقه العلم یکفیه اللحظة وتغنیه اللمحة له صولة الامراء واناة الحکماء وتواضع العلماء وفهم الفقهاء ان احسن الیه شکر وان ابتلی بالاساءة صبر لایبیع نصیباً من یومه بحرمان غده یسرق قلوب الرجال بحلاوة لسانه وحسن بیانه »

فی الحقیقه دولتك امور معظمهٔ داخلیه و خارجیه‌سنی درعهده ایدن وزرا بالاده بیان اولنان صفات لازمه و شرائط مخصوصه‌یی حائز اولمزلرسه حال وحرکتلری دائما دولت وملت باشنه جالب بلا اولور .

بر دولتك امور مهمهٔ داخلیه‌سنی درعهده ایدنلر مهام خارجیه‌سنی عهدهٔ حصافتنه آلانلر پك اغر یوکلری تحمل ایتمش اولورلر . اختلال اموره میدان ویرمملری و دائما اصلاح حاله چالیشوب آثار فعلیه کوسترملری لازمدر . هله امور داخلیه‌ده امن و آسایشه چالشملری ، محافظهٔ افرادملته صرف مقدرت ایتملری ، واردات دولتی تزیید وموجودینی حسن استحصال وحسن استعمال ایلملری ، کفایتلی و وقوفلی مأمورلر استخدام ایتملری ایجاب ایدر .

---

[۱] اوفه‌جق بر باطردی ایله مقامنی ترك ایدوب فرارایتامك ایچون بوشرطك اهمیتی کوزمزله کوردیکمز بدیهاتدندر .

بالجمله مستخدمين دولتی طریق حق و عدله سوق وکافۀ اموردە اجرای عدالتله احقاق حق ایتملری لازم کلیر .

بالجمله ولاة و مأمورين دولتی ظلم واستبداددن منع ایله برابر جادۀ عدل وانصافدن خروج ایدنلری جزای شدیدایله مجازاة ایلملری لوازم وزارتدندر. دائما مأمورين ومستخدمين دولتك احوالنی ، افعال و اعمالنی تفتیش ایتمك وجیبۀ ذمتلریدر . حسن خدمته مکافاة ، سوء حرکاته مجازاة ترتیننده قصور ایتاملری فریضۀ ذمت مأموریتلریدر. خاطروکوکله باقاملری ، اقارب وتعلقاتنی واسباب وصورسائره ایله منسوباتنی ارباب درایت وکفایته تقدیم کبی خودکاملقده بولنماملری وظیفه‌لری وجائبندندر .

وزیر اوله‌جق ذواتك تعبیرات حاضره‌مزه کوره وکلای دولتك حائز اوملری لازم کلن صفات مسروده‌نك نقایصی اولورسه اونقصان نسبتنده امور داخلیه وخارجیۀ حکومت دوچار تزلزل و اختلال اوله‌جغنده شبهه یوقدر .

وزارت حکومات اسلامیه‌ده بروجه محرر وجايب ويا جائزات شرعیه‌دن اولدیغی کبی بو مأموریت ووظیفۀ مهمه شرعاً واساساً ایکی نوعدر :

برنجیسی : وزارت تفویض .

ایکنجیسی : وزارت تنفیذدر .

وزارت تفویض وزیرك وشمدیکی حقوق ادارۀ سلطنت سنیه‌یه کوره صدر اعظمك حکومته متعلق کافۀ اموردە مفوض اولمسنه اطلاق اولنور . تعبیرعثمانیمزجه « وکالت مطلقه » ایشته بووزارت تفویضدن مقتبس اولدیغی ظن اولنه‌بیلور . وزارت تفویض ويا وزیر مفوض پادشاهك یاپه‌بیله‌جکی کافۀ اموری رؤیت وتسویه‌یه مأذوندیمکدر. تعیین ولاة ومأمورين وتدویر امور مالیه وسائر خصوصات داخلیه وخارجیه‌ده رأی وتدبیر ذاتیسیله کافۀ مهمات دولته مباشرت ایدر. وزیر مفوضك کافۀ اموردە مقام خلافت وسلطنته معلومات ویرمسی‌ده لازمدر . جریان ایدن حالات و معاملاتی عرض عتبۀ علیا ایتمسی مقتضیدر . بعض معاملات و اجرا آتی مقام سلطنتجه قرین قبول اولمز ایسه ارادۀ سنیه

ايله تعديل اولنور . چونكه خليفه ويا سلطان بالذات كنديسنك اجرا ايتديكى امور وخصوصاتى ايجاب حال ومصلحته واجتهادينه كوره تعديل ايده‌بيله‌جكنه نظراً « هرنه قدر مفوض اولورسه اولسون » وزيرينك معاملات واجرا آتى‌ده تعديل ايده‌بيلمسى اولويتده قالور .

وزير مفوض وياخود وزارت تفويض طرفندن ياپيله‌جق وظيفه‌سى خارجنده قاله‌جق اولان مواد پك محدوددر. اوچ مسئله‌دن عبارتدر.

خليفه ويا سلطان دولتى ايچون شرعاً ولى‌عهد نصب ايده‌بيلورسه‌ده وزير مفوض ولى عهد نصب وتعيين ايده‌مز . خليفه ويا پادشاه سلطنتدن استعفا ايده‌بيلورسه‌ده پادشاهك ويا خليفه‌نك سلطنتدن ويا خلافتدن استعفاسنى وزير مفوض درميان ايليه‌مز. وزيرك نصب وتعيين ايتديكى ولاة ومستخدمين دولتى خليفه ويا پادشاه عزل ايدرسه‌ده خليفه ويا پادشاهك نصب ايلديكى مأمورلرى وزير مفوض عزله مقتدر اوله‌مز .

وزارتك برنجى نوعى اولان وزارت تفويضك وظايفنى حقوق ادارهٔ اسلاميه تحرير ايدن علماى دين بالاده بسط وبيان اولنديغى وجه ايله تعيين وتقرير ايتمشلردر .

وزارتك ايكنجى نوعى بولنان وزارت تنفيذك حكمى وزارت تفويضه نسبتله پك ضعيفدر وشروط وصفات لازمه ومعتبره‌سى پك قليلدر . وزارت تنفيذ پادشاه ايله تبعه‌سى ويا پادشاه ايله مستخدمين ومأمورين دولت آره‌سنده اجراى وساطتدن عبارتدر . تدوير امور دولت وتسويهٔ مهام مملكت بالذات پادشاه ويا خليفه‌يه عائد وراجع اولوب وزارت تنفيذ اوامرلرى ايجاب ايدنلره تبليغدن بشقه بر وظيفه ايله موظف اوله‌مز.

حاصلى وزير تنفيذ مقام سلطنتدن صادر اولان اراداتى ودولتك مامورين ومستخدمينى طرفندن وتبعه ورعايا جانبندن واقع اوله‌جق معروضاتى عرض وتبليغه متعلق بر وظيفهٔ محدوده اولديغنه مبنى اهميتى وزارت تفويضدن پك دوندر.

وزير تنفيذ ايچون شرائط سبعهٔ مسروده‌دن حريت وعلمك لزومى يوقدر.

چونکه امور ومهام دولتی رؤیت و تمشیت خصوصنده کندی رأی واجتهادینی استعماله غیر مقتدر واویله بر وظیفه ایله غیر موظفدر و اجرای احکامه غیر مأموردر. بناءً علیه وزارت تنفیذ وظایفی حریت وعلمه مفتقر اوله‌من. وزیر تنفیذك بتون وظیفه‌سی ایکی امره منحصردر. بریسی خلیفه‌یه عرض معلومات ودیکری خلیفه نامنه اجرای تبلیغاتدر . مع‌مافیه وزیر تنفیذ ایچونده شرائط لازمهٔ انتخاب علمای سیاسیهٔ دینیه‌مز طرفندن بروجه آتی تعیین وبیان قلنمشدر .

۱ — عهدهٔ امانته تودیع ایدیلن امر تبلیغده خیانت ایتمك ایچون حائز امنیت اولمسی لازمدر . [۱]

۲ — طوغرو سوزلی اولمسی شرطدر زیرا تبلیغاتده افاداتنه وثوق واعتماد اولنمسی اقتضا ایدر .

۳ — ارتشا ایتمامسی وتمایلنه میدان قالمامق ایچون طمعکار اولمامسی مقتضیدر.

٤ — کیمسه‌ایله عداوت وغرضی [۲] بولنمامیدر . چونکه اغراض شخصیه وعداوت ذاتیه انتصاف واعطافه مانعدر .

٥ — خلیفه‌یه وقوع بوله‌جق معروضاتی وخلیفه‌دن صادر اوله‌جق اوامرك تبلیغاتی متباین متخالف اولمامق اوزره حافظه صاحبی اولمسی شرطدر . چونکه معروضات واراداتده خلیفه‌نك لهنده وعلیهنده برشاهد مقامنده‌در .

٦ — امور وخصوصك التباس واشتباهنه میدان قالمامق ایچون ذکا وفطنت صاحبی اولمسی ایجاب ایلر .

وزیر تنفیذ امور ومهام سلطنتده رأی وتدبیر ایله فی‌الجمله اشتراکی اولورسه صحت رأیه وتدبیر صوابه موفقیتنی تأمین ایده‌جك تجربه صاحبی اولمسی‌ده

[۱] خلاف حقیقت معروضاتده بولنمق پادشاهدن صادر اولمیان اراداتی تبلیغ ایتمك امانته مخالفدرکه بو حال باخصوص دور سابقده پك چوق وقوع‌ولدیغی امارتیله میدانده‌در .

[۲] تقدر ...‌مدر .

شرط اوله‌بیلور. رأی وتدبیرده اشتراکی بولنه‌مزسه بوصفت زائده‌یه‌ده احتیاجی اوله‌مز .

سلطنت اسلامیه‌ده وزارت یالکز بروزیره منحصر اولمیوب ایکی ودهازیاده وزیر تعیین واستخدامنه‌ده جواز ویرلمشدر .

وزارت ووزیر ایچون ایجابات و مقتضیات سیاسیهٔ شرعیه بو مبحثده بورایه قدر ایضاح اولنان خصوصاتدن عبارتدر . وزرا حقنده حقوق ادارهٔ سلطنت سنیه‌نك شو احکام سیاسیهٔ دینیه‌یه تطبیقی حقنده‌ده بر ایکی سوز سویلنه‌بیلور . بدایت تأسس سلطنتده سلطان اورخان حضرتلرینك دادری وچاندارلی خلیل وزیر ایدیلیر ووزیر مفوض ایدیلیر ووزارت رتبهٔ وفعلاً یالکز صدراعظملره منحصر ایدی . وزارتك یالکز صدر اعظملره انحصاری یعنی دولتده یالکز بروزیرك وجودیله اکتفا اولنمسی دولت علیهٔ عثمانیه‌مزده برچوق زمان دوام ایتمشدر .

فتوحاتك تکثری و ممالك سلطنت سنیه‌نك توسعی اوزرینه شرق وغربه سرعسکرلك وظیفه‌سیله قوماندانلر تعیین قلنمسنه و بیوك قوماندانلرك رتبهٔ وزارتی حائز اولملری تزیید وتقویهٔ نفوذ اسبابندن عد اولنمسنه مبنی صدراعظم قائممقامی نامیله بروزیر دها علاوه اولنمشدر. دها صکره‌لری عزل ونصب وزرا اقتضا ایتدیکنه واسفار بعیده‌یه سرعسکرلك وظیفه‌سیله وزرا اعزامی لازم اولدیغی کبی مهام اموری دوشونمك وتدابیر مقتضیه اتخاذ ایتمك اوزره ارباب وقوف و اعتماددن بر هیئتك مرکز سلطنتده بولنمسی قاعده‌سی‌ده قبول ایدلدیکنه مبنی شمدیکی هیئت وکلا مقامنه قائم اوله‌رق « قبه‌نشین وزرا » نصب و تعیین قلنمشدر. دولتك امور داخلیه و خارجیه‌سی بوهیئتده رؤیت اولنوردی. صدر اعظملر ، سرعسکرلر اکثریا بوهیئتدن انتخاب وتعیین قلنوردی . دور انحاطمز باشلادقدن صکره تعیین وتحدید وزرا خصوصنده‌کی قواعد مضبوطهٔ قدیمه دخی تبدل ایدرك وزرانك عددی چوغالمش ونهایت وزارت منصب ومأموریت دائره‌سندن چیقاریله‌رق رتبه

حالنه افراغ ایدلمشــدر. دولتجه تلطیفی اقتضا ایدنلره رتبهٔ وزارت احســان اولنه‌یور . رتبهٔ وزارت توجیه ایدیلن ذوات یا بالقوه صدر اعظم و وکلا دیمك اولور یاخود هیچ اولمزسه بومنصبلره نامزد طانیلور .

حقوق ادارهٔ اسلامیه‌ده وزارتك وعثمانلی حقوق اداره‌مزه کوره صدارتك ووکلانك تعددی جائزدر. حقوق ادارهٔ اسلامیه‌ده شعبات ادارهٔ دولت باشلوجه یکرمی قسمه منقسمدر. تاریخ هجرتك دردنجی عصرنده وبغداده‌کی خــلافت عباســیه زماننده قاضی‌القضاة « شمدیکی تعبیرمزه کوره شیخ‌الاسلام » اولان اجلهٔ مفسرین ومحدثیندن ومشاهیر افاضل اسلامیه‌دن امام ماوردی حضرتلرینك حقوق ادارهٔ اسلامیه‌یی متضمن تألیف ایتدکلری « احکام ســلطانیه » نام اثر عالیسنده شعبات ادارهٔ دولتك اشبو یکرمی قسمنی بیان و ایضاح ایتمشــلردرکه حقوق ادارهٔ حاضرمزه بونلرك شمدیکی نظارتلره ومأموریتلره تطبیقی ممکندر. رسالهٔ‌مزك مقصدی حقوق اداره تألیفی اولمدیغندن اولبــابده اعطای ایضاحات تألیفمزك مقصدی خارجنده قالور .

3 1761 07295086 8